

Серія «Розмовляємо правильно»

Т. В. Каменєва-Замараєва
Л. В. Рудяк, Л. М. Тимошенко

МАЛЕНЬКИМ ЩЕБЕТУНЧИКАМ

**ЛОГОПЕДИЧНІ ЗАВДАННЯ
ДЛЯ ЗАНЯТЬ З ДІТЬМИ**

**4-5
років**

3-тє видання

Харків
Видавнича група «Основа»
2018

Автори-укладачі:

- *Т. В. Каменєва-Замараєва*, учитель-логопед ДНЗ № 54, м. Макіївка.
- *Л. В. Рудяк*, методист міського навчального-методичного центру, голова ПМПК, м. Макіївка.
- *Л. М. Тимошенко*, завідувача ДНЗ № 54, м. Макіївка.

Рецензенти:

- *Л. Л. Логвинова*, кандидат педагогічних наук, завідувача кафедрою логопедії Слов'янського державного педагогічного університету.
- *Н. П. Котенева*, учитель-логопед вищої категорії ДНЗ № 122, учитель-методист, «відмінник освіти України», м. Макіївка

Каменєва-Замараєва Т. В.

К18 Маленьким щебетунчикам. Логопедичні завдання для занять батьків з дітьми (4–5 років) / Т. В. Каменєва-Замараєва, Л. В. Рудяк, Л. М. Тимошенко. — 2-ге вид., випр. — Х. : Вид. група «Основа», 2018. — 128 с., табл. — (Серія «Розмовляємо правильно»).

ISBN 978-617-00-1305-7.

Посібник виконаний у формі робочого зошита для занять батьків із дітьми у співпраці з логопедом дошкільного навчального закладу. Містить різноманітні завдання, які допоможуть подолати мовленнєві вади і закріпити правильну звуковимову дітей.

Посібник призначений для відповідальних батьків, вихователів, учителів-логопедів, учителів-дефектологів, студентів ВНЗ відповідних спеціальностей.

УДК 376

Навчальне видання

Серія «Розмовляємо правильно»

КАМЕНЄВА-ЗАМАРАЄВА Тетяна Вікторівна

РУДЯК Людмила Вікторівна

ТИМОШЕНКО Людмила Миколаївна

**МАЛЕНЬКИМ ЩЕБЕТУНЧИКАМ. ЛОГОПЕДИЧНІ ЗАВДАННЯ
ДЛЯ ЗАНЯТЬ БАТЬКІВ З ДІТЬМИ (4–5 РОКІВ)**

Головний редактор *В. І. Садкіна*

Відповідальний за видання *Афанасенко Ю. М.*

Технічний редактор *Островський Є. С.*

Коректор *Журенко О. М.*

Підп. до друку 29.05.2012. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 16,00. Зам. №12-06/18-05

ТОВ «Видавнича група „Основа”»

61001 м. Харків, вул. Плеханівська, 66, тел. (057) 731-96-33;

e-mail: office@osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5216 від 22.09.2016 р.

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»

м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21

www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua

ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)

ВСТУП

Мовлення — один з найпотужніших факторів і стимулів розвитку дитини, що зумовлено винятковою роллю, яку воно відіграє в житті людини. Мовлення людини — це її візитна картка.

Безперечно, кожен з батьків мріє, щоб його дитина виросла здоровою, щасливою й успішною, змогла досягти більшого, ніж він сам, навчилася краще розуміти людей та взаємодіяти з ними, але мало хто замислюється про те, наскільки важливу роль у всьому цьому відіграє вміння дитини говорити правильно і красиво.

На жаль, останнім часом таке явище, як розлади мовлення й уповільнення мовленнєвого розвитку дитини, трапляється дуже часто. Це, безумовно, ускладнює її комунікації в соціумі, а згодом може позначитись на соціальній адаптації й успішності вже дорослої людини. Тому дуже важливо якомога раніше звернути увагу на подібні розлади в малюка й запобігти їхньому розвитку.

Родина — єдиний і природний простір, що оточує дитину від моменту її появи на світ і найбільше впливає на її комплексний розвиток. У родині дитина набуває початкового досвіду спілкування, у неї виникає почуття довіри до навколишнього світу, рідних людей.

Фахівці й батьки мають докласти чимало зусиль, щоб мовлення дитини розвивалося правильно та вчасно.

Однією з головних форм взаємодії вчителя-логопеда з батьками є зошит для домашніх завдань з розвитку мовлення дітей дошкільного віку.

Зошит є цікавим практичним посібником для спільних занять дітей дошкільного віку й дорослих (батьків, гувернерів).

Завдання дібрано за принципом зростання складності на матеріалі однієї лексичної теми на тиждень. Матеріал, зібраний у пропонованому зошиті, розрахований на закріплення базового матеріалу з розвитку мовленнєвих навичок у дітей, збагачення словника, розвиток артикуляційного апарата, фонематичного слуху, формування правильної вимови.

Посібник можуть використовувати не лише вчителі-логопеди — як матеріал для роботи з батьками, але й фахівці коригувальної педагогіки, а також усі турботливі дорослі.

Колектив авторів висловлює вдячність практичному психологу Жуковської Т. П. та вихователю-методисту Лавренюк С. Г. за активну психолого-педагогічну підтримку та методичний супровід під час розробки посібника «Маленьким щебетунчикам. Логопедичні завдання для занять батьків з дітьми (4–5 років)».

Автори щиро дякують колективу дошкільного навчального закладу № 54 м. Макиївка за творчу співпрацю з апробації та своєчасні поради під час розробки цього посібника.

АНКЕТА ДЛЯ БАТЬКІВ, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ РОЗЛАДАМИ (ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА)

Ваша інформація допоможе нам більше дізнатися про дитину і значною мірою підвищити ефективність коригувально-виховної роботи.

1. Прізвище, ім'я, по батькові дитини _____
2. Дата народження дитини _____
3. Домашня адреса, телефон _____
4. ПІБ мами, місце роботи, № телефону _____
5. ПІБ батька, місце роботи, № телефону _____
6. Чи є мовленнєві розлади в батьків або близьких родичів? _____
7. Чим дитина найбільше любить займатися? _____
8. Які труднощі ви помічаєте в мовленні дитини? _____
9. Яким є ваше ставлення до труднощів у мовленні дитини? _____
10. Які особливості характеру дитини, на Вашу думку, слід враховувати педагогам (зазначити) _____
11. Повідомте дані про перебіг мовленнєвого розвитку дитини.
 - Коли дитина почала лепетати? _____
 - Коли почала вимовляти перші слова? _____
 - Коли з'явились найпростіші фрази? _____
 - Коли сформувалося розгорнуте мовлення? _____
12. Який дитячий дошкільний заклад відвідувала дитина? _____
13. Ваші пропозиції, побажання _____

Дякуємо за допомогу!

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА БАТЬКАМ, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ РОЗЛАДАМИ

1. Покажіть дитину лікарям-фахівцям (за рекомендаціями ПМПК).
2. Систематично й акуратно виконуйте з нею домашнє завдання.
3. Займайтеся щодня або через день у доброзичливій, ігровій формі.
4. Не примушуйте дитину виконувати домашнє завдання.
5. Не давайте на одному занятті більш ніж дві-три вправи.
6. Дотримуйтеся точності й поетапності виконання завдань.
7. Не пропонуйте на першому етапі для виконання складні завдання, поступово переходьте від простого до складного.
8. Використовуйте поставлені й закріплені звуки в повсякденному мовленні, формулюючи в дитини навички самоконтролю.
9. Поступово ускладнюйте вимоги до мовлення дитини.
10. Навчайте її спостерігати, слухати, міркувати, чітко та зрозуміло висловлювати свої думки.
11. Разом з педагогами групи працюйте над розвитком рухів, виховуйте посидючість, самостійність у виконанні завдань.
12. Погоджуйте з учителем-логопедом і вихователями всю роботу з формування правильного мовлення.
13. Пам'ятайте, що терміни подолання мовленнєвих розладів залежать від ступеня складності дефекту, вікових та індивідуальних особливостей дитини, регулярності занять, зацікавленості й участі батьків у коригувальній роботі.
14. Вірте в сили своєї дитини, вірою й терпінням вселіть у неї впевненість у можливості виправлення розладів мовлення.

ТЕМА. ДИТЯЧИЙ САДОК

1 «Назвати працівників дитячого садка»

— Подумай і назви професії працівників дитячого садка.

2 «Хто що робить?»

- Що робить вихователь? *(Навчає, пояснює, допомагає, показує, піклується, читає тощо)*
- Що робить нянька? *(Миє, прибирає, протирає, допомагає та ін.)*
- Що робить кухар? *(Смажить, варить, миє, ріже, пече та ін.)*
- Що робить медична сестра?
- Що робить логопед?

3 «Один — багато»

— Я назву один предмет, а ти — багато (і навпаки).

- Кімната — кімнати.
- Спальня — спальні.
- Коридор — коридори.
- Роздягальня — роздягальні.
- Кабінет — кабінети.
- Майданчик — майданчики.
- Гра — ігри.

4 Вивчити вірш

Ой дитячий мій садок!
Справ багато у діток!
Рибок слід погодувати,
Квіточки попідливати,
Дім із кубиків зібрати,

Іграшки усі прибрати,
Встигнути помалювати,
Разом добре погуляти,
Пообідати, поспати,
Потім ще й потанцювати...

Хто чим грає?

5 Артикуляційна гімнастика

6 Додаток

ТЕМА. ІГРАШКИ

1 «Який предмет зайвий?»

— Назви зайвий предмет. Чому він зайвий?

- Машина, дзиґа, кубик, каструля.

- Лялька, праска, м'яч, пунс.
- Кораблик, Буратіно, стілець, конструктор.

2 «Назвати частини іграшки»

— Подивись на іграшку і скажи, з яких частин вона складається.
 Піраміда, літак, зайчик, ведмедик, машина, лялька, Буратіно.

3 «Що робить іграшка?»

— Що може робити іграшка?
 Машина, літак, дзиґа, лялька.

4 «З чого зроблена іграшка?»

— Якою є іграшка, якщо її зроблено зі скла (пластмаси, паперу, гуми, пластику, дерева, шкіри, плюшу, хутра)?

5 «Назвати пестливо»

— Назви пестливо іграшки.

- М'яч — м'ячик.
- Лялька — лялечка.
- Машина — машинка.
- Собака — собачка.
- Піраміда — пірамідка.

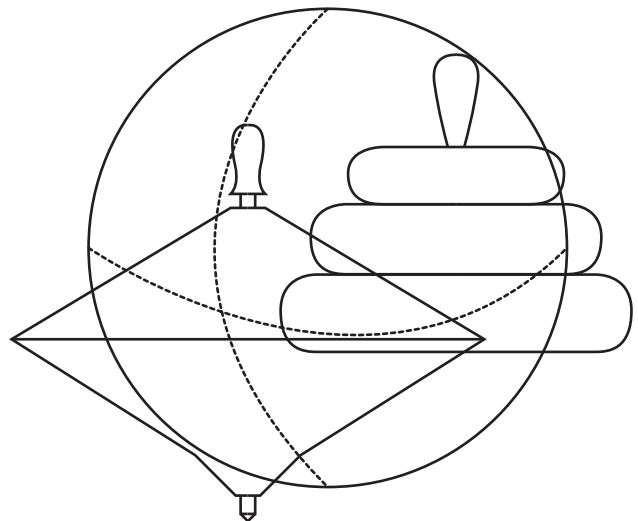
6 «Відгадай загадку — “підкажи” слівце»

— Розфарбуй відгадку.
 Що ще ти бачиш?

Від мене утіка, хоч плач,
 Мій дзвінкий, веселий... (м'яч)

7 Артикуляційна гімнастика

8 Додаток _____

ТЕМА. ОСІНЬ

1 Вивчи назви осінніх місяців

2 Назви ознаки осені

- В'януть і жовкнуть трава, листя на деревах.
- Небосхилом біжать сірі хмари, періщить холодний дощ.
- Облітає листя.
- Птахи летять у теплі краї.

3 «Назвати зі словом “осінній”»

— Назви зі словом «осінній».

- Небо (яке?) — осіннє.
- Вітер, алея, сонце, хмара, дощ, квіти, ліс, погода, чоботи, день, ранок, пальто.

4 «Чи є цей звук у слові?»

— Лясни в долоні, якщо почуєш заданий звук:

[а]

а, о, а, у, и, а, і, у, і, у, а

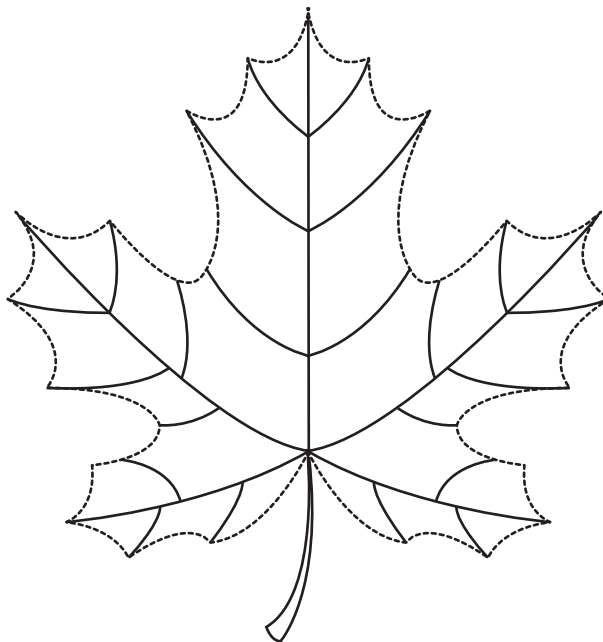
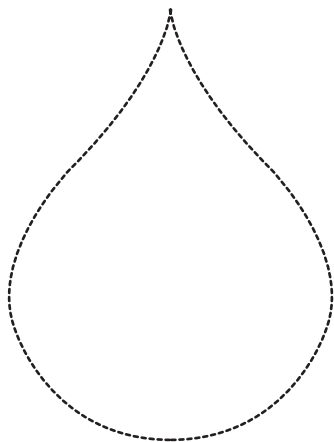
5 Вивчити

А до нас, а до нас
Вересень прийшов завчас.
На городі і в саду
Все достигло до ладу.

Соком налилось украй!
Урожай хутчіш збирай!
Все у кошики складай
І в комору прибирай!

6 Обведи по крапках і розфарбуйся крапельку дощу

Який олівець ти візьмеш? Чому? Обведи по крапках і розфарбуйся листочок. З якого дерева він злетів? Яким олівцем ти його розфарбуєш?

7 Артикуляційна гімнастика

8 Додаток

ТЕМА. ФРУКТИ ТА ЯГОДИ

1 «Який предмет зайвий?»

— Назви зайвий предмет. Чому він зайвий?

- Яблуко, груша, кавун, слива.
- Полуниця, смородина, малина, банан.
- Кабачок, банан, мандарин, апельсин.

2 «Що можна робити з фруктами та ягодами?»

— Що можна робити з фруктами? (Їсти, варити компот, варити варення, різати тощо)

3 «З чого зварено варення?»

- З чого зварено варення, якщо воно яблучне?
- З чого зварено варення, якщо воно грушеве?
- З чого зварено варення, якщо воно персикове?
- З чого зварено варення, якщо воно лимонне?
- З чого зварено варення, якщо воно апельсинове?
- З чого зварено варення, якщо воно фруктове?

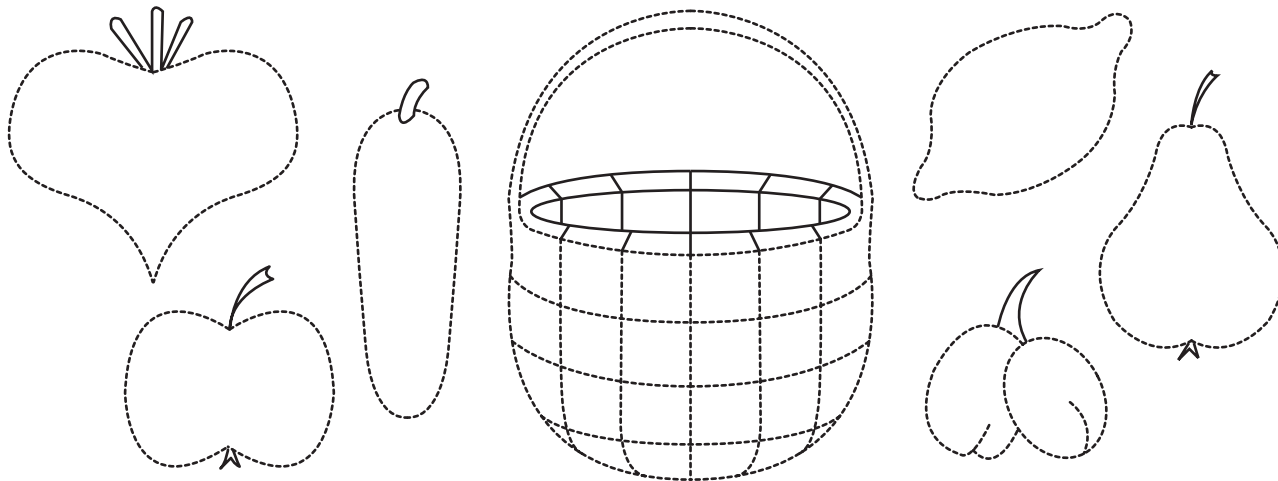
4 «Один — багато»

— Я назву один фрукт, а ти — багато (і навпаки).

• Яблуко — яблука.	• Абрикос — абрикоси.
• Груша — груші.	• Вишня — вишні.
• Слива — сливи.	• Апельсин — апельсини.
• Персик — персики.	• Лимон — лимони.

5 Обведи й розфарбуйся картинку

У цей кошик ми збиратимемо тільки фрукти. Намалюй прямі лінії від кожного фрукта до кошика. Овочі ми збирати не будемо.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. ОВОЧІ

1 «Овочі-крихітки»

— Назви пестливо овоч.

- Огірок — огірочок.
- Помідор — помідорчик.
- Картопля — картопелька.
- Баклажан — баклажанчик.
- Перець — перчик.

2 «Кухар і овочі»

— Дай відповіді на запитання.

- У якому вигляді можна їсти овочі? (У тушкованому, вареному тощо)
- Які овочі можна варити? (Картоплю, буряк...)
- Які овочі можна солити? (Помідори, огірки...)
- Які овочі можна тушкувати? (Кабачок, капусту...)
- Які овочі можна смажити? (Картоплю, капусту...)
- Які овочі можна пекти? (Картоплю, баклажан...)

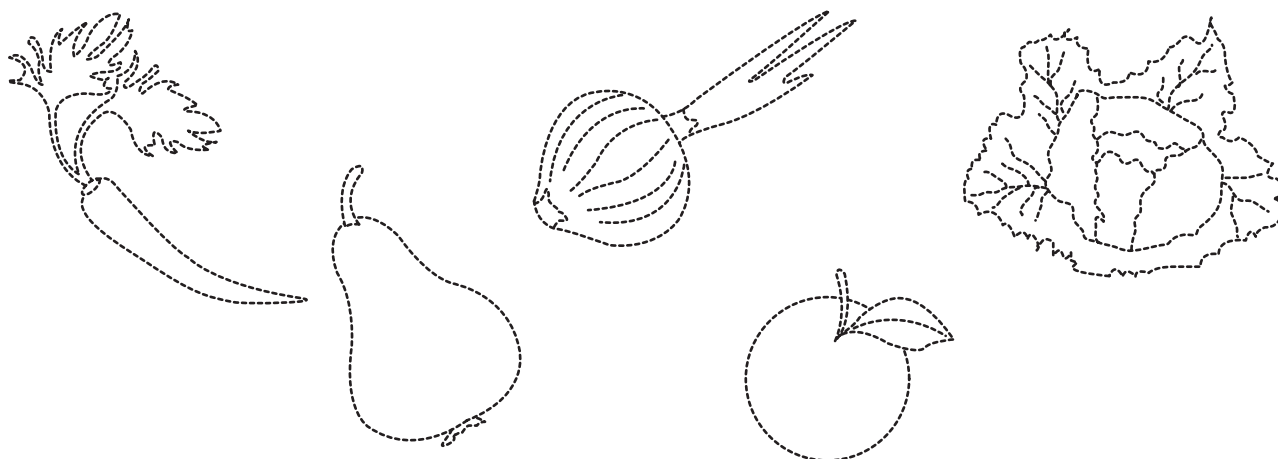
3 «Чи є цей звук у слові?»

— Лясни в долоні, якщо почуєш заданий звук.

[o]

o, i, a, o, o, u, i, y

4 Обведи тільки овочі

5 Вивчити

ЧАКЛУНКА

Осінь фарби готувала,
У відерця наливала.
Змішувала, чаклувала,

Потім все розфарбувала.
Придивіться, все довкола
Стало різнокольоровим!
Н. Замрія

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. ОСІНЬ У ЛІСІ

1 «Назвати частини»

- Назви частини дерева.
- Назви частини тіла тварини.
- Назви частини гриба.

2 «Чий хвіст, чия голова?»

— Подивися на частини тіла тварини та скажи, чиї вони.
Ведмежі лапи, оленячі роги, заячий хвіст, білячі вуха тощо.

3 «Чи є цей звук у слові?»

— Лясни в долоні, якщо почуєш заданий звук.
[и]
и, а, и, и, о, у, і, о, и, а

4 «Назви пестливо»

— Назви пестливо.

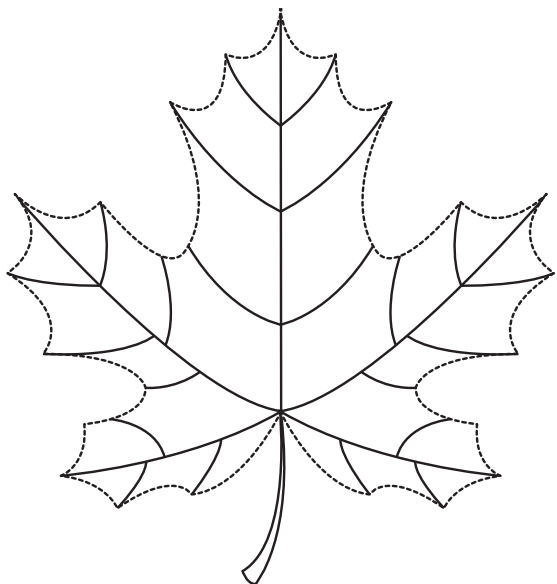
- Осика — осичка.
- Береза — берізка.
- Сосна — сосонка.
- Дуб — дубочок.
- Вербa — вербонька.
- Ялина — ялинка.

5 Вивчити

Вітер восени літав, вітер листя рахував:
Цей червоний, цей зелений, липи лист, листочок клена.
Лист із гілочки зривався — вітер сердився, збивався
І бурчав собі під ніс: з гілки впав — лети хутчіш!

6 «Осінні листочки»

Обведи по крапках і розфарбуй кленові й горобинові листочки. З яких дерев вони злетіли? Якими олівцями ти їх розфарбуєш?

7 Артикуляційна гімнастика

8 Додаток

ТЕМА. ПЕРЕЛІТНІ ПТАХИ

1 «Відгадай загадки»

— Відгадай загадки. Яких ще перелітних птахів ти знаєш?

Я моторна, легкокрила,
Хвіст роздвоєний, мов вила. (Ластівка)

Чорний, проворний.
Кричить: «Гра».
Черв'якам — за ворога. (Грак)

2 «Хто зайвий?»

— Назви зайвого, поясни, чому він зайвий.

- Грак, лелека, шпак, півень.
- Лебідь, качка, гусак, метелик.
- Горобець, сорока, ворона, заєць.

- Ворона, папуга, голуб, горобець.
- Ластівка, зозуля, соловей, синиця.
- Журавель, лелека, чапля, грак.

3 «Назвати частини тіла птаха»

— Назви частини тіла птаха.

4 «Хто як кричить?»

— Хто як кричить?

- Ластівка — щебече.
- Грак — кричить «гра».
- Зозуля — кукукає.
- Журавель — курличе.

5 «Чи є цей звук у слові?»

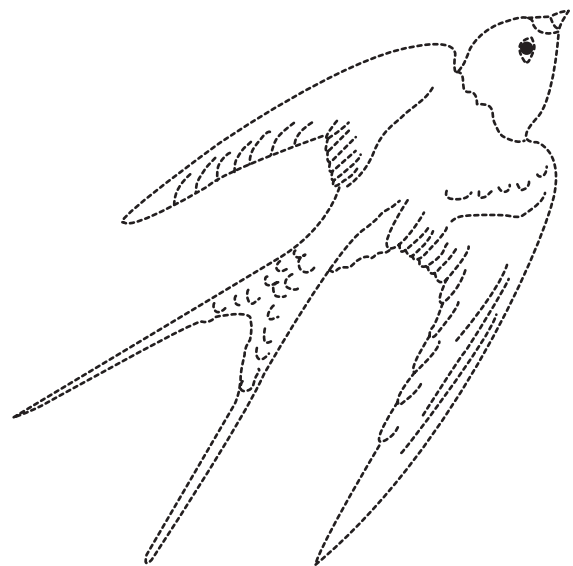
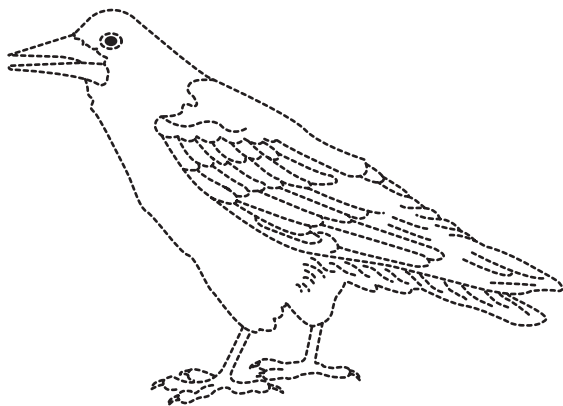
— Лясни в долоні, якщо почуєш заданий звук.

[у]

а, у, о, у, а, о, у, і, у, и, у

6 Обведи й розфарбуйся ластівку та грака

Запам'ятай, як вони виглядають.

7 Артикуляційна гімнастика

8 Додаток

ТЕМА. ДРУЖНА РОДИНА

1 «Як кого звать?»

— Вивчи свої ім'я, прізвище й по батькові.

Мене звать _____.

Вивчи ім'я, прізвище й по батькові своїх батьків.

Маму звать _____.

Тата звать _____.

2 «Чий(чия) ти?»

— Чий(чия) ти?

- Мама — (отже, ти чий? чия?) — мамин(а).
- Тато — татів(-ова).
- Бабуся — бабусин(-а).
- Дідусь — дідусів(-ева).
- Дядько — дядьків(-ова).
- Тітка — тітчин(-а).

3 «З ким я живу?» (прийменник «з»)

— З ким ти живеш удома?

- Я живу з мамою, татом.
- Я живу з мамою, татом, бабусею, дідусем.
- Я живу з мамою, татом, сестрою, братом.

4 Намалюй «фотографію» своєї родини

5 «Вивчити»

Матуся, тато мій і я —
Це родина моя!
Вкупі дружно живемо,
Щиро допомагаємо.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. НАШ ДІМ

1 Вивчити

— Вивчи вірша. Які кімнати є у твоїй квартирі, будинку?

Мою маленьку кімнату
Спальнею я називаю.
У ній стоїть моє ліжко,
Під ним — килимок для ніжок.

2 «Де що розташоване?»

Перелічи предмети меблів, розташованих у різних кімнатах твоєї квартири.
Зразок. На кухні стоїть плита, стіл, мийка, тумбочка, шафа, стільці.

У коридорі знаходяться _____.

У вітальні розташовані _____.

У дитячій кімнаті (якщо у квартирі є дитяча) стоять _____.

3 «Назви предмети одним словом»

— Як можна назвати одним словом ці предмети? Чому?

- Спальня, кухня, зала, коридор.
- Дах, труба, ґанок, вікно.

4 «Що з чого зроблено?» (прийменник «з»)

- З чого зроблено будинок, якщо він цегляний?
- З чого зроблено вікно, якщо воно пластикове?
- З чого зроблено дах, якщо він металевий?
- З чого зроблено паркан, якщо він дерев'яний?

5 «Упіймай звук»

— Лясни в долоні, якщо почуєш заданий звук.

[i]

а, і, у, о, і, у, а, о, у, і, у, и, у

6 Намалюй свою кімнату

7 Артикуляційна гімнастика

8 Додаток

ТЕМА. МЕБЛІ

1 Відгадай загадки

— Відгадай загадки. Які меблі ти знаєш?

З ногами, та без рук,
Зі спинкою, а без голови. (Стілець)

Спить Іванко уночі
Сняться йому калачі.
Тепла ковдра, вкриті ніжки,
А зовусь я просто... (ліжка)

Прикриває дах четверо ніг,
На ньому — суп, ложки і ніж. (Стіл)

2 «Упіймати звук»

— Назви перший звук у словах.

Стіл, стілець, крісло, табуретка, диван, тахта, кушетка, софа, ліжка, стінка, етажерка, шафа, буфет, сервант, полиця, гарнітур, кухня, вітальня.

3 «З чого зроблено предмети?»

- З чого зроблено шафу, якщо вона дубова?
- З чого зроблено стілець, якщо він металевий?
- З чого зроблено буфет, якщо він сосновий?
- З чого зроблено стіл, якщо він скляний?
- З чого зроблено ліжко, якщо воно дерев'яне?
- З чого зроблено крісло, якщо воно велюрове?

4 «Один — багато»

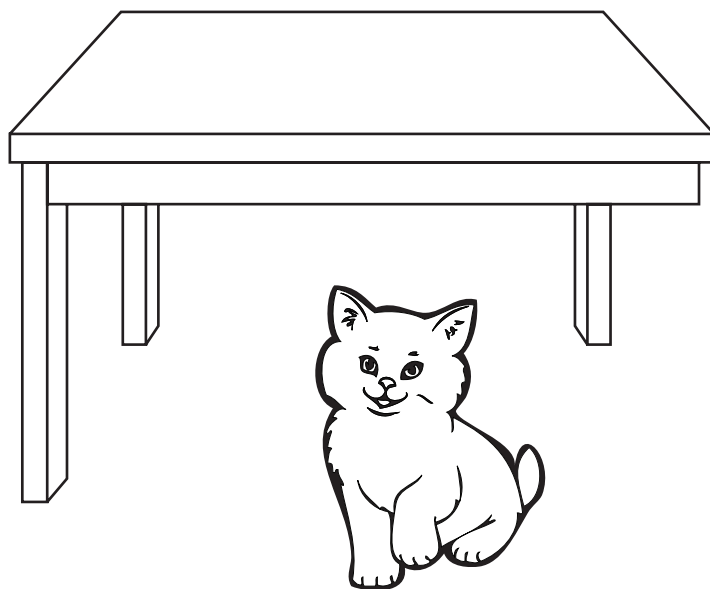
— Я назву один предмет, а ти — багато (і навпаки).

• Стіл — столи.	• Ослін — ослони.
• Шафа — шафи.	• Крісло — крісла.
• Ліжко — ліжка.	• Диван — дивани.

5 «Підказати слівце»

— Підкажи слівце: закінчи вірш. Домалуй те, чого не вистачає, розфарбуй малюнок.

Під стіл сховалась кішка,
Який стоїть без... (ніжки)

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. ПОСУД

1 «Назви частини предметів посуду»

— Подивись на предмети посуду і скажи, з яких частин вони складаються.
Чайник, чашка, каструля.

2 «Як називається предмет?»

— Дай відповіді на запитання.

- Як називається предмет, у якому зберігають цукор? (*Цукорниця*)
- Як називається предмет, у якому зберігають сіль? (*Сільничка*)
- Як називається предмет, у якому зберігають хліб? (*Хлібниця*)
- Як називається предмет, у якому подають салат? (*Салатниця*)
- Як називається предмет, у якому подають суп? (*Супниця*)

3 «З чого?»

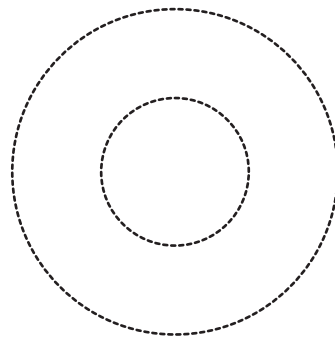
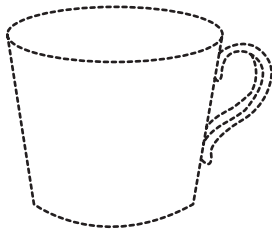
- Суп наливаю з... (*каструлі*).
- М'ясо беру зі... (*сковорідки*).
- Каву п'ю з... (*чашки*).
- Чай наливаю з... (*чайника*).
- Рис їм з... (*тарілки*).
- Кашу їм з... (*миски*).
- Воду виливаю з... (*цебра*).

4 «Повтори й запам'ятай»

- Оля розбила (що?) *тарілку*.
- Олі купили (що?) *тарілку*.
- В Олі немає (чого?) *тарілки*.
- Не можна гратися (чим?) *тарілкою*.
- Котлети поклали (куди?) у *тарілку*.

5 «Посуд»

— Обведи блюдце й чашку. Придумай, намалюй і розфарбуй візерунки на них.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. ПІДГОТОВКА ТВАРИН ДО ЗИМИ

1 Вивчити

Вивчи загадку. Які загадки ти знаєш про диких тварин, що живуть у наших лісах?

Клишоногий, волохатий,
влітку спритний та завзятий,
ну а взимку, лежебока,
у барлозі гріє боки. (Ведмідь)

2 «Назвати зайве слово»

— Назви зайве слово, поясни, чому воно зайве.

- Вовк, собака, лисиця, заєць. (Собака)
- Лисиця, вовк, вівця, білка. (Вівця)
- Корова, заєць, кролик, кінь. (Заєць)

3 «Угадай і повтори»

— Угадай і повтори.

- Злий, голодний, сірий... (вовк).
- Боягузливий, довговухий, сірий... (заєць).
- Хитра, руда, хижа... (лисиця).
- Руда, маленька, прудка... (білка).

4 «Назвати диких тварин»

Назви диких тварин. Розфарбуй їх. У якої з цих тварин найдовші вуха? Покажи найбільшу (найменшу) тварину. Покажи тварину, у якої найкоротші лапи. Яких ти знаєш диких тварин, що мешкають у наших лісах? (Заєць, білка, їжак, вовк, ведмідь тощо) Розкажи, як тварини готуються до зими.

5 Артикуляційна гімнастика

6 Додаток

ТЕМА. ЗИМА

1 Вивчити назви зимових місяців

2 «Закінчити речення»

— Закінчи речення.

- Узимку річки й озера вкриваються гладенькою, прозорою, блискучою... (кригою).
- Земля вкрилась білим, пухнастим... (снігом).
- Діти зіпили велику снігову... (бабу).
- Узимку діти люблять кататися на... (санчатах, лижах, ковзанах).

3 «Назвати зі словом "зимовий"»

— Назви зі словом «зимовий».

- Небо (яке?) — зимове.
Вітер, сонце, квіти, ліс, погода, чоботи, день, ранок, ніч, пальто.

4 «Що з чого зроблено?»

— З чого зроблено чоботи, якщо вони шкіряні?

- З чого зроблено пальто, якщо воно драпове?
- З чого зроблено светр, якщо він вовняний?
- З чого зроблено шубу, якщо вона норкова?

5 «Назвати пестливо»

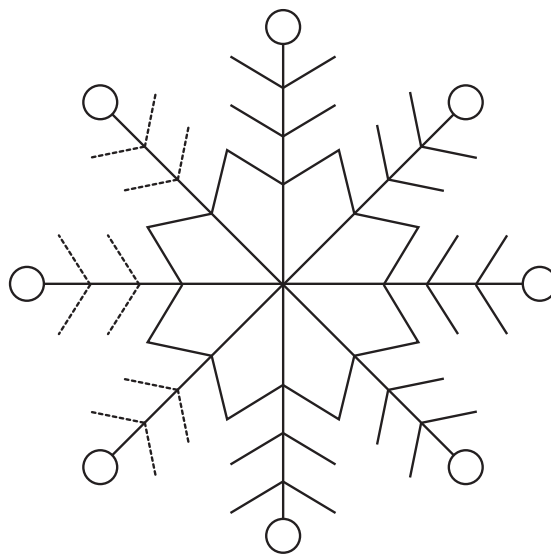
— Назви пестливо.

- Сніг — сніжок.
- Мороз — морозець.
- Вітер — вітерець.
- Лід — льодок.
- Заметіль — метеличка.
- Санки — саночки.
- Холод — холодок.

6 «Домалювати сніжинку»

— Домалюй сніжинку по крапках.

Намалюй ще кілька маленьких сніжинок на цій сторінці.

7 Артикуляційна гімнастика

8 Додаток

ТЕМА. ЗИМОВІ ЗАБАВКИ

1 Вивчити

От так диво!
Сніговик загубив десь черевик.
Тупа босою ногою,
Топче стежку під вербою.

М. Томенко

2 «Розказати про зимові забавки»

- Розкажи про зимові забавки дітей. (Катаються на санчатах, лижах, ковзанах. Грають у сніжки, ліплять снігову бабу тощо).
- Що можна зліпити зі снігу й льоду взимку на вулиці? (Снігову бабу, фортецю, снігове місто, крижані фігури, ковзанку)

3 «Один — багато»

— Я назву один предмет, а ти — багато (і навпаки).

- Сніг — сніги.
- День — дні.
- Візерунок — візерунки.
- Сніжинка — сніжинки.
- Забавка — забавки.

4 «Що слід узяти взимку на прогулянку?»

— Вибери, назви й обведи колом предмети, що підходять для зимових розваг на вулиці.

5 Артикуляційна гімнастика

6 Додаток _____

ТЕМА. ПТАХИ, ЩО ЗИМУЮТЬ У НАС

1 «До нас прилетіла синичка»

— Закінчи речення.

- У вікно залетіла... (синичка).
- Діти побачили... (синичку).
- Вони насипали корм... (синичці).
- Діти милувалися... (синичкою).
- Вони піклувалися... (про синичку).

2 Хто як кричить?»

— Хто як кричить?

- Горобець — цвірінчить.
- Ворона — каркає.
- Голуб — воркоче.
- Сорока — скрекоче.

3 «Чиє пір'я?»

— Коли птахи відлетіли, дівчинка знайшла на годівниці різні пір'їнки. Допоможи їй розібратися, чиє пір'ячко було на годівниці. Закінчи речення.

- Пір'я ворони (чиє?) — вороняче.
- Пір'я горобця (чиє?) — ...
- Пір'я голуба (чиє?) — ...

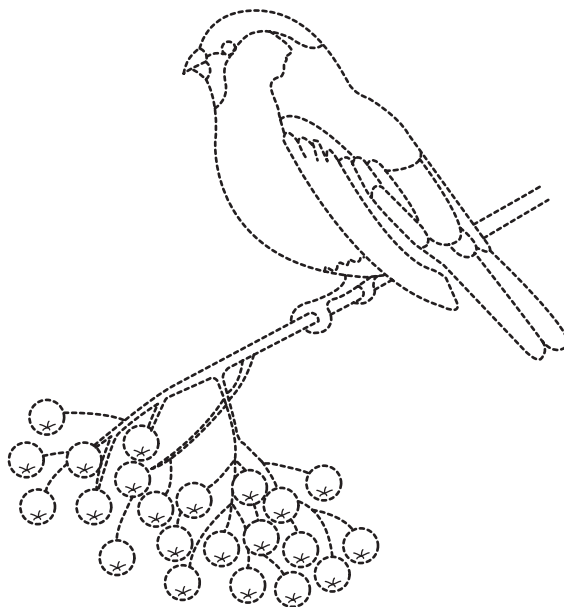
4 Вивчити

— Відгадай і вивчи загадку. Обведи й розфарбуйся пташку. Домалюй і розфарбуй гроно горобини, яким ласуватимуть снігурі.

Що за птах на горобині —
Червоні груди, чорні крила?
З першим снігом прилетів,
Смачних ягід захотів. (Снігур)

5 Артикуляційна гімнастика

6 Додаток _____

ТЕМА. НОВИЙ РІК

1 Вивчити

За вікном сніжку багато,
Рік Новий іде до нас
І ялинку запашисту
Прикрашати нам вже час!

2 «Що з чого зроблено?»

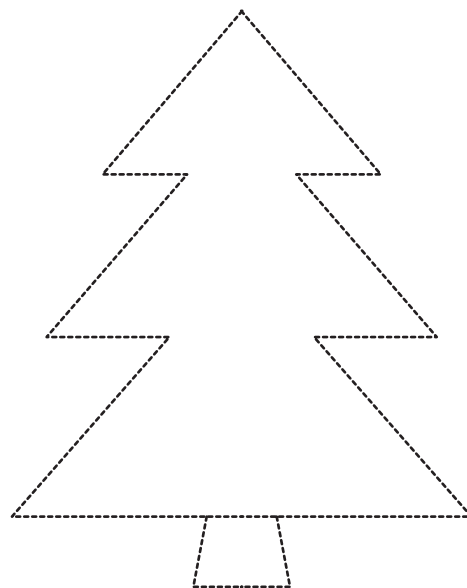
- З чого зроблено кульку, якщо вона ватяна?
- З чого зроблено ялинку, якщо вона пластмасова?
- З чого зроблено шишку, якщо вона скляна?
- З чого зроблено сніжинку, якщо вона паперова?

3 Виправити помилки

- Виправ помилки Незнайки.
- *Маска любить надягати Машу.*
 - *Ялинка танцює біля Снігурки.*
 - *Діти прикрасили іграшки ялинкою.*
 - *Ялинка запалилася на лампочках.*
 - *Дід Мороз приніс мішок у подарунках.*

4 «Новорічне свято»

— Обведи ялинку. Намалюй і розфарбуй новорічні прикраси.

5 Артикуляційна гімнастика

6 Додаток _____

ТЕМА. ОДЯГ І ВЗУТТЯ

1 «Закінчити слово»

Закінчи слова.

Футбол(ка), шап(ка), шу(ба), шта(ни), чобо(ти), череви(ки), чеш(ки), кап(ці), ке(ди), валян(ки), шап(ка), хуст(ка), пана(ма), косин(ка), бе(рет).

2 «Назвати предмети одним словом»

Як можна назвати одним словом ці предмети? Чому?

- Шапка, косинка, панама, хустка.
- Сукня, пальто, кофта, светр.
- Черевики, босоніжки, капці, чоботи.

- Сарафан, панама, босоніжки, шорти.
- Шуба, пальто, плащ.
- Сарафан, сукня, спідниця.

3 «Який одяг (взуття), який головний убір?»

— Який одяг (взуття), який головний убір?

- Пальто з вовни — вовняне.
- Шуба з хутра — хутряна.
- Кепка зі шкіри — шкіряна.
- Сукня із шовку — шовкова.
- Чоботи з гуми — гумові.

4 «Куди надягнемо?»

— Куди надягнемо?

- Рукавиці надягнемо на... (руки).
- Шарф надягнемо на... (шию).
- Шапку надягнемо на... (голову).
- Чобітки надягнемо на... (ніжки).
- Шкарпетки надягнемо на... (ніжки).
- Кепку надягнемо на...(голову).

5 «Допомогти Тетянці й Іванкові одягтись»

— Допоможи Тетянці й Іванкові одягтись. Проведи червоні лінії від Тетянки до її одягу й сині лінії — від Іванка до його одягу. Склади речення за зразком: «Це Іванкові штани. Це Тетянчина спідниця».

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. ПРОФЕСІЇ ДОРΟΣЛИХ

1 «Розказати про професії батьків за планом»

- Як звуть твою маму? (Ім'я, по батькові) _____
- Ким працює твоя мама? _____
- Чим займається твоя мама на роботі? _____
- Як звуть твого тата? _____
- Ким працює твій тато? _____
- Чим займається твій тато на роботі? _____

2 «Хто що робить?»

— Хто що робить?

- Учитель — учить (читати, писати, рахувати).
- Пожежник — гасить пожежу.
- Будівельник — будує й ремонтує будинки.
- Фотограф — фотографує.
- Кухар — готує їжу.
- Перукар — стриже.
- Лікар — лікує людей.
- Водій — керує автомобілем.

3 «Кому що потрібно для роботи?»

— Кому що потрібно для роботи?

- Перукареві — ножиці, гребінець, фен, бігуді...
- Лікареві — ліки, білий халат, градусник, шприци, бинти...
- Учителеві — книги, дошка, зошити...
- Логопеду — картинки, дзеркало, зонди, спирт, вата.
- Продавцеві — товари, терези, каса...
- Водієві — автомобіль...

4 «Назвати за зразком»

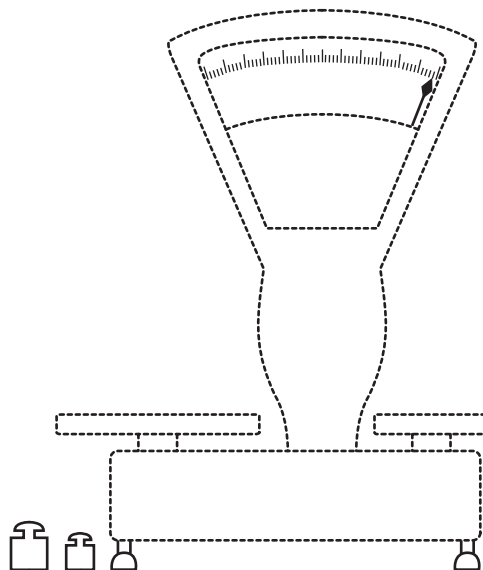
— Назви за зразком.

- Він художник, вона — художниця.
- Він учитель, вона — учителька.
- Він співак, вона — співачка.
- Він перекладач, вона — перекладачка.

5 «Обвести й розфарбувати»

— Обведи й розфарбуй терези й гири.

Намалюй, що ти хочеш зважити на цих терезах.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток _____

ТЕМА. ТРАНСПОРТ

1 «Назвати предмети одним словом»

— Як можна назвати одним словом ці предмети? Чому?

- Літак, вертоліт, ракета.
- Човен, корабель, катер.
- Автомобіль, автобус, вантажівка.
- Електричка, потяг, тепловоз.
- Трамвай, тролейбус, автобус.

2 «Для чого використовують транспорт?»

— Розкажи, для чого використовують транспорт.

- «Швидка допомога» перевозить хворих.

- Літак _____
- Самоскид _____
- Корабель _____
- Автобус _____

3 «Назвати частини транспорту»

— Поглянь на іграшки та скажи, з яких частин складається транспорт.
Машина, трактор, літак, корабель.

4 «Який, яка, які?»

— Яким є предмет, якщо він зроблений...

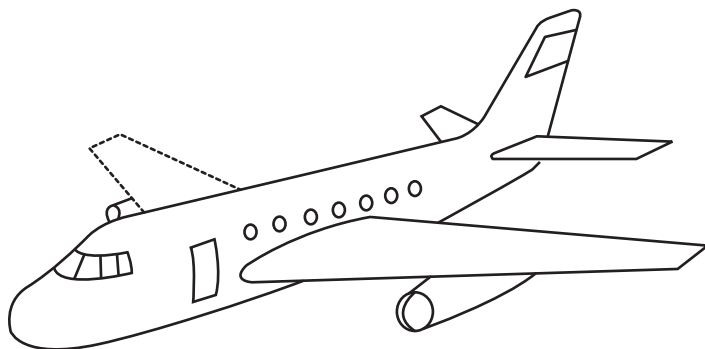
- Колесо з гуми — гумове.
- Кермо з пластмаси — пластмасове.
- Кузов з дерева — дерев'яний.
- Рейки із заліза — залізні.
- Кабіна з метала — металева.
- Сидіння зі шкіри — шкіряне.
- Фургон з брезенту — брезентовий.
- Шибки зі скла — скляні.

5 «Домалювати»

— Домалюй те, чого не вистачає в літака. Розфарбуй малюнок.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток _____

ТЕМА. ДИКІ ТВАРИНИ

1 «Назвати родину тварини»

— Назви родину тварини.

- *Вовк* — *вовчиця* — *вовченята*.
- *Ведмідь* — *ведмедиця* — *ведмежата*.
- *Заєць* — *зайчиха* — *зайченята*.
- *Їжак* — *їжачиха* — *їжаченята*.
- *Лис* — *лисиця* — *лисенята*.

2 «Хто як зимує?»

— Дай відповіді на запитання.

- Які тварини заготовлюють запаси на зиму? _____

- Які тварини впадають у зимову сплячку? _____

- Для яких тварин людина на зиму готує годівниці? _____

- Які тварини взимку добувають їжу (корінці, горіхи) з-під снігу? _____

- Які тварини взимку змінюють колір свого хутра? _____

3 «Один — багато»

— Я назву одну тварину, а ти — багато (і навпаки).

• <i>Вовк</i> — <i>вовки</i> .	• <i>Їжак</i> — <i>їжаки</i> .
• <i>Ведмідь</i> — <i>ведмеді</i> .	• <i>Білка</i> — <i>білки</i> .
• <i>Заєць</i> — <i>зайці</i> .	• <i>Лисиця</i> — <i>лисиці</i> .

4 Вивчити

БІЛОЧКА

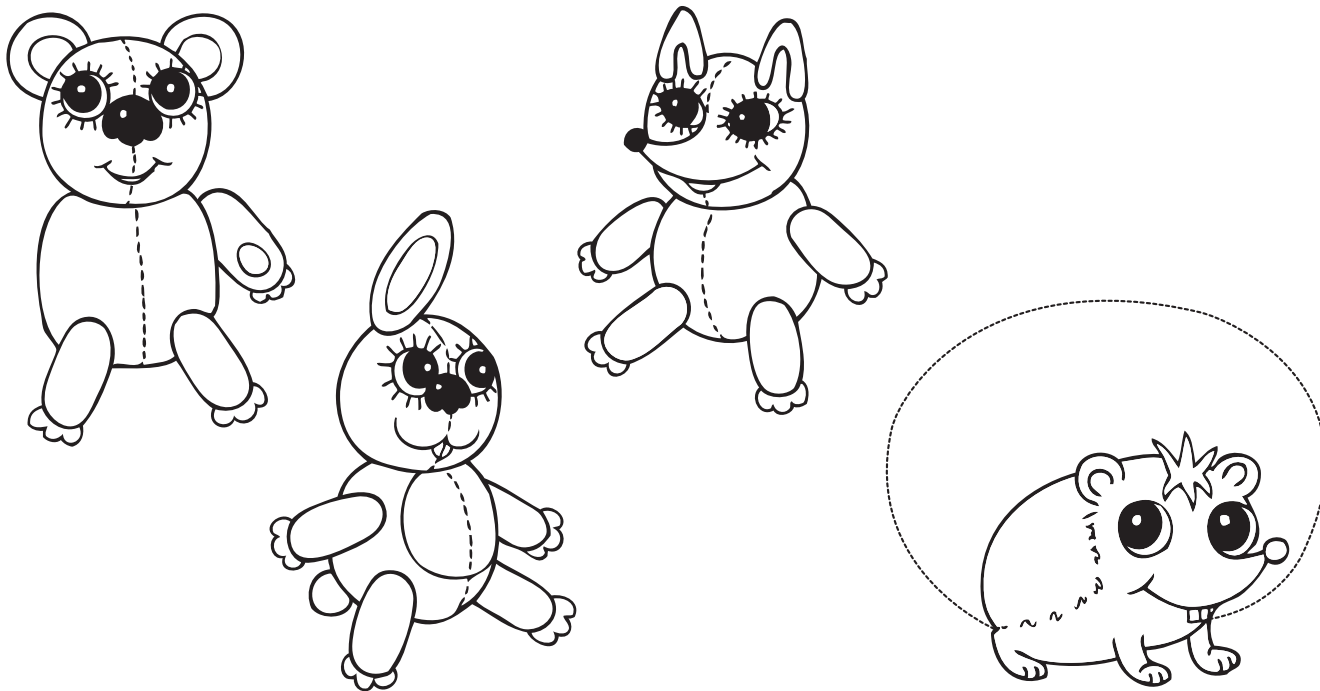
— Де ти, білочко, живеш?
Що ти, білочко, гризеш?
— У зеленому ліску

У дуплі, у соснячку,
Я гризу горішки,
І гриби, і шишки.

Г. Демченко

5 «Що забув намалювати художник?»

Що забув намалювати художник? Домалюй тварин і правильно розфарбуй їх. Обведи їжачка по крапках. Домалюй йому голки. Розфарбуй їжачка.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. СВІЙСЬКІ ТВАРИНИ

1 «Частування для тварин»

— Чим харчуються свійські тварини?

- Корова їсть... (траву, сіно, солому).
- Кіт їсть... (мишей, молоко, рибу).
- Собака їсть... (кістки, м'ясо, хліб).
- Кролик їсть... (овочі, овес, конюшину).
- Свиня їсть... (траву, висівки).
- Коза їсть... (траву, сіно).

2 «Хто як голос подає?»

— Як подають голос різні тварини?

- Корова мукає — «му-у-у».
- Свиня хрюкає — «хрю-хрю».
- Собака гавкає — «гав-гав».
- Вівця бекає — «бе-е-е».
- Коза мекає — «ме-е-е».
- Кінь ірже — «іго-го».
- Кішка нявкає — «няв-няв».

3 «Хто яку користь приносить?»

— Розкажи про те, яку користь приносять різні тварини.

- Корова дає нам молоко, кефір, масло, сметану, сир, ряжанку, м'ясо — яловичину, бичачу шкіру.
- Собака — _____.
- Кінь — _____.
- Кішка — _____.

4 «У кого хто?»

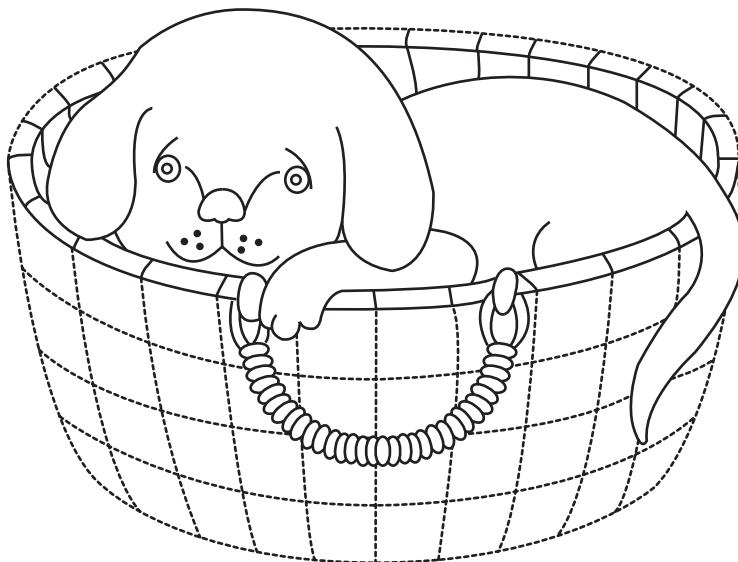
— Назви дитинчат свійських тварин.

- Хто в собаки? — У собаки щеня.
- Хто в коня? — У коня лоша.
- Хто в кішки? — У кішки кошеня.
- Хто у свині? — У свині поросся.
- Хто в корови? — У корови теля.
- Хто в кози? — У кози козеня.

5 Вивчити

Відгадай і вивчи загадку. Обведи по крапках кошик, намалюй пляму на спинці щеняти. Розфарбуй малюнок.

— Гав! Гав! Гав! — щеня в корзинці.
Сіра плямочка на спинці.
— Лячно так лежать одному.
Де ж матуся? Невідомо!

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток _____

ТЕМА. ДОМАШНІ ПТАХИ

1 «Хто як кричить?»

— Хто як кричить?

- Гусак гелґоче.
- Качка крякає.
- Курка кудахає.
- Півень кукурікає.
- Курча пищить.
- Індик белькоче.

2 «Назви батьків»

— Назви батьків пташенят.

- У курчати — курка, півень.
- В індичати — індик, індичка.
- У каченяти — качка, селезень.
- У гусеняти — гусак, гуска.

3 «Назвати пестливо»

— Назви пестливо.

- Півень — півник.
- Зерно — зернятко.
- Курка — курочка.
- Курча — курчатко.
- Качка — качечка.
- Каченя — каченятко.
- Яйце — яєчко.
- Крило — крильце.

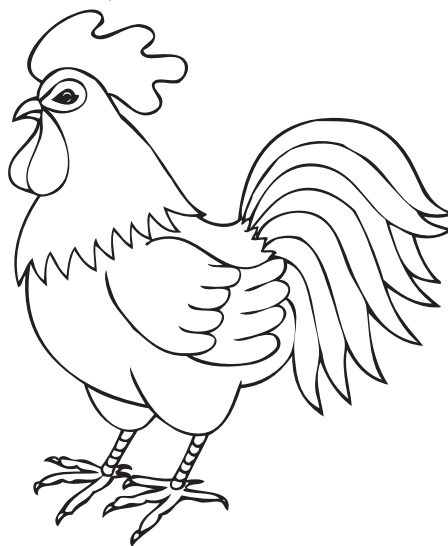
4 Вивчити

Відгадай і вивчи загадку. Розфарбуй відгадку. Не забудь, що хвіст має бути різнобарвним.

Хто так голосно співає,
Вранці сонечко вітає? (Півник)

5 Артикуляційна гімнастика

6 Додаток _____

ТЕМА. ЗАХИСНИКИ БАТЬКІВЩИНИ

1 «Назви предмети одним словом»

— Як можна назвати одним словом ці предмети? Чому?

- Літак, ракета, танк, крейсер.
- Гармата, рушниця, пістолет, меч.
- Льотчик, прикордонник, десантник, моряк.

2 «Який предмет зайвий?»

— Назви зайвий предмет. Чому він зайвий?

- Танк, літак, вертоліт, велосипед.
- Льотчик, моряк, піхотинець, вихователь.
- Гармата, меч, пістолет, каструля.

3 «Назви частини предмета»

— Подивись на предмет і скажи, з яких частин він складається.

Літак, вертоліт, корабель, танк.

4 «Який, яка, які?»

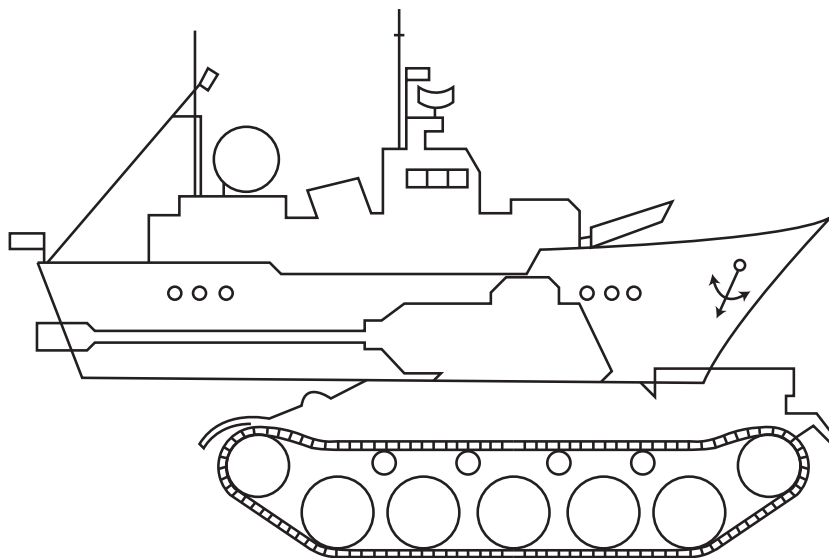
— Підбери ознаки.

- Льотчик — сміливий, відважний, сильний.
- Каска — залізна.
- Корабель — бойовий.
- Смуга — злітна.
- Літак — військовий.

5 Вивчити

— Відгадай і вивчи загадку. Що ти бачиш на малюнку? На чому плаває моряк? Розфарбуй корабель. А хто керує танком?

Береже морські кордони
Славний, доблесний моряк.
Гордо плине між просторів
Наш державний стяг.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. МАМИНЕ СВЯТО

1 «Гарні слова про маму (бабусю)»

— Скажи гарні слова сестрі.

- Мамі — весела, люба, турботлива, ласкава, сувора, гарна, струнка.
- Бабусі — добра, мудра.

2 «Назви пестливо»

— Назви пестливо жінок.

- Мама — мамуля, мамуня, ненька.
- Бабуся — бабусечка.
- Сестра — сестричка, сестронька.

3 «Моя мама»

— Розкажи про свою маму.

Як її звать? (Ім'я та по батькові) Де й ким вона працює? Яку роботу виконує? Чим займається вдома? Як ти їй допомагаєш? Який подарунок ти хотів(-ла) би їй приготувати до свята 8 Березня?

4 Вивчити

Вивчи вірш.

Я гілочку мімози
Поставлю на вікні,
І квіточки жовтенькі
Всміхаються мені!
Велика таємниця
Існує поміж нами:
Цю гілочку мімози
Я подарую мамі.

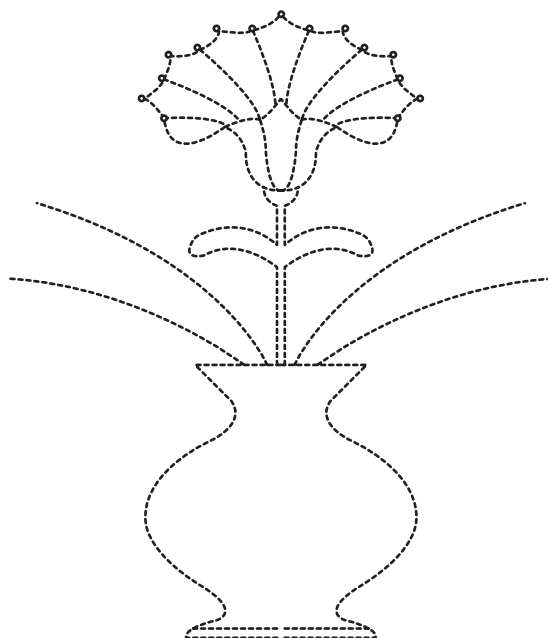
М. Пономаренко

5 «Подарунок мамі»

— Намалюй казковий букет для мамі.
Обведи вазу, прикрась її візерунком, розфарбуй. Обведи стеблинки й одну казкову квітку. Решту квіток придумай і намалюй сам (сама). Розфарбуй квіти різними олівцями.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток _____

ТЕМА. ВЕСНА

1 Вивчити

Вивчи вірш. Назви прикмети весни.

ВИЙДИ, ВИЙДИ, СОНЕЧКО

Вийди, вийди, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко,
На весняні квіточки,
На маленькі діточки,
Там вони граються,
Тебе дожидаються.

2 «Назвати зі словом «весняний»

— Назви зі словом «весняний».

Небо (яке?) — весняне.

День, погода, настрій, дощ, гроза, свято, сонце, місяці, ліс, трава, квіти.

3 «Сказати” яка (яке, які)?”»

— Скажи, яка (яке, які) небо, калюжі, струмки, бруньки?

- Сонечко — яскраве, весняне, тепле, ласкаве.
- Трава — молода, зелена, перша, ніжна.

4 «Сказати, яка погода»

- Яка погода буде навесні, якщо йде дощ? (Дощова)
- Якщо дме вітер? (Вітряна)
- Якщо на вулиці холодно, яка погода? (Холодна)
- Якщо небо вкрили хмари? (Похмура)
- Якщо сонячно? (Сонячна)
- Якщо ясно? (Ясна)
- Якщо тепло? (Тепла)

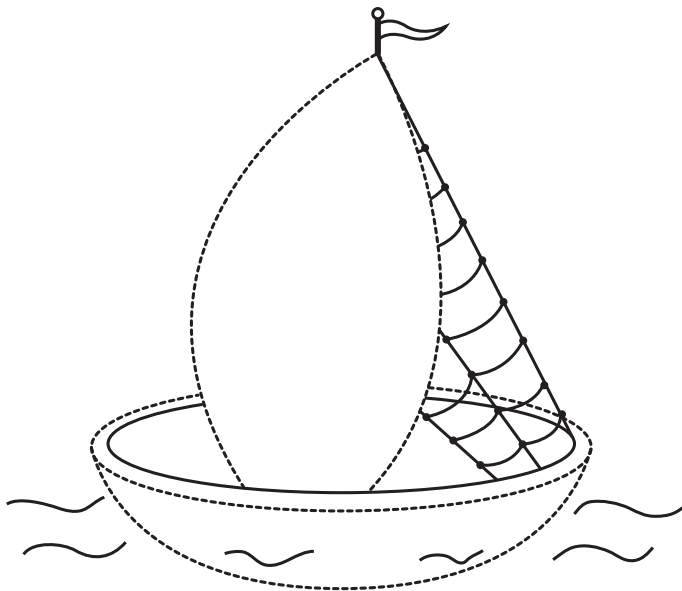
5 «Назвати пестливо»

— Назви пестливо частини тіла людини.

- Дощ — дощик.
- Вітер — вітерець.
- Хмара — хмаринка.
- Сонце — сонечко.
- Дерево — деревце.
- Птах — пташка.
- Трава — травичка.
- Хмара — хмаринка.

6 «Мій кораблик»

— Обведи й розфарбуй кораблик. Олівцем синього кольору намалюй від краю до краю аркуша звивистий ручай, яким пливе кораблик.

7 Артикуляційна гімнастика

8 Додаток

ТЕМА. ЯК ТВАРИНИ ТА ПТАХИ ВЕСНУ ЗУСТРІЧАЮТЬ

1 «Назвати одним словом»

— Назви одним словом.

- Вовк, заєць, лисиця, ведмідь.
- Качка, гусак, півень, індик.
- Ворона, горобець, сорока, дятел.
- Качка, жайворонок, шпак, грак.
- Свиня, кабан, порося.

2 «Хто зайвий?»

— Назви зайвого, поясни, чому він зайвий.

- Грак, лелека, шпак, півень.
- Горобець, сорока, ворона, заєць.
- Ластівка, зозуля, соловей, синиця.
- Кролик, заєць, собака, кінь.
- Селезень, качка, півень, сорока.

3 «Кого не стало?»

— Кого не стало?

- Білка — білки.
- Ведмідь — ведмедя.
- Їжак — їжака.
- Заєць — зайця.
- Свиня — свині.
- Собака — собаки.
- Корова — корови.

4 «Хто як кричить?»

— Хто як кричить?

- Ластівка — щебече.
- Соловей — заливається, свистить, тьохкає.
- Журавель — курличе.
- Жайворонок — дзвенить.
- Зозуля — кукує.

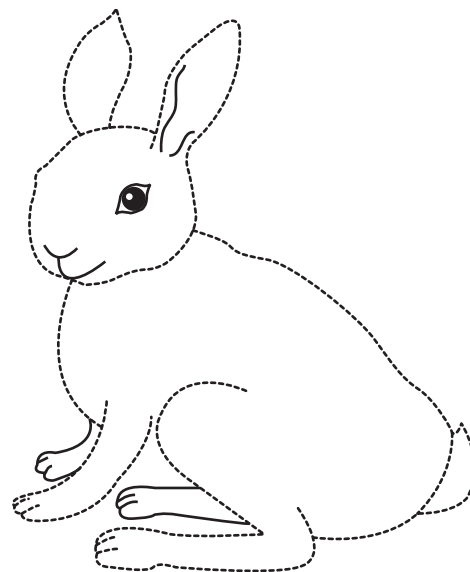
5 «Як тварини та птахи весну зустрічають?»

— Відгадай загадку.

У сірій шубці, маленький, довговухий.

— Це загадка про зайчика взимку чи навесні? Чому? Обведи зайчика, правильно розфарбуй його.

— Розкажи, як інші тварини та птахи весну зустрічають.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток _____

ТЕМА. У ЗДОРОВОМУ ТІЛІ — ЗДОРОВИЙ ДУХ

1 «Назвати частини тіла людини»

— Назви частини тіла людини.

2 «Назвати одним словом»

— Назви одним словом.

- Голова, руки, ноги, тулуб.
- Губи, зуби, язик.
- Волосся, ніс, рот, вуха.
- Мило, рушник, мочалка, гребінець.
- М'яч, скакалка, ковзани, лижі.
- Акробат, хокеїст, футболіст, плавець.

3 «Я почну, а ти закінчи»

— Закінчи речення.

- Головою ми... (думаємо).
- Вухами ми... (слухаємо).
- Очима... (дивимося).
- Носом ми... (дихаємо).
- Ротом ми... (їмо, п'ємо, говоримо).
- Руками ми... (беремо, тримаємо, торкаємося, малюємо).
- Ногами ми... (ходимо, бігаємо, стрибаємо).

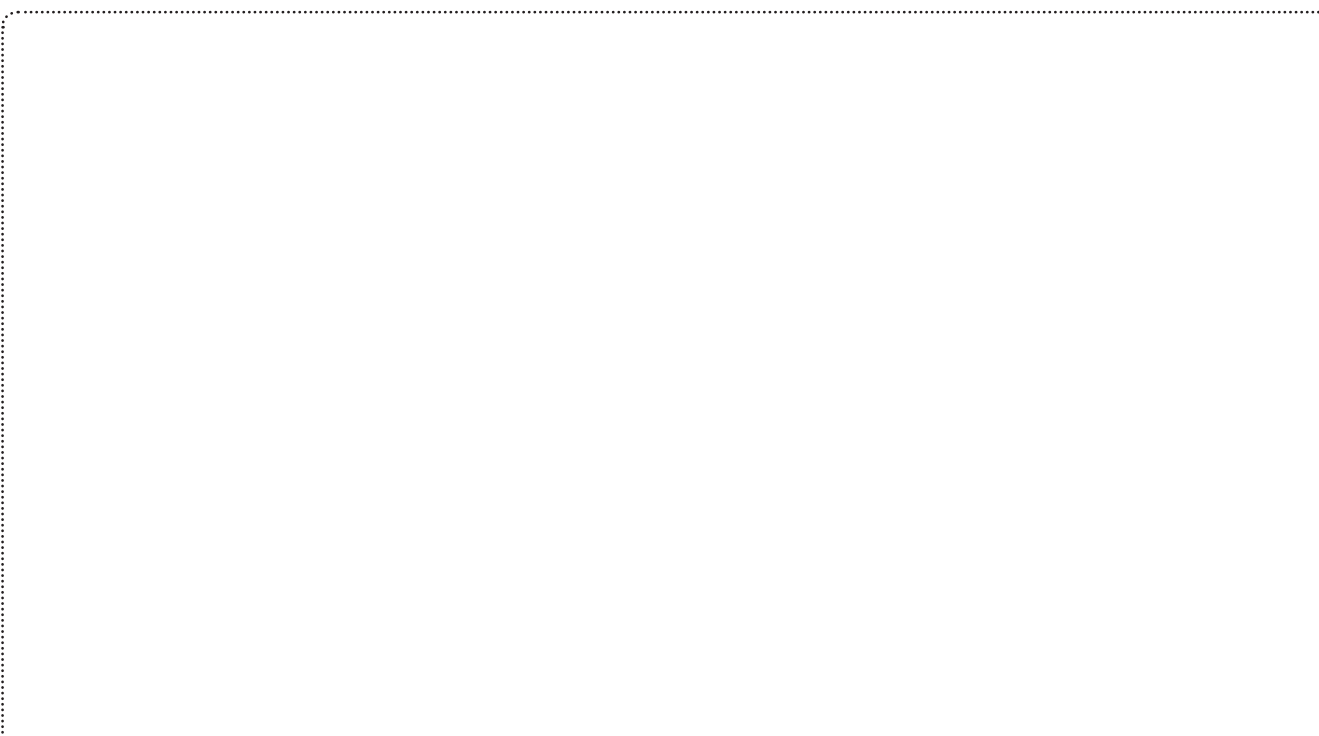
4 «Назвати пестливо»

— Назви пестливо частини іграшки.

• Тіло — тільце.	• Вуха — вушко.
• Голова — голівка, голівонька.	• Шия — шийка.
• Рука — ручка.	• Ніс — носик.
• Нога — ніжка.	• Рот — ротик.
• Палець — пальчик.	• Зуб — зубик.
• Очі — оченята.	

5 «Назвати пальчики»

— Обведи свою ліву кисть руки та праву стопу. Назви, починаючи з великого, усі пальці поспіль.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. МОЯ КРАЇНА, МОЄ МІСТО

1 «Де я живу»

— Розкажи, у якій країні ти живеш. Назви столицю нашої держави. Вивчи свою домашню адресу.

2 «Назвати одним словом»

— Назви одним словом.

- Автомобіль, трамвай, автобус.
- Крамниця, аптека, кіоск.
- Школа, дитячий садок, інститут.
- Київ, Донецьк, Макіївка.

3 «Сказати зі словом "міський"»

— Скажи зі словом «міський».

- Транспорт — міський транспорт.
- Квартира — міська квартира.
- Парк — міський парк.
- Вулиці — міські вулиці.
- Театр — міський театр.
- Пошта — міська пошта.
- Будинок — міський будинок.
- Школа — міська школа.
- Майдан — міський майдан.
- Вокзал — міський вокзал.
- Жителі — міські жителі.

4 «Назвати пестливо»

— Назви пестливо.

- Вулиця — вуличка.
- Місто — містечко.
- Магазин — магазинчик.
- Міст — місток.
- Сквер — скверик.
- Двір — дворик.
- Адреса — адреска.

5 «Моє місто»

— Намалюй своє місто.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. КІМНАТНІ РОСЛИНИ

1 «Назвати предмети одним словом»

— Назви одним словом.

- Фікус, фіалка, кактус.
- Бегонія, герань, алое.
- Стебло, корінь, листя.

2 «Назвати частини кімнатної рослини»

— Подивися на рослину і скажи, з яких частин вона складається.

3 «Підбери слова дії»

— Підбери слова дії.

- Квітка — розпускається.
- Рослина — росте, цвіте.
- Люди — саджають, рихлять, поливають, доглядають, милуються.

4 Один — багато»

— Я назву один предмет, а ти — багато (і навпаки).

- Фіалка — фіалки.
- Фікус — фікуси.
- Кактус — кактуси.
- Корінь — коріння.
- Стебло — стебла.
- Листок — листя.
- Бутон — бутони.
- Пелюстка — пелюстки.
- Квітка — квітки.

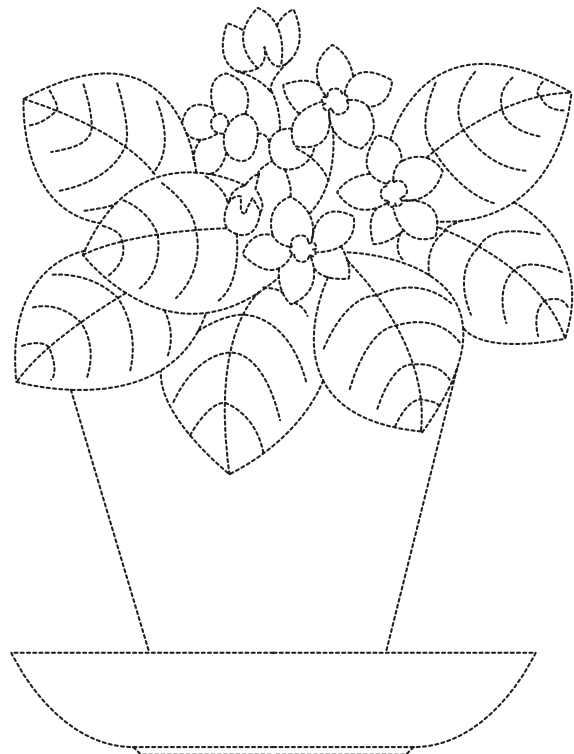
5 Вивчити

— Відгадай і вивчи загадку. Обведи й розфарбуй фіалку. Запам'ятай, як вона виглядає.

Рано-вранці я беру
Лієчку свою нову.
Свіжої води не жалко.
Пий її, моя... (фіалка)

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток _____

ТЕМА. ДЕРЕВА

1 «Четвертий зайвий»

— Назви зайве. Поясни чому.

- Яблуня, вишня, слива, береза.
- Клен, тополя, верба, груша.
- Сосна, ялина, кедр, черемшина.
- Листок, гілка, стовбур, клен.

2 «Назвати частини дерева»

— Подивись на дерево і скажи, з яких частин воно складається.

3 «Чиї плоди (насіння)?»

— Подивись на плоди й насіння та скажи, чиї вони.

- Жолуді ростуть на... (дубі).
- Яблука ростуть на... (яблуні).
- Кругла шишка — на... (сосні).
- Довга шишка — у... (ялини).
- Грона горобини ростуть на... (горобині).
- Серезки ростуть на... (березі, вільсі, вербі).

4 «Сказати, яка гілка»

— Скажи, яка гілка.

- Гілка сосни — соснова.
- Гілка ялини — ялинова.
- Гілка тополі — тополина.
- Гілка осики — осикова.
- Гілка липи — липова.

5 «Назвати пестливо»

— Назви пестливо.

- Осика — осичка.
- Береза — берізка.
- Горобина — горобинка.
- Ялина — ялинка.
- Сосна — сосонка.
- Яблуня — яблунька.

6 «З якого дерева листочок, гілочка?»

— Розфарбуй листя й гілочки й розкажи, з якого вони дерева.

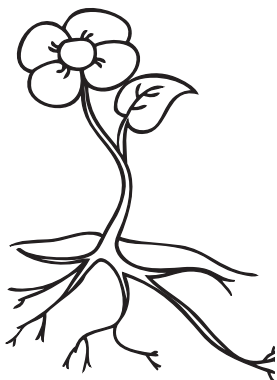
7 Артикуляційна гімнастика

8 Додаток

ТЕМА. КВІТИ

1 «Квіточка»

— Назви частини квітки, зображеної на малюнку. Які квіти ти знаєш?

2 «Що робить квітка?»

- Що може робити квітка? (Рости, цвісти, розкриватись)
- Що можна робити з квітами? (Саджати, доглядати, збирати, нюхати)

3 «Назви пестливо»

— Назви пестливо.

• Стебло — стеблинка.	• Троянда — трояндочка.
• Корінь — корінець.	• Гвоздика — гвоздичка.
• Квітка — квіточка.	• Ромашка — ромашечка.
• Тюльпан — тюльпанчик.	• Пелюстка — пелюсточка.

4 Вивчити

— Вивчи вірша.

Ми дзвіночки,
Лісові дзвіночки!
Славим день.
Ми співаєм,
Дзвоном зустрічаєм:
День!
День!

П. Тичина

5 «Букет польових квітів»

— Назви польові квіти, зображені на малюнку. Розфарбуй букет польових квітів.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. СВІТ КОМАХ

1 «Що робить комаха?»

— Що може робити комаха?

- Метелик — пурхає, літає.
- Бджола — збирає, літає, жалить.
- Комар — літає, кусає.
- Коник — стрибає.
- Гусениця — повзає.
- Жук — повзає, літає.

2 «Сказати, який, яка?»

— Скажи, який, яка?

- Метелик — гарний, легкий, різнобарвний.
- Жук — золотавий, блискучий.
- Комар — маленький, докучливий, малярійний.

3 «Один — багато»

— Я назву одну комаху, а ти — багато (і навпаки).

- Метелик — метелики — метеликів.
- Муха — мухи — мух.
- Бджола — бджоли — бджіл.
- Жук — жуки — жуків.
- Коник — коники — коників.
- Павук — павуки — павуків.

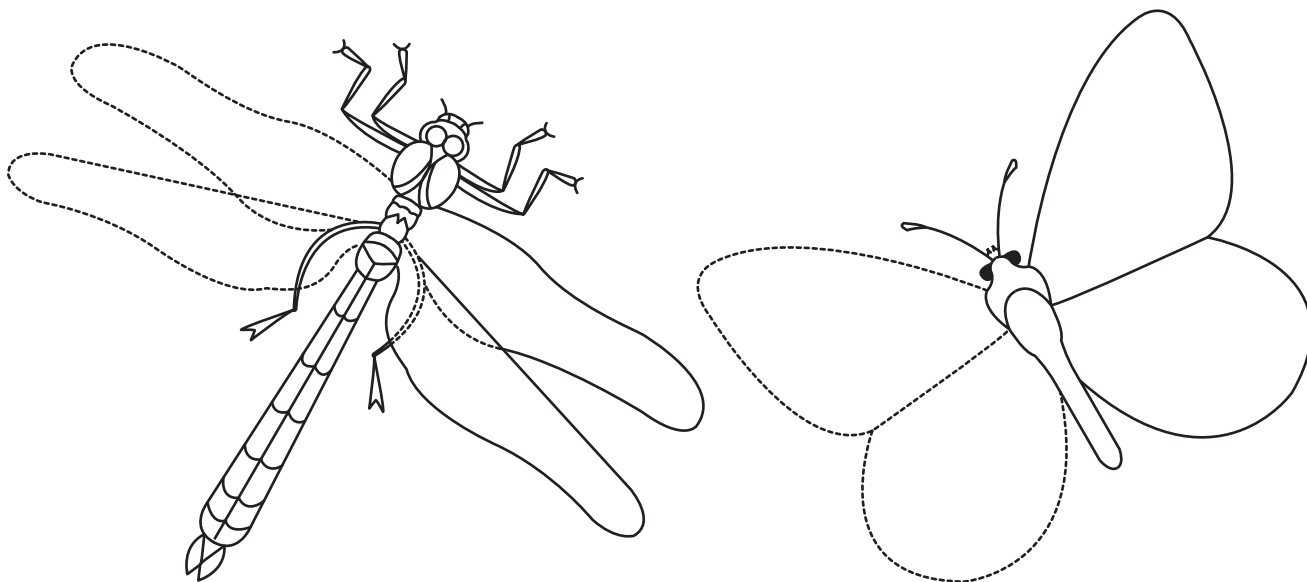
4 «Порахувати комах»

— Порахуй комах до 5.

- Один жук — два жуки — три жуки — чотири жуки — п'ять жуків.
- Одне сонечко — два сонечка — три сонечка — чотири сонечка — п'ять сонечок.

5 «Комахи»

— Яких комах ти бачиш? Яких комах ти ще знаєш? Обведи комах, домалюй їм крила, правильно розфарбуй.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. СВІТ КАЗОК

1 «З якої казки герої?»

— З якої казки ці герої?

- Буратіно, Тато Карло, Дуремар, Мальвіна.
- Попелюшка, мачуха, фея, принц.
- Колобок, вовк, лисиця, ведмідь.

2 «Який герой зайвий?»

— Який герой зайвий? Чому?

- Посуд, коти, Федора, Попелюшка.

-
- Колобок, бабуся, лисиця, Карабас.
 - Ніф-ніф, Наф-Наф, вовк, коза.

3 «Який герой?»

— Підбери до слова ознаки.

- Лисиця — хитра, спритна.
- Баба Яга — зла, підступна, хитра.
- Попелюшка — добра, ніжна, турботлива.

4 «Назви пестливо»

— Назви пестливо іграшки.

• Лисиця — лисонька.	• Іван — Іванко.
• Баба — бабуся.	• Коза — кізка.
• Дід — дідусь.	• Внучка — внученька.
• Гном — гномик.	

5 «Герої казок»

— Намалюй свого улюбленого героя казки.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ

1 «Чим буде?»

— Чим буде продукт?

- Яйце буде... (яєчнею).
- Борошно буде... (булочкою).
- М'ясо буде... (котлетою).
- Капуста буде... (салатом).
- Гречка буде... (кашею).
- Ягода буде... (варенням).

2 «Назвати, який, яка, яке?»

— Назви, який хліб, якщо він спечений із жита. (Житній)

- Варення з вишні. (Вишневе)
- Сік із фруктів. (Фруктовий)
- Бульйон з курки. (Курячий)
- Молоко в корови. (Коров'яче)
- Каша з гречки. (Гречана)
- Котлети з моркви. (Морквяні)
- Напій з журавлини. (Журавлинний)
- Пиріг з яблуками. (Яблучний)
- Запіканка із сиру. (Сирна)
- Оладки з картоплі. (Картопляні)

3 «Що із чого?»

— Що із чого роблять?

- Сир роблять з молока.
- Хліб печуть з тіста.
- Компот варять із фруктів.
- Суп готують з овочів.
- Кашу варять із крупи.
- Омлет смажать з яєць.

4 «Без чого не можна приготувати?»

— Без чого не можна приготувати борщ? (Без овочів, м'яса, води)

- Яєчню?
- Компот?
- Кашу?
- Юшку?

5 Вивчити

— Відгадай і вивчи загадку.

Візьму колечко духмяне,
З маком, рум'яне.
Я сама його не з'їм —
По шматочку стане всім.

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

ТЕМА. НЕЗАБАРОМ ЛІТО

1 «До нас прийшло літо»

— Закінчи речення.

- Ми чекали на... (літо).
- Довго не було... (літа).
- Ми раді... (літу).
- Ми вдягаємося легко... (літом).
- Ми співаємо пісні про... (літо).
- Ми любимо... (літо).

2 Які подарунки приносить людям літо?

— Які подарунки приносить людям літо?

- Фрукти: _____.
- Овочі: _____.
- Ягоди: _____.
- Квіти: _____.

3 «Назвати зі словом "літній"»

Назви зі словом «літній».

Небо (яке?) — літнє.

Вітер, алея, сонце, хмара, дощ, квіти, ліс, погода, босоніжки, день, ранок, сарафан.

4 «Сказати, яка погода»

- Яка погода буде влітку, якщо йде дощ? (Дощова)
- Якщо дме вітер? (Вітряна)
- Якщо на вулиці тепло, яка погода? (Тепла)
- Якщо похмуро? (Похмура)
- Якщо сиріє? (Сира)
- Коли мрячно? (Мрячна)
- Якщо сонячно? (Сонячна)
- Якщо ясно? (Ясна)

5 Вивчити

Відгадай і вивчи загадку. Намалюй веселку.

Через річку ліг місток
Сьома кольорами.
Наче дружба хоровод
Водить берегами. (Веселка)

6 Артикуляційна гімнастика

7 Додаток

КОМПЛЕКСИ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ГІМНАСТИКИ

1. КОМПЛЕКС ДЛЯ СВИСТЯЧИХ ЗВУКІВ (З, З', З, З', Ц, Ц', ДЗ, ДЗ')

1 «Усмішка»

Губи в усмішці, зубів не видно. Повторити вправу 3–4 рази.

Схожі ми на стрекотушок,
Тягнемо губи аж до вушок.

2 «Парканчик»

Усміхнутися так, щоб зуби були зімкнені й трохи оголені.

Язик стрибнув, неначе зайчик,
І заховався за парканчик.

3 «Хоботок»

Витягнути зімкнуті губи вперед «трубочкою». Утримувати їх у такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Неначе хоботок у слоненяти,
Я буду губи у напруженні тримати.

4 «Усмішка — хоботок»

Чергувати вправи «Усмішка» і «Хоботок».

Тягнем губи аж до вух,
Посміхнімося удвох.
А тепер стуляймо губи,
Мов подмухаймо у труби.

5 «Покараємо неслухняний язик»

Усміхнутися, відкрити рот, спокійно покласти широкий язик на нижню губу і поплямкати губами, вимовляючи: «Пя-пя-пя».

А тепер вже не зубами —
Я пошльопаю губами:
«У бика губа тупа,
Па-па-па».

6 «Покусаємо язик»

Усміхнутися, відкрити рот і покусувати язик.

Варіанти:

1) покусувати кінчик язика;

2) покусувати середину язика;

3) покусувати язик, просуваючи його поступово вперед — назад.

Під час виконання вправи вимовляти: «*Та-та-та*». Вимова складів («*та-та-та*») допомагає дитині виконувати вправу.

Висуваю свій язик,
Щоб лінуватися не звик,
Й від кінчика до кореня
Кусати починаю я.

7 «Лопатка»

Усміхнутися, відкрити рот, покласти широкий передній кінчик язика на нижню губу. Утримувати його в такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Язичок наш, як лопатка —
Дуже рівний, дуже гладкий.
Ловкою лопаткою
Копаю біля хатки я.

8 «Дму на лопатку»

Усміхнутися, відкрити рот, покласти широкий кінчик язика на нижню губу, спокійно подути по середині язика.

Дму, дму на «лопатку» я,
Щоб широкою була та гладкою.

9 «Жолобок»

Язик лежить на нижній губі, кінчик вузький, а бокові краї заломлені в жолобок.

Я слухняний язичок
Заломлю у жолобок.
Став вузький мій язичок,
Хай тече по нім струмок.

10 «Голочка»

Усміхнутися, висунути язик, витягнувши його по можливості вузько, потримати під рахунок до 7, а потім сховати (4–5 разів).

Усміхнусь, зроблю язик
Голкою вузькою — жик!
Довго-довго я тримаю,
Потім вмить його ховаю.

11 «Годинник»

Посміхнутися, відкрити рот, висунути язик якнайдалі і проводити ним плавні рухи від одного куточка рота до другого. Виконати вправу 10–15 разів.

Вліво-вправо кінчик ходить,
Ніби місця не знаходить.

12 «Почистимо нижні зуби»

Посміхнутися, показати зуби, відкрити рот і кінчиком язика «почистити» нижні зуби з внутрішнього боку.

Щоб зуби всі були біленькі,
Їх слід почистити гарненько.

13 «Гірка»

Відкрити широко рот. Опустити нижню щелепу якомога нижче. Широким язиком упертися в нижні передні зуби, широкий язик виставити «гіркою». Утримувати в такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Буде спинка язика,
Наче гірочка крута.
Кінчик в зуби упираю,
Із напруженням тримаю.

14 «Вітерець дме з гори»

Посміхнутися, відкрити рот. Виставити язик «гіркою», а потім спокійно, плавно подути по середині язика. Повітря має бути холодним.

З гори дме вітерець,
Від холоду посланець.

15 «Жуємо млинчик»

Посміхнутися, відкрити рот, поставити кінчик язика за нижні зуби, як у вправі «Гірка», потім висунути його ледве вперед і покусувати згорнутий язик 10–15 разів.

Знову мій язик згорнувся,
В зуби ніжні він уткнувся.
Вперед його ледь посуваю —
Гостренькі зуби хай кусають.

16 «Зажени м'яч у ворота»

Витягнути губи вперед «трубочкою» і тривало подути на кульку (*лежить на столі перед дитиною*), заганняючи її двома кубиками.

Варіанти залежать від вашої фантазії. Можна запропонувати дитині подути на вертушку, дрібні іграшки, які легко покотити по столу, ватку (здути з долоньки). Направлений повітряний струмінь добре виробляється, якщо запропонувати дитині подути в маленьку чисту пляшку (з-під крапель). За точного потрапляння повітряного струменя в пляшку дитина почує своєрідний звук — гудок або свист («*гуде пароплав*»). Це дуже подобається дітям.

Щік своїх не надуваю,
М'яч в ворота заганняю.

17 «Хто далі зажене м'яч?»

Посміхнутися, покласти широкий передній край язика на нижню губу і, ніби промовляючи тривало звук ф, здмухнути ватку на протилежний край столу.

2. КОМПЛЕКС ДЛЯ ШИПЛЯЧИХ ЗВУКІВ (Ш, Ж, Ч, ШЧ, ДЖ)

1 «Усмішка»

Губи в усмішці, зубів не видно. Повторити вправу 3–4 рази.

Схожі ми на стрекотушок,
Тягнем губи аж до вушок.

2 «Хоботок»

Витягнути губи вперед, як для поцілунку, утримувати в такому положенні 3–5 секунд. Повернути губи в спокійне положення. Дати дитині час для перепочинку і розслаблення. Запропонувати зглитнути слину. Повторити вправу 3–4 рази.

Хобот слоненятко тягне,
Ним ось-ось банан дістане.
Губки в трубочку склади
Й слоненятку покажи.

3 «Бублик»

Виконати вправу «Хоботок». Потім округлити губи так, щоб було видно зуби. Слідкувати, щоб зуби були зімкнуті. Утримати губи в такому положенні на рахунок до п'яти.

4 «Покараємо неслухняний язик»

Усміхнутися, відкрити рот, спокійно покласти широкий язик на нижню губу і поплямкати його губами, вимовляючи: «Пя-пя-пя».

А тепер вже не зубами —
Я пошльопаю губами:
«У бика губа тупа,
Па-па-па»

5 «Покусаємо язик»

Усміхнутися, відкрити рот і покусувати язик.

Варіанти:

- 1) покусувати кінчик язика;
- 2) покусувати середину язика;
- 3) покусувати язик, просуваючи його поступово вперед-назад.

Під час виконання вправи вимовляти: «*Та-та-та*». Вимова складів («*та-та-та*») допомагає дитині у виконанні вправи.

Висуваю свій язик,
Щоб лінуватися не звик,
Й від кінчика до кореня
Кусати починаю я.

6 «Лопатка»

Усміхнутися, відкрити рот, покласти широкий передній край язика на нижню губу. Утримувати його в такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Язичок наш, як лопатка —
Дуже рівний, дуже гладкий.
Ловкою лопаткою
Копаю біля хатки я.

7 «Годинник»

Посміхнутися, відкрити рот, висунути язик якнайдалі і проводити ним плавні рухи від одного куточка рота до другого. Виконати вправу 10–15 разів.

Вліво-вправо кінчик ходить,
Ніби місця не знаходить.

8 «Футбол»

Рот закритий. Напруженим язиком впертися то в одну, то в другу щоку.

Гра чудова є у нас,
Весело проводим час.
Знов м'ячем забили «гол»
Вправу цю звемо... футбол.

9 «Чашечка»

Посміхнутися, відкрити рот. Бічні та передні краї широкого язика підняти, але не торкатися зубів.

Тепер краєчки язика
Угору підтягаю,
Глибоку «чашечку» таку
Зубами не торкаю.

10 «Фокус»

Висунути язик між губами, загнути трішки його кінчик і дмухнути на шматок вати, який лежить на кінці носа дитини.

Я «чашку» виведу вперед,
З неї подую вгору.
І тепле повітря враз обдасть
Дуже малий мій носик.

11 «Смачне варення»

Посміхнутися, відкрити рот та язиком у формі чашечки облизувати губу, роблячи рухи зверху вниз. Можна продовжити рух і сховати язик до рота, не руйнуючи «чашечки».

Вправа є у нас така,
Дуже легка і проста:
Губки ми оближемо,
Мов варення злижемо.

12 «Почистити верхні зуби»

Посміхнутися, відкрити рот. Кінчиком язика «почистити» верхні зубки із внутрішнього боку, рухаючи язиком вправо-вліво.

Ходить «чашка» вліво-вправо,
Чистить зубки дуже вправно.

13 «Гойдалка»

Відкрити рот. Напруженим язиком тягнутися до верхніх та нижніх зубів (*по черзі*).

Мов гойдалка, язик гойдався
І гойдатись не боявся.

14 «Сходи́нки»

Відкрити рот. Широким кінчиком язика обійняти верхню губу (перша сходинка), потім верхні зуби (друга сходинка), далі притиснути до верхніх горбочків (третя сходинка). Утримувати в кожному положенні 3–5 секунд.

На верхню губку,
На верхні зубки,
За зубки стрибок —
І у роті язичок.

15 «Маляр»

Відкрити рот. Широким кінчиком язика «побілити» піднебіння, роблячи повільні рухи від верхніх зубів углиб рота й назад. Нижня щелепа не повинна рухатися.

Наче маляром працюю —
Піднебіння побілю я.

16 «Лоша»

Посміхнутися, відкрити рот і поклацати кінчиком язика («конячка цокає копитами»). Пильнувати, щоб рухався тільки язик. Спочатку повільно клацати, а потім — дедалі прискорюючи.

Цок-цок-цок,
Цокають копита.
Цок-цок-цок,
Я охайна й вміта.

Я копитом цокочу,
Як захочеш — прокачу.

17 «Грибок»

Посміхнутися, широко відкрити рот, присмоктати язик до піднебіння, щоб під'язикова зв'язка була натягнута («ніжка гриба»). Краї язика мають примикати до верхніх зубів. Утримувати в такому положенні 5–10 секунд.

Ось грибочок-сироїжка.
Вгорі — «шляпка», знизу — «ніжка».

18 «Гармошка»

Положення язика, як у вправі «Грибок», губи в усмішці. Не відриваючи язика, відкривати і закривати рот.

На гармошці я заграю,
Рот відкрию — закриваю.
Свій язик «грибком» тримаю —
І його не відпускаю.

3. КОМПЛЕКС ДЛЯ ЗВУКІВ Л, Л´

1 «Усмішка»

Губи в усмішці, зубів не видно. Повторити вправу 3–4 рази.

Схожі ми на стрекотушок,
Тягнемо губи аж до вушок.

2 «Хоботок»

Витягнути губи вперед, як для поцілунку, утримувати в такому положенні 3–5 секунд. Повернути губи в спокійне положення. Дати дитині час для перепочинку і розслаблення. Запропонувати зглити слину. Повторюємо вправу 3–4 рази.

Хоботок слоненятко тягне,
Ним ось-ось банан дістане.
Губки в трубочку склади
Й слоненятку покажи.

3 «Змійка»

Рот широко відкритий. Вузкий язик сильно висунути вперед, потім прибрати все-речину рота.

Наші поперечні м'язи
Звуться язичок одразу.
Легко м'язи ти напруж —
Стане язичок мов вуж.

4 «Покараємо неслухняний язик»

Усміхнутися, відкрити рот, спокійно покласти широкий язик на нижню губу і поплямкати його губами, вимовляючи: «Пя-пя-пя».

А тепер вже не зубами —
Я пошльопаю губами:
«У бика губа тупа,
Па-па-па»

5 «Покусаємо язик»

Усміхнутися, відкрити рот і покусувати язик.

Варіанти:

- 1) покусувати кінчик язика;
- 2) покусувати середину язика;
- 3) покусувати язик, просуваючи його поступово вперед-назад.

Під час виконання вправи вимовляти: «Та-та-та». Вимова складів («та-та-та») допомагає дитині виконувати вправу.

Висуваю свій язик,
Щоб лінуватися не звик,
Й від кінчика до кореня
Кусати починаю я.

6 «Лопатка»

Усміхнутися, відкрити рот, покласти широкий передній край язика на нижню губу. Утримувати його в такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Язичок наш, як лопатка —
Дуже рівний, дуже гладкий.
Ловкою лопаткою
Копаю біля хатки я.

7 «Чашечка»

Посміхнутися, відкрити рот. Бічні та передні краї широкого язика підняти, але не торкатися зубів.

Тепер краєчки язика
Угору підтягаю,
Глибоку «чашечку» таку
Зубами не торкаю.

8 «Смачне варення»

Посміхнутися, відкрити рот та язиком у формі чашечки облизувати губу, роблячи рухи зверху вниз. Можна продовжити рух і схвати язик до рота, не руйнуючи «чашечки».

Вправа є у нас така,
Дуже легка і проста:
Губки ми оближемо,
Мов варення злижемо.

9 «Індик»

Відкрити рот, покласти язик на верхню губу і проводити рухи кінчиком язика по верхній губі вперед і назад, намагаючися не відривати язика від губи, ніби погладжуючи її. Темп рухів поступово прискорювати, потім включити голос, поки не почується «бул—бул» (так «булькоче» індик).

Грає по губі язик:
«Бул-бул-бул», —
Як той індик!

10 «Почистити верхні зуби»

Посміхнутися, відкрити рот. Кінчиком язика «почистити» верхні зубки із внутрішнього боку, рухаючи язиком вправо — вліво.

Ходить «чашка» вліво — вправо,
Чистить зубки дуже вправно.

11 «Гойдалка»

Відкрити рот. Напруженим язиком тягнутися до верхніх та нижніх зубів (*по черзі*).

Мов гойдалка, язик гойдався
І гойдатись не боявся.

12 «Маляр»

Відкрити рот. Широким кінчиком язика «побілити» піднебіння, роблячи повільні рухи від верхніх зубів углиб рота й назад. Нижня щелепа не повинна рухатися.

Наче маляром працюю —
Піднебіння побілю я.

13 «Лоша»

Посміхнутися, відкрити рот і поклацати кінчиком язика («конячка цокає копитами»). Пильнувати, щоб рухався тільки язик. Спочатку повільно клацати, а потім — дедалі прискорюючи.

Цок-цок-цок,
Цокають копита.
Цок-цок-цок,
Я охайна й вміта.
Я копитом цокочу,
Як захочеш — прокачу.

14 «Грибок»

Посміхнутися, широко відкрити рот, присмоктати язик до піднебіння, щоб під'язикова зв'язка була натягнута («ніжка гриба»). Краї язика мають примикати до верхніх зубів. Утримувати в такому положенні 5–10 секунд.

Ось грибочок-сироїжка.
Вгорі — «шляпка», знизу — «ніжка».

15 «Гармошка»

Положення язика як у вправі «Грибок», губи в усмішці. Не відриваючи язика, відкривати і закривати рот.

На гармошці я заграю,
Рот відкрию — закриваю.
Свій язик «грибком» тримаю —
І його не відпускаю.

16 «Пароплав»

Злегка посміхнутися, висунути язик, затиснути його зубами і співати звук «и»: «и-и-и» («пароплав гуде»).

Капітан капітану сигнал подає:
— Корабель мій назустріч твоєму іде.

17 «Вітрило»

Посміхнутися, широко відкрити рот, поставити язик за верхні зуби так, щоб кінчик язика міцно упирався в зуби. Утримувати 5–10 секунд.

Посміхаюся, рот мій відкрито:
Бачиш: у роті моїм «вітрило».

18 Піймаємо звук Л

Посміхнутися. Під час вимовляння звуку А широкий кінчик язика закусити зубами. Поступово збільшуючи темп руху, ви почуєте звук Л.

4. КОМПЛЕКС ДЛЯ ЗВУКІВ Р, Р´

1 «Усмішка»

Губи в усмішці, зубів не видно. Повторити вправу 3–4 рази.

Схожі ми на стрекотушок,
Тягнемо губи аж до вушок.

2 «Хоботок»

Витягнути зімкнуті губи вперед «трубочкою». Утримувати їх у такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Неначе хоботок у слоненяти,
Я буду губи у напруженні тримати.

3 «Усмішка — хоботок»

Чергувати вправи «Усмішка» і «Хоботок».

Тягнем губи аж до вух,
Посміхнімося удвох.
А тепер стуляймо губи,
Мов подмухаймо у труби.

4 «Покараємо неслухняний язик»

Усміхнутися, відкрити рот, спокійно покласти широкий язик на нижню губу і поплямкати його губами, вимовляючи: «Пя-пя-пя».

А тепер вже не зубами —
Я пошльопаю губами:
«У бика губа тупа,
Па-па-па»

5 «Покусаємо язик»

Усміхнутися, відкрити рот і покусувати язик.

Варіанти:

- 1) покусувати кінчик язика;
- 2) покусувати середину язика;
- 3) покусувати язик, просуваючи його поступово вперед — назад.

Під час виконання вправи вимовляти: «Та-та-та». Вимова складів («та-та-та») допомагає дитині виконувати вправу.

Висуваю свій язик,
Щоб лінуватися не звик,
Й від кінчика до кореня
Кусати починаю я.

6 «Лопатка»

Усміхнутися, відкрити рот, покласти широкий передній кінчик язика на нижню губу. Утримувати його в такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Язичок наш, як лопатка —
Дуже рівний, дуже гладкий.
Ловкою лопаткою
Копаю біля хатки я.

7 «Чашечка»

Посміхнутися, відкрити рот. Бічні та передні краї широкого язика підняти, але не торкатися зубів.

Тепер краєчки язика
Угору підтягаю,
Глибоку «чашечку» таку
Зубами не торкаю.

8 «Смачне варення»

Посміхнутися, відкрити рот та язиком у формі чашечки облизувати губу, роблячи рухи зверху вниз. Можна продовжити рух і сховати язик до рота, не руйнуючи «чашечки».

Вправа є у нас така,
Дуже легка і проста:
Губки ми оближемо,
Мов варення злижемо.

9 «Індик»

Відкрити рот, покласти язик на верхню губу і проводити рухи кінчиком язика по верхній губі вперед і назад, намагаючися не відривати язик від губи, ніби погладжуючи її. Темп рухів поступово прискорювати, потім включити голос, поки не почується «бул—бул» (так «булькоче» індик).

Грає по губі язик:
«Бул-бул-бул», —
Як той індик!

10 «Почистити верхні зуби»

Посміхнутися, відкрити рот. Кінчиком язика «почистити» верхні зубки із внутрішнього боку, рухаючи язиком вправо-вліво.

Ходить «чашка» вліво-вправо,
Чистить зубки дуже вправно.

11 «Гойдалка»

Відкрити рот. Напруженим язиком тягнутися до верхніх та нижніх зубів (*по черзі*).

Мов гойдалка, язик гойдався
І гойдатись не боявся.

12 «Маляр»

Відкрити рот. Широким кінчиком язика «побілити» піднебіння, роблячи повільні рухи від верхніх зубів углиб рота й назад. Нижня щелепа не повинна рухатися.

Наче маляром працюю —
Піднебіння побілю я.

13 «Лоша»

Посміхнутися, відкрити рот і поклацати кінчиком язика («конячка цокає копитами»). Пильнувати, щоб рухався тільки язик. Спочатку повільно клацати, а потім — дедалі прискорюючи.

Цок-цок-цок,
Цокають копита.
Цок-цок-цок,
Я охайна й вмига.
Я копитом цокочу,
Як захочеш — прокачу.

14 «Грибок»

Посміхнутися, широко відкрити рот, присмоктати язик до піднебіння, щоб під'язикова зв'язка була натягнута («ніжка гриба»). Краї язика мають примикати до верхніх зубів. Утримувати в такому положенні 5–10 секунд.

Ось грибочок-сироїжка.
Вгорі — «шляпка», знизу — «ніжка».

15 «Гармошка»

Положення язика, як у вправі «Грибок», губи в усмішці. Не відриваючи язика, відкривати і закривати рот.

На гармошці я заграю,
Рот відкрию — закриваю.
Свій язик «грибком» тримаю —
І його не відпускаю.

16 «Сходинки»

Відкрити рот. Широким кінчиком язика обійняти верхню губу (перша сходинка), потім верхні зуби (друга сходинка), далі притиснути до верхніх горбочків (третя сходинка). Утримувати в кожному положенні 3–5 секунд.

На верхню губку,
На верхні зубки,
За зубки стрибок —
І у роті язичок.

17 «Барабанник»

Посміхнутися, відкрити рот і постукає кінчиком язика за верхніми зубами, дзвінко, чітко і багаторазово повторюючи: «Д-д-д». Темп прискорювати поступово.

Варіанти:

- 1) стукати кінчиком язика за верхніми зубами, вимовляючи: «Дин-дин-дин» («дзвіночок»);

- 2) стукати і вимовляти: «Т-д-т-д» («скаче конячка»);
3) багаторазово вимовляти: «А-д-д-д», «а-д-д-д», «а-д-д-д» («пісенька»).

За зубами у горбок
Б'є широкий язичок.

18 «Кучер»

Зімкнути губи і досить сильно подути через них. Губи вібрують, і чути характерний звук: «Тпру-у-у».

Покласти між губ широкий край язика і подути. Край язика буде вібрувати разом із губами («їдемо на мотоциклі»).

Губи разом я зведу,
Через губи зараз дму.
Пограю я в гру
І скажу конячці: «Тпру!»

19 «Комарик»

Посміхнутися, відкрити рот. Підняти язик за верхні зуби; тривало вимовляти звук [з] (якщо дитина вміє його правильно вимовляти). Якщо у дитини закривається рот під час виконання цієї вправи, можна скористатися механічною допомогою.

Раптом, що і говорить,
Крихітний комарик,
І в руці його горить
Маленький ліхтарик.

20 «Балалайка»

Промовляючи звук [д], проводити коливальні рухи язиком з боку в бік, наче грати на балалайці.

Балалайку я тримаю.
Пісеньку веселу граю.

21 «Пилосос»

Кінчиком язика за альвеолами (горбками) виконувати рухи вперед-назад (пилососимо) і при цьому включити звук пилососа — [ж].

5. КОМПЛЕКС ДЛЯ ЗВУКІВ К, К', Г, Г', Х, Х'

1 «Усмішка»

Губи в усмішці, зубів не видно. Повторити вправу 3–4 рази.

Схожі ми на стрекотушок,
Тягнемо губи аж до вушок.

2 «Парканчик»

Усміхнутися так, щоб зуби були зімкнені і трохи оголені.

Язик стрибнув, неначе зайчик,
І заховався за парканчик.

3 «Покараємо неслухняний язик»

Усміхнутися, відкрити рот, спокійно покласти широкий язик на нижню губу і поплямкати губами, вимовляючи: «Пя-пя-пя».

А тепер вже не зубами —
Я пошльопаю губами:
«У бика губа тупа,
Па-па-па»

4 «Покусаємо язик»

Усміхнутися, відкрити рот і покусувати язик.

Варіанти:

- 1) покусувати кінчик язика;
- 2) покусувати середину язика;
- 3) покусувати язик, просуваючи його поступово вперед-назад.

Під час виконання вправи вимовляти: «Та-та-та». Вимова складів («та-та-та») допомагає дитині виконувати вправи.

Висуваю свій язик,
Щоб лінуватися не звик.
Й від кінчика до кореня
Кусати починаю я.

5 «Лопатка»

Усміхнутися, відкрити рот, покласти широкий передній кінчик язика на нижню губу. Утримувати його в такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Язичок наш, як лопатка —
Дуже рівний, дуже гладкий.
Ловкою лопаткою
Копаю біля хатки я.

6 «Голочка»

Усміхнутися, висунути язик, витягнувши його по можливості вузько, потримати під рахунок до 7, а потім сховати (4–5 разів).

Усміхнусь, зроблю язик
Голкою вузькою — жик!
Довго-довго я тримаю,
Потім вмить його ховаю.

7 «Почистимо нижні зуби»

Посміхнутися, показати зуби, відкрити рот і кінчиком язика «почистити» нижні зуби із внутрішнього боку.

Щоб зуби всі були біленькі,
Їх слід почистити гарненько.

8 «Гойдалка»

Відкрити рот. Напруженим язиком тягнутися до верхніх та нижніх зубів *(по черзі)*.

Мов гойдалка, язик гойдався
І гойдатись не боявся.

9 «Киця сердиться»

Посміхнутися, відкрити рот. Кінчиком язика впертися в нижні зуби. На рахунок «раз» вигнути язик гіркою, упираючися кінчиком у нижні зуби. На рахунок «два» повернути у вихідне положення. Кінчик язика при цьому не відривати від нижніх зубів, рот не закривати.

В кошику киця спала,
Солодко у сні мурчала.
Раптом песик загарчав.
Кішка з переляку: «Няв!»
Вигнулася спинка,
Шерсть, немов щетинка.

10 «Котушка»

Посміхнутися, відкрити рот. Широким кінчиком язика впертися в нижні зуби. Спинку язика вигнути назовні та придавити верхніми зубами. Потім сховати язик.

Язик за нижні зуби зачепили,
Спинку вигнули, а потім закусили.

6. КОМПЛЕКС ДЛЯ ЗВУКА Й

1 «Усмішка»

Губи в усмішці, зубів не видно. Повторити вправу 3–4 рази.

Схожі ми на стрекотушок,
Тягнемо губи аж до вушок.

2 «Парканчик»

Усміхнутися так, щоб зуби були зімкнені й трохи оголені.

Язик стрибнув, неначе зайчик,
І заховався за парканчик.

3 «Покараємо неслухняний язик»

Усміхнутися, відкрити рот, спокійно покласти широкий язик на нижню губу і поплямкати губами, вимовляючи: «Пя-пя-пя».

А тепер вже не зубами —
Я пошльопаю губами:
«У бика губа тупа,
Па-па-па».

4 «Покусаємо язик»

Усміхнутися, відкрити рот і покусувати язик.

Варіанти:

- 1) покусувати кінчик язика;
- 2) покусувати середину язика;
- 3) покусувати язик, просуваючи його поступово вперед-назад.

Під час виконання вправи вимовляти: «Та-та-та». Вимова складів («та-та-та») допомагає дитині виконувати вправу.

Висуваю свій язик,
Щоб лінуватися не звик,
Й від кінчика до кореня
Кусати починаю я.

5 «Лопатка»

Усміхнутися, відкрити рот, покласти широкий передній край язика на нижню губу. Утримувати його в такому положенні під рахунок від 1 до 5–10.

Язичок наш, як лопатка —
Дуже рівний, дуже гладкий.
Ловкою лопаткою
Копаю біля хатки я.

6 «Почистимо нижні зуби»

Посміхнутися, показати зуби, відкрити рот і кінчиком язика «почистити» нижні зуби з внутрішнього боку.

Щоб зуби всі були біленькі,
Їх слід почистити гарненько.

7 «Гойдалка»

Відкрити рот. Напруженим язиком тягнутися до верхніх та нижніх зубів (*по черзі*).

Мов гойдалка, язик гойдався
І гойдатись не боявся.

8 «Киця сердиться»

Посміхнутися, відкрити рот. Кінчиком язика впертися в нижні зуби. На рахунок «раз» вигнути язик гіркою, упираючися кінчиком у нижні зуби. На рахунок «два» повернути у вихідне положення. Кінчик язика при цьому не відривати від нижніх зубів, рот не закривати.

В кошику кицюня спала,
Солодко у сні мурчала.
Раптом песик загарчав.
Кішка з переляку: «Няв!»
Вигнулася спинка,
Шерсть, немов щетинка.

9 «Котушка»

Посміхнутися, відкрити рот. Широким кінчиком язика впертися в нижні зуби. Спинку язика вигнути назовні та придавити верхніми зубами. Потім сховати язик.

Язик за нижні зуби зачепили,
Спинку вигнули, а потім закусили.

МОВНИЙ МАТЕРІАЛ

ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ВИМОВИ

Організуйте автоматизацію звука у вигляді ігрових занять. Заняття повинні тривати для дітей до 4–5 років 15–20 хвилин, для старших — 30 хвилин. Не можна допускати втомлюваності малюка.

ЗВУК С

1 Вимовляй склади

СА — СО — СУ — СИ
СО — СУ — СА — СЕ
СУ — СЕ — СИ — СО
СИ — СУ — СО — СА
СА — СИ — СО — СУ
СО — СИ — СА — СЕ

АС — ОС — УС — ІС
ЕС — УС — ОС — АС
ЯС — ЕС — ЮС — ІС
ЕС — ІС — ЮС — ЄС
АС — ЯС — ОС — ЄС
УС — ЮС — ІС — ІС

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Сад, сам, сало, сани, санки, сайка, оса, роса, коса, саме, самий, роса, вуса, гусак, досада, писати, кусати, вусатий, посадка, краса, ковбаса, косарка, сади, садив, салат, салют, сапер, салон, санаторій, сатин, самокат, самовар, санітар, сарафан, сарай, садиба, Лариса, колеса, сандалі, садівник, каса, маса.
- Сом, сон, сорт, Соня, сода, сокіл, сопка, сотня, сором, соболь, сонце, лісок, носок, пісок, поясок, осока, високий, колесо, м'ясо, квасоля, собака, сорока, соковитий, сорочка, соловей, сова, сопілка, солома, сокира, соломка, сосна, совок, висота, просо, косогір, ласощі, голосок, пролісок, м'ясорубка.
- Суд, сук, суп, сухо, судно, сумка, несуч, пасу, посуд, несуть, ласун, занесу, винесу, борсук, сукно, суворий, сувенір, сухарі, супутник, сукня, судак, сухий, сумний, сундук, суддя, субота, сумний, виписувати винесу, посуд.
- Син, Сима, сир, сирник, сито, синку, ситий, синій, сипати, сивий, сила, синька, сильний, носи, косинка, лисиця, носилки, висить, вкусив, погасив, посилок, ситро, сирки, сигнал, сироп, синява сита, Сибір, сидіти, сивина, посилати, посипання, оси, коси, босий, лисий, носить, васильки, касир, просить, косить, персик, гуси, автобуси, велосипед, роси, матроси.
- Серп, селище, веселий, серце, серги, басейн, осел, Арсен, карусель, семеро, сейф, серія, карусель, консерви, принесе, село, серветка, себе, середа, сережки, сезон, секрет, Сергію, Семен, секунда, сервант, сервіз, оселедець, гусенята, лисенята, гусеня, лисеня.

Слова із зворотними складами

- Бас, вас, гас, нас, пас, час, квас, погас, голос, астра, каска, маска, масло, паста, ковбаска, заснув, ластівка, кастрюля, маслюки, компас, клас, ананас, гасло, весло, весна, мастило.
- Пи́лосос, соска, колос, абрикос, матрос, космонавт, кіоск, зростання, росли́й, острів, гострий, Барбос, крос, космос.
- Парус, глобус, фокус, автобус, тролейбус, гу́стий, гуска, пускати, вус, гу́сто, капуста, мускул, фікус, гуслі, інду́с, соус, какту́с, мінус, Руслан, а́грус, білорус.
- Рис, диск, лист, лис, писк, миска, повис, Борис, Денис, барбарис, артист, кислий, ті́нистий, гористий, горбистий, мис, кумис, виступ, вислати, виставка, ко́лиска, і́риска, редиска, кипарис, листя.
- Пес, тес, овес, весла, інтерес.
- Ніс, ріс, віск, міст, міс, ліс, покіс, і́скра, хвіст, віспа, танкіст, ліс, крісло, місце, тісто, тісно, історія, Іспанія, бісквіт, теніс.
- Ясно, ясний, яструб, тряс, ко́ляска, плюс.

Слова зі збігом приголосних

- Сви́ня, свист, свобода.
- Ско́ворода, скля́нка, скриня, ске́ля, скакати, скло, скатерти́на, скину́ти, скиба, скупий, скоро, ско́ворода, само́скід, скака́лка, екскава́тор, каска, маска, тиск, кіоск, пускати, праска.
- Слава, сла́бкий, сло́во, слон, слух, слива, масло, слухати, кислий.
- Сметана, сма́чний, сма́чно, смо́ла, сма́к, смужка, смикати, смуга, сма́гливий, смо́родина, сма́кувати, смуга́стий.
- Снаря́д, сно́пи, спе́ка, сні, снува́ти, весна, сосна, Де́сна.
- Спога́д, спо́кій, списо́к, спати, Спарта́к, проспати, поспере́чатися, сплутати, спад, спіна, спалах, спальня, спектакль.
- Стано́к, ставо́к, ступка, ста́ль, стави́ти, ста́кан, ста́рий, приста́нь, приста́вити, дістати, айстра, сто, насто́янка, на́місто, верста́т, стовп, стук, ка́пу́ста, гу́стий, пу́стий, па́стух, хві́ст, сте́ля, степ, Степа́н, мі́ст.
- Сту́к, ступка, стри́бати, стри́бок, стру́м, струмо́к, стро́гий, се́стра.
- Схе́ма, сходи, схови́ще, схо́жий, схо́пити, схудну́ти.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Сорока в саду. Санчата в сараї. Саня в сажі. Саранча в саду. У Саші самокат. Сайгак у савані. Саша на санках. Сатиновий сарафан. Сирок для сина. Ситий сич. Посилатися на сищика. Сонин совок. Сонний сом. Сорт сої. Сонячне Сочі. Сотня сойок. Сокіл над сопкою. Суддя в суді. Суп у супниці. Сумка на суку. Сувенір із Сухумі. Судак у судку.

Скоби на скелі. Скумбрія на сковороді. Скакати на скакуні. Скоморох зі скакалкою. Скуповувати скакунів. Скласти скатертину. Скальпель у склянці. Скупчення скорпіонів. Ставити стілець. Стопа статуї. Старий верстат. Стукати по столу. Сталеві струни. Стручок у стакані. Смуглянка зі смородиною. Солоня спаржа. Складний сплав. Спортивна суперечка. Стадіон «Спартак». Спанієль у спальні. Славний слуга.

Слухати Славу. Скласти слайди. Солодка слойка. Словникове слово. Служити на славу. Слон зі слониhoю.

Соня солила салаку. Саня їде на санках. Укуси оси небезпечні. Сойка прилетіла у сад. М'ясо поклали на стіл. На столі стоїть салат. У саду клумба з ірисами. Посуд поставили на стіл. У Лариси новий сарафан. У поси́лці лежали кокоси. Кактуси винесуть на терасу. У пісочницю насипали пісок. Оголосили посадку на літак. У самоката відлетіло колесо. Мама зварила квасоле́вий суп. У салат додали м'яса. Сашкові купили солдатиків із шаблями. Густе тісто. Лист капусти. Успіх артиста. Миска для собаки. Росток часнику. Дістати сарафан. Слід від весла. В Остапа веснянки. Проста зачіска. Виставка в Іспанії. Звісточка з Естонії. Погасли іскри від вогнища. Коляску поставили під навіс. У часнику ароматні часточки. На обід подали смачну капусту. Діти були в костюмах на маскараді. Блиск диска. Пропуск журналіста. Курс на Марс. На мосту кіоск. Пошук баяніста. Біфштекс для мопса. Баяніст грав фокстрот. Тома поставила тісто для кексів.

4 Вимовляй чистомовки

Са, са, са — русява коса.
Са, са, са — хитра лиса.
Са, са, са — випала роса.
Са, са, са — у кімнаті оса.
Са, са, са — вірю в чудеса.
Са, са, са — блакитні небеса.
Са, са, са — у пакеті ковбаса.
Са, са, са — у Сані коса.
Су, су, су — я привіт усім несу.
Су, су, су — сумку я несу.
Си, си, си — гучні баси.
Си, си, си — сито понеси.
Си, си, си — свічку погаси.
Си, си, си — кирпичі носи.
Си, си, си — сито принеси.
Со, со, со — від воза колесо.
Со, со, со — ми накиннули ласо.
Со, со, со — посіяли просо.
Со, со, со — Соня їла м'ясо.
Се, се, се — Семен гусей пасе.

Ас, ас, ас — купили ананас.
Ас, ас, ас — п'ємо холодний квас.
Ас, ас, ас — ходимо в перший клас.
Ас, ас, ас — у Панаса ананас.
Ес, ес, ес — коні їдять овес.
Ес, ес, ес — оселю сторожує пес.
Ис, ис, ис — рис варив Борис.
Ис, ис, ис — поцупив каченяток лис.
Ис, ис, ис — котик на дереві повис.
Ос, ос, ос — гавкає пес Барбос.
Ос, ос, ос — виріс абрикос.
Ос, ос, ос — на галявині багато ос.
Ос, ос, ос — на палубі матрос.
Іс, іс, іс — ми кричали: «Біс!»
Іс, іс, іс — цікавий ніс.
Іс, іс, іс — у машини немає коліс.
Ус, ус, ус — на нозі укус.
Ус, ус, ус — прилетів індус.
Ус, ус, ус — у кита китовий вус.
Ус, ус, ус — рум'яний карапуз.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Не в свої сани не сідай.
- За праве діло стій сміло.
- У кого нема совісті — нема й сорому.
- Ласий шматочок скоріше в роточок.
- Що зроблено поспіх, то й зроблено на сміх.
- З прислів'я, що з пісні, слова не викинеш.
- Скільки вовка не годуй, він все одно в ліс дивиться.
- Красну мову добре і слухати.

- Сорока без причини не стрекоче.
- Кожен собака свою сторону знає.
- Речі в нього солодкі, та кусають за п'яти.
- Не нарікай на сусіда, коли спиш до обіду.
- Добре слово сказати — ціпок у руки дати.
- Працюєш сумлінно — в очі дивитися не соромно.

6 Вимовляй скороговки, вірші

У Совихи Соні — сухарики солоні.
А у Сича Степана — солодка сметана.

Сидьма сом сам сидів,
Самого сома сум схопив,
Сім сусідів скликав сом:
Сміх і співи за столом.

Ходила синиця
У синій спідниці.
Шукала синиця
Солодкі суниці.
«Суниці солодкі?» —
Спитала сорока.

Сом скаржився сомам:
— Живу я собі сам!
Соми сказали сому:
— Сумно, соме, самому.

Був кирпатим Санін ніс.
Саня виріс — ніс підріс!

Весь наш клас любить квас!
Квас і сік в пошані у нас!

Ну і сон! — сказав косой.
— Я посварився з лисою!
Сховатися де? Кругом пісок!
Я — по сопках і в лісок!

Сховає сойка свій носок,
Змовкне сойчин голосок.

Крізь високу осоку
Видно сойці, як високо
Сорок соколів летять,
З сосен совушку стежать!

У Сомової Соні розлився квасок —
На Сонин носок і на мій поясок...
Підсохне на сонечку Сонин носок,
Підсохне на сонці і мій поясок!

Он, дивись, лісок сосновий!
А у Соні — компас новий!
Наш веселий клас в той ліс
«Мерседес»-автобус віз!

Сом наївся досхочу:
Ситно сому-вусачу.
Спочиває сивий сом:
— Ой, солодкий сниться сон!

СОВЕНЯТА

Поглянь на сірих совенят:
Вони тихесенько сидять,
Коли не сплять — вони їдять,
Коли їдять — вони не сплять.

С. Маршак

Сім посилок у сороки,
У сороки-білобоки:
Для сови, свині, лисички,
Лосенят, сича, синички,
Для сусіда віслюка,
Ще й листи для барсука.

І. С. Панасюк

Киця — славна господиня,
Всіх вона частує нині:
Супом — поросяток,
Сиром — гусеняток.
А собі кладе у миску
Свіжу смажену сосиску.

І. С. Панасюк

На сосні сидить сова,
Під сосною лисеня.
Лиска просить у сови:
— Розуму мене навчи.

Ходить вечір по долині
В синій-синій сорочині.
І приносить сни чудові,
І співає колискові.

Скільки снігу намело!
Стало все світлим-світло
Сосни снігові стоять,
Немов у казці ліс і сад!

Про лисицю зі скалочкою
Слухай казку, Славочко!

Хитру сороку спіймати морока,
А сорок сорок — сорок морок.

СОМ

У ямі не спиться вусатому сому.
Сому вусатому сумно самому.

Г. Бойко

Сонце сіло за селом,
Сплять синиці,
Сойки сплять.
Спить в ставку вусатий сом,
Сплять і ліс, і степ, і сад.
Коні сплять, пастух і пес,
Мовкнуть стукіт, пісні, сміх.
Сон в постіль свою поніс всіх.

В. Лунін

Коса косить — бруса просить.
Косар Герасим погострив — клин скошив.
Г. Бойко

На городі густо
Виросла капуста,
Сто листів, сто хустин
У рясних капустин.

І. Кульська

ПАРАСКА ПРАСУЄ

У Параски гарна праска,
Попрасує все Параска:
Сукні синії — лялькам,
А нові хустинки — нам.

І. Кульська

ГУСЕНЯТА Й ГУСКА

У ставку гуськом стоять
Гусенята й гуска.
Гусенята плюскотять,
Гуска носом плюска.

Г. Бойко

ПОДОРОЖ ДО СИНЬОГО МОРЯ

Синій автобус несе носорога,
Свинку, собаку, слона і лисицю,
Всіх, кому сниться весела дорога,
Всіх, кому дома чомусь не сидиться.

Їде автобус степами, лісами.
Сонце сідає за синії гори,
Їде автобус за чудесами,
Їде автобус до синього моря.

СИНЄ СКЕЛЬЦЕ

Ми у синє скельце подивились —
І одразу все змінилось.
Навкруги все стало синім:
Синій сніг і синій іній,
Стала синьою хатина,
Сніговик біля стежини,
Сині сані, синій лід,
Синім став біленький світ.

7 Прослухай розповідь та перекажи

ПЕРШИЙ СНІГ

Уночі вдарив мороз, і до ранку випав перший сніг. Він розстелив свій білосніжний килим на бруківці, на тротуарі, пофарбував лавки в сквері в білий колір.

На дитячому майданчику не вистачало місця. Одні діти будували снігову фортецю, інші каталися на санчатах з гірки, хтось просто грав у сніжки, а старші хлопці зліпили снігового зайчика з хвостом і довгими вухами. Замість вусів вставили довгі блискучі соломинки. Зайчик вийшов як живий. А щоб йому не було сумно, поруч зліпили смішного сніговика з червоним відром на голові замість шапки.

День пройшов просто чудово, всі були дуже задоволені й раділи першому снігу.

СЛИВИ

У саду достигли сливи. Це духмяні плоди. М'якоть у сливи солодка. Усередині сливи велика кісточка. Плід сливи соковитий. Сливи смачні й корисні.

ЗВУК С´

1 Вимовляй склади

СЯ — СІ — СЮ — СЄ
СЄ — СЮ — СЯ — СІ
СЮ — СЄ — СІ — СЯ
СІ — СЮ — СЄ — СЯ
СЯ — СІ — СЄ — СЮ
СЄ — СІ — СЯ — СЄ

АСЬ — ОСЬ — УСЬ — ЮСЬ
ЄСЬ — УСЬ — ОСЬ — АСЬ
ЯСЬ — ЕСЬ — ЮСЬ — ИСЬ
ЕСЬ — ИСЬ — ЮСЬ — ЄСЬ
АСЬ — ЯСЬ — ОСЬ — ЮСЬ
УСЬ — ЮСЬ — ІСЬ — ИСЬ

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Сядь, сяяти, сяйво, косяк, висять, поросята, десяток, Ася, Вася, Люся, Муся, колосся, десять, косять, носять порося, сягати, боюся, борюся, миюся, голюся русявий.
- Сюрприз, сюртук, сюди.
- Сьомга, Сьома, сьорбати, сьомий, сьогодні.
- Асю, Васю, Дусю, Люсю, Мусю, сюртук, сюди.
- Сік, сів, сім, сіно, сіла, сірий, сітка, сівалка, сіль, кисіль, сусід, висів, посів, осінній, насіння, таксі, сімдесят, сідло, сівба, сім'я, сінокосарка, сірники, осінь, пасіка, Росія.

Слова із зворотними складами

- Вісь, весь, лось, рись, дідусь, Васька, моська, письмо, восьмий, карась, Івась, лось.

Слова зі збігом приголосних

- Стяг, стіл, листя, стюардеса, світлофор, ластівка, стіна, гості, Костя, Настя, костюм.
- Снігур, сніг, сніп, пісня.
- Співати, співак.
- Світ, світло, світити, світанок, свято.
- Схід.
- Маслюк, сліди.
- Сміх, посміхатися.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Зовсім сивий, північне сяйво, десять слів, старий лось, солодкий сік, розсипана сіль, сіяти просо, сім слів, за садом ліс, весняний салат, санітар із санаторію, осіннє сонце, увесь ліс, самотній баяніст, простий спосіб, стрілка в компасі, гострий ніс, сільськогосподарська сівалка, шкіряне сидло, смачний сік, сухі сірники, залізна сінокосарка, сухе сіно, синій сюртук, дружна сім'я, великий лось, спритна рись, сивий дідусь, маленький Івась, живий карась.

Дідусь сьорбав сік. Люся сіяла насіння. Сіма ходив на екскурсію. На снігу лис залишив свої хитрі сліди. Ася і дідусь носять сіно. Вася скинув сюртук. Івась бачив лося. За сіткою десять поросят. Сім гусят сіли на сіно. Муся покликала Васю. Люсі сьомий місяць. Ганнуся сьогодні спала на сіні. Я сама боюся гуся. Сірі гуси пливуть на середину ставу. Настя готує для своїх гостей солодкий сюрприз. У Соні світле волосся. Сніг водою став. Стоїть сосна у снігу. Маруся посіяла насіння. Ось ти яка, осінь у лісі! Дідусь спіймав карася та сьомгу. Сивий дідусь несе з лісу маслюки. Вася складає сіно. Я сіяв насіння селери. Я повісив авоську на стіну. Я сів на сидіння велосипеда. Я носив сіно на сінник. Зліва виднівся лисячий слід. Останнє побачення сьогодні о сьомій. Всією сім'єю ми вирушили в Севастополь. Сюди направилися лосі. Поросята весело крутили своїми хвостиками. Сиві хмари висіли над садом. Сівалка сіє насіння вівса. Восени господині солять капусту.

4 Вимовляй чистомовки

Ся, ся, ся — ми бачили лося.
Ся, ся, ся — у Лесі гарне волосся.
Ся, ся, ся — я гуся боюся.
Ся, ся, ся — рожеве порося.
Сі, сі, сі — ми сіли в таксі.
Сюк, сюк, сюк — дідусь знайшов маслюк.

Ась-ась-ась — на сковороді карась.
Ась-ась-ась — біля ставка сидить Івась.
Усь-усь-усь — сопілку витесує дідусь.
Ось-ось-ось — у лісі бігає лось.
Ись-ись-ись — на дереві спить рись.
Ісь-ісь-ісь — колеса насаджують на вісь.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Сіяв, сіяв — не досіяв.
- Фрося в полі поле просо, бур'яни виносить Фрося.
- Сені все б спати на сіні.

- Не у свої сани не сідай.
- Я Сені по секрету, а він усьому світу.
- Собака на сіні — сама не їсть і іншим не дає.
- Прийде осінь, за все спитає.
- Основа держави — сім'я, основа сім'ї — чоловік.
- Всякому насіння свій час.
- Хоч і довго вчився, та дурнем лишився.
- Січень січися, а ти до печі тиснися.
- Не хвались, а вчись.

6 Вимовляй скоромовки, вірші

Купила Марусі намисто бабуса.
На ринку спіткнулася об гуся бабуса.
Не буде подарунка у юної Марусі —
Все намисто склювали по бусинці гуси.

КОЛОССЯ

Вусате колосся
Росинок напилосся.
Струмить роса
По вусах вівса.

Г. Бойко

СОЛОВЕЙ

Соловей, соловей
Прилетів до дверей.
Сядь до мене на поріг,
Я спекла тобі пиріг.

І. Кульська

ОСІНЬ ТАКА МИЛА

Осінь така мила,
осінь славна.

Осінь матусі їсти несе:
борщик у горщику,
кашка у жменьці,
скибка у пазусі,
грушки у фартушку.

Осінь така мила,
осінь славна.

П. Тичина

Носить Сеня сіно в сіни.
Спати буде Сеня на сіні.

Сіла сова з совенятками
В совиній долині.

Босий дядько сіно косить,
Босі ноги роса росить.

ЛЕСЯ, ЛОСЬ І ЛИС

На узліссі довелося
Наполохать Лесі лося.
Лось — у ліс,
А з лісу — лис.

Г. Бойко

Сіяв-віяв дід Мусій —
Вуса, вії у вівсі.
Сіяв-віяв, висівав,
Славну пісеньку співав:
— Сію, сію, висіваю,
Бо вівсяні вуса маю.

Г. Чубач

СВИНКА АСЯ

Свинка пані Ася
В білу сукню одяглася.
Біла сукня, стрічка синя —
Це пасує усім свиням.
Синя сумка і намисто,
Пані Ася їде в місто.

7 Послухай розповідь та перекажи

ДІД ОСІННИК

У темному лісі живе дід Осінник. Він спить на сухому листі і сторожко прислухається до співу пташок. Як тільки почує сумну пісню журавлів — курли-курли! — підводиться й каже:

— Приспіла моя пора. Відлітають у вирій журавлі.

Виходить тоді з лісу дід Осінник, сивий, у сірім плащі. Де пройде, там листя жовтіє і падає на землю. Виходить на узлісся, сідає, схилившись на дуба, і тихо-тихо щось співає. Це не пісня, а осінній вітер... Коли дід співає, його борода росте, розвівається на вітрі. Ось вона вже простяглася на луки. І луки стали сиві.

— Осінній туман, — кажуть люди.

Їм і невтямки, що це борода діда Осінника.

В. Сухомлинський

ЗВУК З

1 Вимовляй склади

ЗА — ЗО — ЗУ — ЗИ
ЗО — ЗУ — ЗА — ЗИ
ЗУ — ЗА — ЗИ — ЗО
ЗИ — ЗУ — ЗО — ЗА
ЗА — ЗИ — ЗО — ЗУ
ЗО — ЗУ — ЗА — ЗИ

АЗ — ОЗ — УЗ — ЕЗ
ИЗ — УЗ — ОЗ — АЗ
ЯЗ — ЕЗ — ОЗ — ЮЗ
ЕЗ — ІЗ — ИЗ — ЕЗ
АЗ — УЗ — ОЗ — ЕЗ
УЗ — АЗ — ЕЗ — ЯЗ

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Зал, зайка, захід, запах, завтра, задній, зайчик, зайвий, коза, козак, захід, гроза, лоза, образа, фазан, лизати, показати, наказати, вказати, закон, забавка, забагато, завіса, закладка, завод, засмага, захід, замок, забава, забути, затія, загадка, захворіти, завдання, завдяки, завод, загадковий, занепокоєний, занудьгувати, запам'ятати, запитувати, забувати, закинути, заїхати, замітати, завітати, загубити, захотіти, залюбки, залатати, заплатити, заробити, заметіль, завірюха, за великий, задоволений, заклопотаний, запалювати, заплутувати, береза, ковзани, ковзанка, медуза, база, ваза, Ліза, блуза, мазати.
- Зуби, зуб, зубр, везу, козу, внизу, грозу, повзу, гризу, мазут, роззутий, розумний, зупинка, зубний, зуміти, зозуля, тризуб, вазу Лізу, донизу, розум, березу, зубок, зубний, зубило, показувати.
- Зоб, зона, Зотов, зонт, Зоя, зошит, зоряний, візок, газон, дозор, Трезор, бузок, мозок, зоря, зоопарк, зозуля, золото, грузовик, горизонт, залізо, вузол, телевізор.

- Язик, музика, вози, тази, родзинки, кизил, низина, озимі, бензин, магазин, повзи, вези, возити, Мурзилка, зимовий, зима, зимувати, називати, лазити, Тузик, бузина, морозити, полози, терези, возик, вази, газу, кози, грози, берези, морози.
- Зерна, зебра, зелень, козел, призер, везе, поземка, повзе, озера газета, музей, зелений, земля зерно, зефір, візерунок.

Слова із зворотними складами

- Азбука, алмаз, доказ, водолазка, назвати, протигаз, газ, таз, указ, виразка.
- Мороз, обозний, морозний розмах, розмір, розрив, розбери, борозна, тепловоз, електровоз, розбіг, розбір, розвал, розгін, розкат, розвіз.
- Гарбуз, вузли.
- Різний, пізно, ніздрі, грізний, гнізда, спізнитися, допізна, дізнатися, білизна, їзда, віз, гніздо, виріз, довіз, узвіз, берізка, скіз.
- Наниз, бризки, хмиз, боягуз, узвар.
- Безлюдний, безрогі.
- В'яз, м'яз.

Слова зі збігом приголосних

- Збити, збоку, збирач, збиток, збивати, зберігати, збудувати, збирати.
- Звати, зверху, звикати, звичай, звичайний, звук.
- Знати, знак, злий, звук, здоров'я, здалека, здавна, змерз.
- Згадка, згадувати, згинати, згода, згубити.
- Здавна, здалеку, здивувати, здобич, здоров'я.
- Зламати, злива, зловити.
- Змахнути.
- Знати, знайомити, знизу.
- Казка, згряя, пензлик, гвоздика, назва.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Закритий зал. Забутий запах. У Захара засмага. Замінити заголовок. Загадка про зайця. Завзятий заспівувач. Засмагати на затоці. Закінчити заняття. Закласти закладку. Заповнити засіки. Троянда в троянднику. Залізо в кузові. В'язана блуза. Кукурудза на базарі.

Зичний позик. Називати девізи. Музичні призи. Тріщать морози.

Зоїна парасолька. Золото для Попелюшки. Амазонка на горизонті.

Зелені зерна.

Зубри в заповіднику. Зубаті кити. У Зураба зурна. Мазок глазур'ю. Розучити мазурку. Мазут на комбінезоні. Ваза з лазуриту. Безвусий лазутчик. Дзвінкий звук. Знак на прапорі. Знавець знаків. Знаменитий знахар. Дзвінок знайомим. Значення здоров'я. Гніздо дрозда. Розмір борозни. Запізнення поїзда. Казна розбійників. Розмова про розлуку. Різні розваги. Мерзнути на вокзалі.

Заметіль намела величезні замети. Лізо, бери ковзани! Гайда на ковзанку! Зоя зірвала розквітлий бузок. У зеленому лісі зозуля кувала. Дідусь Захар читає газету. Заклопотана ластівка будує гніздечко. Хитрий лис завжди заплутує свої сліди. Захар на возі віз хмиз. Стиглий гарбуз виблискує золотими боками. Газ дарує людям тепло

і світло. Берізка росте за парканом. У казках заєць завжди боягуз. Остап збудував з піску міст. Здалеку чути звуки грози. Оксана любить слухати казки про Незнайка. У квітнику земля суха. Гвоздики в'януть. Добрий звичай — зустрічати гостей хлібом і сіллю.

4 Вимовляй чистомовки

За, за, за — біла коза.
За, за, за — гнучка лоза.
За, за, за — на щоді сльоза.
За, за, за — за возом іде коза.
За, за, за — за вікном гроза.
За, за, за — у колечку бірюза.
За, за, за — зелена лоза.
Зи, зи, зи — отримати призи.
Зи, зи, зи — козенята у кози.
Зи, зи, зи — вимили тазу.
Зи, зи, зи — я боюся грози.
Зи, зи, зи — сіна підвези.
Зи, зи, зи — поставили терези.
Зи, зи, зи — кози у лози.

Зу, зу, зу — їдять кози лозу.
Зу, зу, зу — ми ведемо козу.
Зу, зу, зу — додому доведу.
Зу, зу, зу — посадив лозу.
Зу, зу, зу — я потрапив у грозу.
Зу, зу, зу — прожену козу.
Зал-зал-зал — перед нами зал.
Задка-зідка-зідка — красива закладка.
Зата-зата-зата — велика загата.
Аз, аз, аз — одягніть противогаз.
Оз, оз, оз — їде тепловоз.
Уз, уз, уз — виріс великий гарбуз.
Із, із, із — коняка тягне віз.
Из, из, из — діти збирали хмиз.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Однією рукою вузла не зав'яжеш.
- Здоров'я за гроші не купиш.
- Не тоді дугу загинають, коли запрягають.
- У ліс не з'їздимо, так на полі замерзнемо.
- Знайко все з півслова розуміє, а незнайко на все тільки рота роззявляє.
- Залізо іржа з'їдає, а заздрісний від жадібності гине.
- У здоровому тілі здоровий дух.
- Згода будує, а незгода руйнує.
- Літо збирає, а зима з'їдає.
- Як корова язиком злизала.

6 Вимовляй скоромовки, вірші

Взимку біла вся земля,
Ковзани бере маля.

На возі лоза, біля возу коза.
Соломи віз візник віз.

Лозу побачила коза —
Залишилась без листя лоза.

Пішов спозаранку
Назар на базар,
Купив там козу
І кошик Назар.

Лунко задзвенів дзвінок,
Забігають на урок
Зайці, кози й козенята,
Зебри, зубри та зубрята.

Т. Перегудова

Зачепилися кози ріжками за лози.
Закричали лози:
— Обережно, кози!
І сказали кози:
— Вибачте, лози!

І. С. Панасюк

ЗИМА

Зима морозяна надворі,
Замети білі на землі.
Зоріють в небі ясні зорі,
Заснули зайчики малі.

Н. Забіла

КОЗЕНЯТА І КОЗА

Де зелена дереза,
Козенят пасе коза.
Ой, колюча дереза!
І чіпляється лоза!
Та коза-комиза
Крізь лози проліза.
Козенятам-комизят
Зовсім легко пролізати.

С. Коляда

Зима морозна надворі,
Замети білі на землі.
Зоріють в небі ясні зорі,
Заснули зайчики малі.

ВОЛИК, ВІЗ І ВАЗА

(Скоромовка)

Ваза вилізла на віз,
Вазу й воза волик віз.
Ваза злізла по дорозі,
Вази вже нема на возі.
Виліз волик сам на віз,
Возик волика повіз.

Л. Біленька

Під березою в грозу
Заховав Захар козу

Їде Зоя в зоопарк,
Ось її зупинка.
Вийшла Зоя із таксі,
Засміялась дзвінко:
«Зебра, заєць, зубр, змія —
Тут їх всіх побачу я!»

Прив'язала бабуся до дерева козу.
Але коза помітила зелену лозу.
Розірвавши мотузку, вирвалася коза...
І тепер без листя соковита лоза.

Г. Османова

ПРО БІЗОНІВ

Заблукали на газоні
П'ять замислених бізонів.

— Нетямущі бізони,
Не для вас у нас газони.
Обурилися п'ять бізонів
І давай топтати газони.

Т. Перегудова

ВЕРБОЛІЗ

Возом віз верболіз.
Верболіз недовіз.
Недовіз, з воза зліз:
Верболіз б'є до сліз.

Г. Бойко

СВЯТО В ЗООПАРКУ

Завтра в зоопарку свято:
Зайці, кози, козенята,
Зубри, зебри, дикобрази
Зустрічаються всі разом,
Змійка здалеку повзе.
Завтра свято букви «Зе».

Зайчик мовить зайченяті:
— Наведемо лад у хаті,
Запашне зелене зілля
Назбираєм до неділі.

ЗАБІЛІЛИ СНІГИ

Стала зима вже на ноги:
Там, де шуміли луги,
Там, де курились дороги,
Знов забіліли сніги.

Сніг на кущах верболозу,
Снігом укриті хати...
Як тепер Діду Морозу
Наше село віднайти?

Вранці до гаю стежинку
Нам протоптати довелося,
Щоб і до нас на ялинку
Теж завітав Дід Мороз.

А. Качан

ЗОЯ І ЗІНА

Зоя і Зіна знайшли лозини.
Лозина до лозини — і зроблені корзини.
Зоя і Зіна взяли корзини,
Взялись завзято кизил збирати.

Г. Бойко

Зажурився заєць-тато:
Знов розбіглись зайченята,
А зухвалий лис близенько.
— Зайченята, в дім хутенько!

7 Прослухай розповідь і перекажи

КОЗА І ЗАЙЦІ

У тітки Рози була коза. Вона прив'язувала її недалеко від паркану. А за парканом у городі росла чудова капуста. Коза любила капусту, але заважав паркан. Як-то на заході в город забігли зайці. Тьотя Роза помітила зайців не відразу, і вони погризли багато капусти. Тьотя Роза погрозила бешкетникам зайцям гілкою берези, і вони розбіглися. Потім вона зібрала зіпсоване листя капусти і пригостила ним козу.

ЗОЯ ТА СНІЖИНКА

Настала зима. Занесло снігом двори і вулиці. Завили хуртовини, замела поземка. Біля паркану замерзли калюжі.

Зоя вийшла гуляти. Вона взяла із собою зайчика. Вона хотіла показати йому чудові сніжинки, які нагадували зірочки. Зоя зауважила, які вони були різні. Найбільшу візерункову сніжинку вона захотіла взяти додому. Удома дівчинка помістила сніжинку в прозору вазу. Пізно ввечері Зоя заглянула у вазу і побачила там тільки крапельку води.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗВУКА З´

1 Вимовляй склади

ЗІ — З'І — З'Є — ЗЮ
ЗЯ — З'Я — ЗІ — ЗЮ
ЗІ — З'І — ЗЮ — З'Є

АЗЬ — ЕЗЬ — ИЗЬ — ІЗЬ
ОЗЬ — УЗЬ — ЯЗЬ — ІЗЬ
АЗЬ — ЗЬ — ЯЗЬ — ОЗЬ

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Зяблик, зябра, зять, взяти, возять, лазять,
- Зіна, зів, зір, зірке, зірка, зілля, везіння, зібрання, зів'ялий, зірвати, зім'яти, зізнання, зійти, зівати, зіграти, зіниця, зігнути, зітхання, зівнути, зіпнути, зірвати, зідрати, претензія, рецензія, кругозір.
- Дивізія, поезія, гімназія, колізія, okazія, друзі.
- Ізюм.

Слова із зворотними складами

- Візьми, Кузьма, близько, низько, вузько, слизько, грузько, запорізькі, норвезький.
- Лізь, мазь, князь, паморозь, скрізь, завозь, морозь.

Слова зі збігом приголосних

- Збігати, збір, звідки, здійсмати, злітати, змінити, зміна, змітати, змій, змія, змієння, знімати, зміст, знімок, злість, зліт.

3 Вимовляй речення та словосполучення

Я люблю ізюм і кизил. Я милувався зябликом на березі. Змійкою збігає стежина з косогору до озера. Повітряного змія запустили високо в небо. У степу скрізь безкраї простори. І справа, і зліва від Кузьми на фотознімку — його друзі. Перед дощем ластівки літають низько над землею.

4 Вимовляй чистомовки

Зя-зя-зя — Кузя восени змерз.

Зі-зі-зі — Кузя їде на козі.

Зі-зі-зі — їдемо по дорозі.

Зю-зю-зю — намажуся маззю.

Азь, азь, азь — я купила мазь.

Ізь, ізь, ізь — через паркан перелізь.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Зірки з неба хапати.
- Зірок не хапає з неба.
- Зірка першої величини.
- Друзі пізнаються в біді.
- За рибою на дерево не лазять.
- Знайомих багато, а друзів мало.

6 Вимовляй скоромовки, вірші

Запитав Захар у Зіни:

— Звідки взялася хлібина?

Відказала йому Зіна:

— Звідкіля? Із магазину.

Є. Бандуренко

Заєць зілля з'їв у Зіни,

Захотів заїсти сіном.

Зіна ойкає у сінях:

— Де ж узяти зайцю сіна?

В. Ладигець

СІТКА-ВІТКА

(Дитяча лічилка)

Сітка-вітка,
Дуб-дубки,
Поставали
Козаки.
Шабельками —
Брязь:
— Вийди, князь!

Бачила Зіна, як зірка упала,
Зразу бажання вона загадала:
«Взимку на землю хай випаде сніг,
Хай буде Зіна завзята за всіх,
Хай її до зоосаду
Батьки залюбки поведуть,
Хай і зефіру, і мармеладу
Зранку їй завтра дадуть».

З'їла Зіна морозиво,
Зіна зуби заморозила.

У зебри Зіни із лози корзина,
А у зубра Захара зефір із Занзібара.

Заєць зяблика зустрів:
— Зебру зжер, зміюку з'їв!
Зяблик зойкнув: — Значить, заєць —
Задавака і зухвалець!

У ДИТСАДКУ

Наш Іванко в дитсадку,
Як барвінок у вінку,
А навколо нього друзі,
Як весною квіти в лузі.
Завели швидкий танок,
Звеселили дитсадок.

І. Блажкевич

7 Прослухай розповідь і перекажи

ЗИМА

Настає зимовий день. Зіна та Кузьма, взявши санки, вибігають у зимовий сад. За ними — собака Князь. Зіна возить Кузю на санках. Потім — Кузя Зіну. Князь бігає і видає дзвінко: «Ав, ав!» Зима. Мете поземка. Але діти не мерзнуть.

ГАЗЕТА

Біля магазину газетний кіоск. У газетному кіоску багато всяких газет. Зіна і Кузя підходять до газетного кіоску. Вони бачать газети «Вісті» і «Зірка». А ось і дитячі видання: «Незнайко», «Зелений папуга». Зіна і Кузя купують дитячу газету «Зелений папуга». У ній багато відомих дитячих письменників описують не тільки зелених папуг, але і забавних мавп, отруйних змій і полохливих газелей.

ЗВУК Ц

1 Вимовляй склади

АЦ — ОЦ — УЦ — ИЦ
ИЦ — УЦ — ОЦ — АЦ
ЯЦ — ЕЦ — ЮЦ — ІЦ

АЦ — ІЦ — ЮЦ — ЕЦ
АЦ — ЯЦ — ОЦ — ЄЦ
УЦ — ЮЦ — ИЦ — ІЦ

ЦА — ЦО — ЦУ — ЦИ
ЦО — ЦУ — ЦА — ЦИ
ЦУ — ЦА — ЦИ — ЦО

ЦИ — ЦУ — ЦО — ЦА
ЦА — ЦИ — ЦО — ЦУ
ЦО — ЦУ — ЦА — ЦИ

2 Вимовляй слова

Слова із зворотними складами

- Бац, матрац, лацкан, палац.
- Шприц, будівництво.
- Паяц.

Слова з прямими складами

- Цап, цар, царство, швейцар, цапеня, цариця, царівна.
- Цинк, цирк, цифра, циркуль, медицина, циклон, цибулина, цикорій, цикада, циган, цинга, цибуля.
- Цокати, цокіт, цокотуха.
- Цех, цегла, яйце, общеньки, оцет, кільце, деревце, процес, місцевий, лице, блюдце, пінцет, ланцет, концерт, офіцер концерн, цемент, целофан, цеберко, цесарка, тільце, віконце, блюдце, сонце, серце, місце.
- Циркуль, цифра, цитрусовий, мотоцикл, цирюльник, цитата, цитрина, цистерна, циганський, дисципліна, куций.
- Цукерниця, цукор, цуцик, цурка, цуценья, цукровий, цукат, цукерка, цуратися.

Слова зі збігом приголосних

- Канцлер, принц, сцена.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Центр цеху. Чіпкий циркач. Цокольний поверх. Центнер цементу. Цукати в целофані. Важлива процедура. Циркова вистава. Рецепт для фармацевта. Центральна вулиця. Рогатий цап. Залізний циркуль. Сіре цапеня. Кругла цибуля. Дешевий цукор. Залізне відерце. Кругленьке блюдце. Овальне яйце. Зачинене віконце. Вимите лице. Причепливий цапок.

Цибулина гіацинта. Красень на сцені. Милуватися нарцисами.

Цап п'є з цеберка водицю. Корисно мити лице холодною водицею. Від запаху цибулі на очах сльози. Будинки з цегли міцні та надійні. Мама готує до млинців солодкі цукати з цитрини. Їла цукерки. Я складав цеглу. Цапок скубе траву. Цукор поклали на бдюдце. Микита привіз цеглу та цемент. У нашому місті красивий палац. Над криницею цвіте калина. Ми пили чай з цукром і цукатами. Цапеня бігло за цапом. Яскраве сонце заглядає у віконце. Цуцик міцно спить біля будки. Це куце цапенятко потоптало всю цибулю на городі. Дамо цуцику смачну цукерку.

4 Вимовляй чистомовки

Ац, ац, ац — вибили матрац.
Иц, иц, иц — не чіпай, Марійко, шприц.
Іца, іца, іца — підгоріла піца.
Іцу, іцу, іцу — обожнюю піцу.

Це, це, це — знайшла курочка яйце.
Це, це, це — кругле яйце.
Це, це, це — відкрите віконце.
Це, це, це — умите лице.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Заглянуло сонце в наше віконце.
- Землю сонце прикрашає, а людину праця.
- У дитини заболить пальчик, а у матері — серце.

6 Вимовляй скороговки, вірші

* * *

Цап до цапа в гості йшов,
Цап дороги не знайшов.

* * *

Був собі цебер,
Та переполуцбеврився на полуцбевреня.

* * *

Напекли млинців,
Позвали кравців,
А кравець за млинець
Та й побіг у танець.

* * *

Цуцику сказали ми:
— Піцу, цуцику, візьми!
— Із цибулею не хочу,
А з цукерками — охоче!

І. С. Панасюк

ПРАПОРЕЦЬ

Прапорець в руці тримаю.
Друзям прапорцем махаю.

* * *

Жив цар у палаці,
Спав цар на матраці,
Якось цар всю ніч не спав —
Йому цвіркунчик заважав.
Ну, а зранку у віконце
Вже заглядувало сонце.
Прокидайся, царю, — ранок,
На столі стоїть сніданок.
Там і яйця, і цукерки,
І цибулі півцеберка!

ЦУЦЕНЯ І ЦАПЕНЯ

Цуценятко й цапенятко
Пустували дотемна:
Перекинули горнятко,
Налякали цвіркуна,

На городі цибулиння
Столочили пустуни.
Біля клуні на цеглиння
Враз наскочили вони.
Цуценя на цеглу впало,
Мало ніжку не зламало,
Цуцик тихо скавучить:
Лапка в цуцика болить.

Л. Біленька

* * *

Летів горобець,
Сів на хлівець,
Як вийшов стрілець,
То утік горобець.

* * *

Цеберко цесарка в крамниці взяла,
В цеберко цесарка яєць нанесла.

ЦАПОК НА БУДІВНИЦТВІ

Цеглинка на цеглинку
Лягає на пісок,
Працює цілу днину
Невтомний цап-цапок,
А цуцику цікаво:
— Це диво-дивина,
Яка буде без цементу
Міцною ця стіна?

СКІЛЬКИ БУДЕ?

По дорозі цуцик біг.
Скільки цуцик має ніг?
Почали усі лічити.
Десять вийшло у Микити.
А Федько сказав усім:
Цуцик ніжок має сім.
Ще лічила довго Люда:
Дві та дві — це ж скільки буде?

Г. Демченко

ЦАПОК

Взимку лагодив цапок віз,
І борону, й плужок.
В квітні виорав цапок
Огородець і ланок.
Та й засіяв лан цапок
Для цапиhi і діток.

М. Стельмах

ЦАПОК

Цапок водицю п'є з цеберка,
Скубе травицю у садку.
Солодкий цукор та цукерка —
І це цапкові до смаку.

Н. Забіла

8 Прослухай розповідь і перекажи

ЦИРК

Мені подобається бувати в цирку, а улюблений атракціон — ведмеді, що танцюють. Вони забавно рухаються під музику, повертаються на задніх лапах. Зайці не виступають у цирку. Вони полохливі і бояться гучного сміху. Їм не подобаються навіть оплески. Зате чіпкі мавпи хвацько перекидаються і мчать на конях. Навіть тигри і леви зовсім не злі в цирку. Вони ніби посміхаються глядачам, їм хочеться показати, як вправно вони пересуваються по сходах і високих циліндрах. Коли закінчується вистава, ми з татом ідемо додому, і в мене ще довго зберігається гарний настрій

ЗВУК Ц'

1 Вимовляй склади

АЦЬ — ЄЦЬ — ЕЦЬ
ЄЦЬ — ЕЦЬ — АЦЬ
ЄЦЬ — АЦЬ — ЕЦЬ

ЦЯ — ЦІ — ЦЬО — ЦЮ
ЦЯ — ЦЬО — ЦЮ — ЦІ
ЦЬО — ЦІ — ЦЮ — ЦЯ

2 Вимовляй слова

Слова із зворотними складами

- Телець, горець, лінивець, хлібець, палець, рум'янець, продавець, мешканець, ловець, холодець, індіанець, голець, молодець, торець, рубець, мудрець, борець, голубець, плавець, марганець, ранець, довгунець, перець, горобець, олівець, хлопець, карбованець, українець, німець, прапорець, комірець, оселедець, стілець, ситець, мисливець, гостинець, гонець, кінець, купець, танець, кінець, індіанець, мізинець, піхотинець.
- Місяць.
- Заець, боець, армієць, гвардієць, італієць, англієць.

Слова з прямими складами

- Ціль, цінний, цінник, ціп-ціп, пластівці, молодці, холодці, хлібці, рубці, продавці, голубці, ловці, плавці, кінці, кінцівка, марганцівка, оцінка, ціна, лекція, аукціон, колекція, колекціонер, канадці, танці, ненці, авіація, акація, позиція, станція, есенція, міліція, пальці, лінивці, акція, східці, конституція.

- Ланцюг, ланцюговий.
- Вівця, цяточка, вулиця, птиця, п'ятниця, спиця, витівниця, куниця, кудесниця, водиця, станиця, синиця, іменинниця, лисиця, суниця, спідниця, рукавиця, рушниця, криниця, киця, полуниця, паляниця, мильниця.

Слова зі збігом приголосних

- Донецьк, Липецьк.
- Цвіркун, цвях, цвіт, цвіль, цвісти.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Цілити в ціль. Тісто у місці. Ця кореспонденція для адміністрації. На вулиці міцний морозець. Працівник вимкнув вентиляцію. Дирекція запросила працівників на конференцію. Працює національна радіостанція. Давати цінну рекомендацію. Співаки на концерті. Царівна на ганку. Цінні акції. Борці з Донецька. Цілителька цариці. Оцінити колекцію. Боятися гусениць. Сестриця в світлиці. Стрілець у темниці. Зачепити колісницю. Подряпати мізинець. Зразок на сторінці. Загубитися на станції. Безцінні коштовності. Демонстрація в столиці. Цінний ланцюжок. Цінитель цирку. Цілувати царівну. Оцінка учениці. Ожеледиця за околицею. Традиційні декорації. Цілі огірки. Продавці квітів. Порція голубців. Кільця на пальцях. Хлібці на тарілці. Рубці на пальцях. Кінець концерту. Джибанець — воронець. А хто вийде — молодець! Підтримувати національні традиції.

На грядці виріс огірок. Гвардієць — відважний боєць. Подорожні побачили колодязь. Молодець-молодець відшукав скриньку. Читець прикріпив мікрофон до лацка на піджака. Цвітуть суниці й полуниці. У криниці холодна водиця. Вівці гуртом бредуть вулицею. Хлопець поклав олівець у ранець. Пухкі паляниці пече моя люба бабця. На столі стоїть сільниця, у сільниці сіль. На кінці олівця немає кільця. На грядці росте полуниця. На картинці зображено лисицю. Цвіте акація на вулиці. Світланка збирала полуниці і чорниці. Киця лежить у травичці. На акації цвірінькає горобець. Біля криниці загубили рукавиці.

4 Вимовляй чистомовки

Ець, ець, ець — стоїть гарний хлопець.
Ець, ець, ець — купували гребінець.
Ець, ець, ець — я тримаю прапорець.
Ець, ець, ець — у сукні білий комірець.
Єць, єць, єць — завзятий боєць.
Ець, ець, ець — подув сильний вітерець.
Ець, ець, ець — полетів горобець.
Єць, єць, єць — сірий заєць.
Вець, вець, вець — досвідчений плавець.
Бець, Бець, Бець — холодний голубець.
Ецьк, ецьк, ецьк — приїхали в Донецьк.
Ецьк, ецьк, ецьк — я поїду в Липецьк.
Ця, ця, ця — дай-но олівця.

Ці, ці, ці — ремінець у руці.
Ці, ці, ці — заграли сонця промінці.
Ці, ці, ці — граю я на срипочці.
Ці, ці, ці — м'які лапки в киці.
Цю, цю, цю — вийду за околицю.
Цю, цю, цю — піду на вулицю.
Іца, іца, іца — холодна водиця.
Иця, иця, иця — кругла бійниця.
Иці, иці, иці — купимо рукавиці.
Иці, иці, иці — хитрі куниці.
Іцю, іцю, іцю — налякала птицю.
Іцю, іцю, іцю — вивчив таблицю.
Иця, иця, иця — у траві суниця.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- І місяць світить, коли сонця немає.
- Скажеш курці, а вона всій вулиці.
- Крупиця та водиця — от і кашка.
- Армієць вийшов на плац.
- Молодець проти овець, а проти молодця сама вівця.
- Не великий птах синиця, та розумниця.
- Не брудни криниці, бо схочеш водиці.
- Як багато птиць, не буде гусениць.
- Гай і водиця — брат і сестриця.
- Яка пшениця, така й паляниця.
- Паляниця — хлібова сестриця.

6 Вимовляй скоромовки, вірші

* * *

У кільця немає кінця,
Всі кільця без кінців.

* * *

Очиці у вовчиці
Наче в блискавиці.

* * *

Ти, молодець, скажи молодцю.
Нехай молодець молодцю скаже,
Нехай молодець теля прив'яже.
Я нарвав вівці вівса,
Їж швидше овес, вівця.

Н. Єгоров

* * *

Тридцять дві рідні сестриці,
Красуні-писаниці
На одній сторінці живуть
Гінці їх славу несуть.

Б. Заходер

БАБЦЯ СПИТЬ

Ходить тиша в теплих капцях,
Задрімала в кріслі бабця.
А годинник цокотить:
Бабця спить, бабця спить.
Я навшпиньки вийду з хати,
Щоби їй не заважати.
Не скачи, собачко, цить!
Бабця спить. Бабця спить.

В. Багірова

КУРЧАТКА

Вранці вибігла я з хати
І давай курчат скликати:
— Ціп, ціп, ціп!

Горобчики сіренькі
Зацвірінькали тоненько:
— Ців, ців, ців!
Позбігалися курчата,
Почали пшонце клювати:
— Дзюб, дзюб, дзюб!

Ви, горобчики, голодні,
Дам пшонця і вам сьогодні:
— Ціпу, ціпу, ціпу!

Д. Головка

ГОСТИНЦІ

Кучерявий сонях
Вибіг на осоння,
У брилику по вінця —
Горобцям гостинці.

О. Богемський

* * *

Цокотунчик на руці
Примостивсь на ремінці.
На лиці кругленькім
Вусики тоненькі.
Як за вушко покрутить,
День і ніч він цокотить.

М. Власик

ІРИС

Мовить Гриць: — Цей ірис
Називається «Кис-кис».
Я «Кис-кис» просив у Гриця,
А прибігла мала киця.

Г. Бойко

Напекли млинців,
Назвали кравців,
А кравець за млинець
Та й побіг у танець.

Гриць малює олівцем
Гусеницю з горобцем.

У крамниці продавець
Загубив свій олівець.

Соня смажила млинці,
Ось і тісто на руці.
Як з роботи прийде тато —
Хай він з'їсть млинців багато.

В нас на ганку горобці —
Крихти їм несучи в руці.
А сусідський хлопець Гліб
Вчора їм приносив хліб.

Позлітались білі птиці
Пити воду до криниці.
Так плескались і купались,
Що аж сонце посміхалось.

О. Радушинська

ПІВЕНЬ

Є в нас півень-молодець —
Роботяга і співець.
Прокидається він вранці,
Узувається в сап'янці
Й на зарядку у садок
Веде всіх своїх діток.

КИЦЯ ПРОКИДАЄТЬСЯ

Киця прокидається —
Лапками вмивається.
Квіти прокидаються —
Росами вмиваються.
Ну а ми з сестрицею
Вмиємось водицею.

А. М'ястківський

Він маленький молодець,
У нього бурий комірець.
Він не плаває — літає.
Він пшениченьку збирає,
Задавака-молодець.
Ви впізнали? ...

М. Стельмах

ОЛІВЕЦЬ

Ось зелений олівець,
Коли взять за цей кінець.
А як взять за цей кінець —
Буде синій олівець.

Л. Первомайський

7 Прослухай розповідь і перекажи

ГРИЦЬ І ОЦІНКИ

Коли Гриць приходить зі школи, ми по його дзвінку знаємо, яку він отримав оцінку. Коли він отримує одинадцять — від дуже сильно і часто дзвонить. А коли Грицю ставлять погану оцінку — він обережно і дуже тихо дзвонить у двері. Ось так, навіть не дивлячись, ми впізнаємо оцінки нашого Гриця.

ЗВУКИ ДЗ, ДЗ´

1 Вимовляй склади

ДЗИ — ДЗА — ДЗУ — ДЗЕ
ДЗО — ДЗА — ДЗУ — ДЗЕ

ДЗЯ — ДЗЄ — ДЗІ — ДЗЬО
ДЗЮ — ДЗЬО — ДЗЯ — ДЗЄ

2 Вимовляй слова

- Дзенькати, дзеркало, дзеркальний, дзиґа, дзинь, дзиґарі, дзиґлик, ґудзик, кукурудза.
- Дзвоник, дзбан.
- Дзявкати, дзьоб, дзьобик, дзьобати, дзьобатий, дзюркіт, дзюркотливий, дзюркотіти, дзвін, дзвінкий, дзюдо, дзюркотати, дзвяк, дзвякати, дзвінок, ґедзь, Гандзя.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Навесні скрізь течуть дзюркотливі струмочки. Мій брат займається дзюдо. Мого цуцика вкусив ґедзь. Цуцикові боляче, він жалібно дзявкає. Півник дзьобав кукурудзу. Курчатко дзьобиком розбило яєчну шкаралупу і вилупилося з яйця. Тихий дзвін лунає в лузі. То лунає ніжна пісня лісових дзвіночків. Чути дзвінкі пісні птахів. Дзеленчить дзвоник у школі. Дзюрчить джерельце під вербою, у гаю дзюрчить струмок. Квітнуть яскраві дзвіночки. Сміється, як дзвіночок дзвенить. Задзвенить джерельна вода. Дятел міцним дзьобом дзьобає дерева. У кожної пташки особливий дзьоб.

4 Вимовляй чистомовки

*Дза, дза, дза — росте кукурудза.
Дзот, дзот, дзот — збудували дзот.
Дзик, дзик, дзик — купили зелений ґудзик.
Дзя, дзя, дзя — до нас приїхала Гандзя.
Дзьоб, дзьоб, дзьоб — у дятла сильний дзьоб.
Дзвін, дзвін, дзвін — слухаю я дзвін.*

5 Вимовляй скоромовки, вірші

Кукурудза на городі
Дивувалась своїй вроді:
В дзеркало дивилася,
Дуже чепурилася.

Кукурудза на городі
Дивувалась своїй вроді:
Милувалась дуже-дуже
Наче в дзеркало в калюжу.

Білі зуби, коса довгенька,
Та сукня гарна, зелененька.
У лузі дзенькнула коса,
За нею інші коси.
— Дзінь-дзелень,
дзінь-дзелень, —
Не змовкають цілий день.
Д. Мегелик

Дзюрчить у лісі джерело,
Вода дзеркальна в ньому.
Допомагає джаз лісний
Перебороти втому.

КУРЧАТКА

Вранці вибігла я з хати
І давай курчат скликати:
— Ціп, ціп, ціп!

Горобчики сіренькі
Зацвірінькали тоненько:
— Ців, ців, ців!

Позбігалися курчата,
Почали пшонце клювати:
— Дзюб, дзюб, дзюб!

Ви, горобчики, голодні,
Дам пшонця і вам сьогодні:
— Ціпу, ціпу, ціпу!

Д. Головка

6 Прослухай розповідь і перекажи

ВЕСНА

Зазеленіло листя на деревах і кущах. З'явилася молоденька трава. Зацвіли весняні квіти. Весь ліс наповнився дзвінкими голосами птахів. Усюди дзвенять радісні голоси дітей.

ЗВУК Ш

1 Вимовляй склади

ША — ШО — ШУ — ШЕ
ШИ — ШЕ — ШО — ША
ША — ШО — ШЕ — ШИ
ШИ — ШЕ — ШУ — ШО

АШ — ЕШ — УШ — ЕШ
ІШ — ЕШ — ОШ — АШ
АШ — ОШ — ЕШ — ІШ
ІШ — ЕШ — УШ — ОШ

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Шарф, шафа, шайба, шана, шапка, шахта, шахи, шабля, шар, шарити, ішак, лоша, душа, вушанка, шаровари, шахтар, шатро, шавлія, шампунь, шампінйон, шановний, шанувати, шакал, шашлик, лоша, груша, миша, афіша, ваша, наша, каша, Даша, Маша, Льоша, Паша, Наташа.
- Шовк, шок, шов, шомпол, шорти, мішок, пушок, вершок, йшов, фартушок, порошок, пішов, знайшов, прийшов, увійшов, шолом, шоколад, шофер, мишоловка, горошок.
- Шуба, шум, тушу, прошу, шуруп, шуліка, шукати, шухляда, парашут, вирішувати.
- Шепіт, шеф, шершень, мішень, шеренга, шепотіти, кошеня, мишеня, рішення.
- Шило, шина, шити, ширма, шили, шинка, шия, шифер, шибка, шипшина, вшир, машина, вершина, конюшина, локшина, пиши, машина, нашійник, широчінь, шинель, шипіти, широкий, вирішили, шипучий, кошик, вишивати, вишиванка.

- Хороший, горошина, молодший, тиша, кошик.
- Миші, калоші, вишні, черешні, клешні, шлях, шлюпка, шкіра, шкідник, мушля.

Слова із зворотними складами

- Ваш, наш, чашка, кашка, ромашка, комашка, башлик, кашне, каштан, черепашка, башта, баштан, мурашка, кашкет, пташка, гуаш.
- Мошка, горошки, окрошка, дошка, пошта, гармошка, волошка.
- Аркуш, рушник, бушлат, петрушка, подушка, душ, вушка, мушка, душно, котушка, квакушка, ватрушка, тушканчик, пампушка, туш, м'якуш.
- Шишкар, шишка, вишка, мишка, кришка, покришка, вишня, кричиш, мовчиш, товариш.
- Кішка, пішли, горішки, зовнішній, фініш, валиш, ділиш, пилиш, куліш, фініш, Тиміш.
- Яшка, бляшка, гуляш.
- Даєш, ллєш, п'єш, співаєш, даруєш.
- Трєш, берєш, блєшня, рєшта.
- Альошка.
- Полюшко.
- Фарш, вірш, марш, ківш.

Слова зі збігом приголосних

- Швея, шви, швабра, швайка, швидше.
- Шкарпетки, шкатулка, школа, школяр, шкурка, іграшка, шкода, чашка, кришка, котушка.
- Шлак, шланг, шлюпка, шлях, шлунок.
- Шнур, шніцель, шнурок, вершник, рушник.
- Шпак, шпали, шпагат, шпигун, шпиль, шпаківня, шпинат, шпора, шпулька, шпалери, шпиталь.
- Штукатур, штани, штанга, шторм, штаб, штамп, штопати, штора, штовхати, шторпор, штука, штурвал, штриг.
- Паштет, каштан.
- Йшла, йшли.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Ширше крок. Штопати шкарпетки. Шити штани. Шипи шипшини. Намет шаха. Шапка шамана. Шерех шовку. Шахтар у шахті. У Шури шуба. Шкурити шкатулку. Шов на шортах. Широка ширма. Ширина шинелі. Шиття на шифоні. Шиповані шини. Штаб шпигунів. Шуба в шафі. Штори для школи. Школяр у школі. Штурман на шхуні. Залишити зошити. Шпилька у скриньці. Шніцель для шкіпера. У Миші вушанка. Вишивати конвалії. Чаша в горошок. Мішок з грушами. Вермішель з тушонкою. Капюшон кожуха. Ремінець парашута. У Маші кашель. Дашина помилка. Малючок в сорочечці. У шухляді шуруп. Шарудить мишеня.

Машини їхали по шосе. Мишенята залізли в мішок. Малюки їдять шоколад. Шура вішає шубу на вішалку. Паші купили нові шорти. У Наташі шовкове плаття. Даша вишиває фартух для Маші. Мама купила туш. Малюк побачив мишу. Кришка на чашці. Бабусяна подушка. Іграшка для Наташки. Вертушка. Кішка грала з котушкою

ниток. Шпак сидів в шпаківні. У шафі шарудить мишеня. У нашої машини широкі шини. Даша миє шибки. Шануй батька й неньку. У кошику червоніють плоди шипшини. У конюшині шипить вуж. Шовкову шалю шукали у шафі. Наш Тиміш — хороший товариш. Моя тітка готує куліш — пальчики оближеш. До школи поспішали школярі. У кошику була шовковиця. У машини проколота шина. Швець шиє шапку зі шкіри. Кішка шукала кошенят. Мишенята ховались від кішки. Шахтар працює у шахті. Паша надів замшеву шапку. Машина їхала по шосе. У садку зріли вишні і черешні. Душ треба приймати щодня. Швачка шиє на швейній машинці. На баштані ростуть кавуни та дині. Як працюєш — так і маєш. Наташа поклала гроші в кишеню. Пишно квітнуть каштани. Прийшли коні до швидкої річки на водопій. У школі діти читають, пишуть, малюють. Волошки ростуть на пшеничному полі. Коло хати — вишневий садок. Матроси сіли в шлюпку та налягли на весла. Серед степу проліг широкий шлях. У шкільному саду діти доглядають за вишнями та черешнями. Мишко привіз із моря чудові мушлі. Миші — шкідники ланів і городів.

4 Вимовляй чистомовки

Ша, ша, ша — співає душа.
Ша, ша, ша — ми ловимо лоша.
Ша, ша, ша — поскакало в ліс лоша.
Ша, ша, ша — наша Маша хороша.
Ші, ші, ші — любимо біляші.
Ше, ше, ше — будиночок з пап'є-маше.
Ше, ше, ше — я пишу хороше.
Ші, ші, ші — радісно душі.
Шо, шо, шо — влітку добре.
Шу, шу, шу — я приклад запишу.
Шу, шу, шу — я шапку ношу.
Шу, шу, шу — я у зошиті пишу.
Шу, шу, шу — я сіно кошу.
Шу, шу, шу — шишок натрушу.
Шу, шу, шу — букви напишу.
Аш, аш, аш — у мене гуаш.

Аш, аш, аш — роблю масаж.
Аш, аш, аш — татів патронташ.
Иш, иш, иш — у небо полетиш.
Иш, иш, иш — прилетиш в Париж.
Уш, уш, уш — приймаю душ.
Уш, уш, уш — у флаконі туш.
Шом, шом, шом — одягни шолом.
Шол, шол, шол — подай мені шомпол.
Шер, шер, шер — їде додому шофер.
Шок, шок, шок — Маша вдягла фартушок.
Шал, шал, шал — біля мене штурвал.
Шур, шур, шур — їде штукатур.
Шур, шур, шур — тягну довгий шнур.
Шах, шах, шах — я вийшов на шлях.
Шар, шар, шар — гуляє школяр.
Оше, оше, оше — вимовляю хороше.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Шила в мішку не сховаєш.
- Знай більше, а говори менше.
- Тихіше їдеш — далі будеш.
- Поспішиш — людей насмішиш.
- З ким поведешся, від того й наберешся.
- На чужій стороні радий своїй вороні.
- Шануй людей — і тебе шануватимуть.
- Як дбаєш, так і маєш.
- Піший кінному не товариш.
- Менше говори, а більше діла твори.

6 Вимовляй скоромовки, вірші

Над шляхом Явдошка
Шукала волошки.

У саду дерева пишні,
А на них солодкі вишні.

Їла мишка хліб і сало,
Мишці сала було мало.

У Наташі шуфра кішка,
Кішка швидко зловить мишку.

Тримай лошку та покуштуй горошку.

Де борошно, там і порошно.

Шилом море не нагрієш.

Шість мишенят в очереті шарудять.

Шифер кришу прикрашає,
Від дощу її ховає.

Ми до школи швидко йшли,
Куц шипшиновий знайшли.

У мишки Машки
У кошику фісташки.
А в білченяти Мишка
Кедрових шишок півмішка.

МИША

Мишка колосок знайшла,
В нірку швидко понесла.

О. Квітка

Ой ти, коте сірий,
Та вимети сіни.
А ти, кошенятко,
Колиши дитятко.

На машині у гараж
Заїжджає батько наш.
Для машини це як дім,
Тепло й затишно у нім

Шматок сальця шукає мишка,
У нашій шафі шарудить.
Як шмигоне на мишку кішка!
А мишка шурсть у шпарку вмить.
Н. Забіла

Шило шубку Шурі шило,
Шовком, шерстю шви обшило.
Вийшла шубка прехороша
Нашій Шурі на порошу.

Дві жаби, дві подружки,
Пили чай і їли плюшки.
Т. Перегудова

Накришити в окрошку
Картоплі і горошку!
І. Лопухіна

ШИЛИ МИШКИ

Шили мишки мишеняттам
Шапки, шубки, штаненята,
Шили мишки тишком-нишком,
Щоб не чула хижа кішка.
А як кішечка заснула,
Мишенята одягнулись
І шугнули з нірки
На сніжок, на гірку.

Скажіть, комашко,
Ви любите кашку?
— Звичайно! Але тільки свою,
А не вашу.
— Яка ж каша у вас,
У комашок?
— Звичайна каша — з троянд
І ромашок.

А. Дмитрієв

Мишеняті шепче миша:
— Мишеня, шепчи тихіше.

Шапку шпак шпачисі шив,
Швидко шилом ворувив.

У Петрушки три ватрушки,
Три ватрушки у Петра.

Пихкає, як пампушка,
Наш пухкий Мишка.

Жук літає над лужком,
Він втомився ходити пішки.
Г. Вієру

Шили миші мишенятам
шапку, шубку, штаненята.

Шило шубку Шурі шило,
Шовком, шерстю шви обшило.
Вийшла шубка прехороша
Нашій Шурі на порошу.
В. Ладигець

Мишка мишку запитала:
— Що ти, мишко, поробляла?
Мишка мишці відказала:
— Дірку у мішку шукала.

ГОРІШИНА

В горішнику горішина
Горішками обвішана.
Оришка і Тимішка
Струшують горішки.
Г. Бойко

СПРИТНА МАША

У Маші мошка в каші.
Що робити нашій Маші?
Виклала кашу в миску
І нагодувала кішку.

Маші каша набридає.
Маша кашу недоїдає.
Мамо, кашу доїдай,
Матусю ти не ображай.

НАША МАША

Наша Маша маленька.
На ній шубка біленька,
Опушка боброва —
Маша білоброва.

П. Воронько

В ШАФІ

В шафі штапель, і шовки,
І шифон, і шалі,
І шкарпетки, і шапки,
Шубки і так далі.
Вицвірінькує пташа:
— В шафі все на букву «Ша»!
Л. Біленька

Раз, два, три, чотири, п'ять.
Кішка вчиться рахувати.
Помаленьку, тишком-нишком
Додає до себе мишку...
Рахувала довго кішка...
Кішка є, немає мишки.
В. Левін

ЩО У ШАФІ?

В нашій шафі мішанина.
Там і шуба і машина,
Шапка, мушлі і шнурок,
Швабра, майка й фартушок,
Пляшка, груша і подушка,
Шорти, шайба, капелюшок,
Чашка, кошенятко, дошка,
Шарфик, яблуко, гармошка,
Кошик, шишка, шоколад...
Як же тут навести лад?

7 Прослухай розповідь і перекажи

КІШКА МАШКА

У Наташі була кішка Машка. Наташа любила кішку Машку. Вона годувала її кашею та молоком. Кішка Машка полювала на мишей і пташок.

НОВИЙ ДРУГ

Тьотя Маша купила Гоші плюшевого Чебурашку. Чебурашка був дуже смішний. Він був добрий і вухатий. На ньому були широкі штанці з кишеньками. А на кишеньках вишиті веселі мишенята. Коли Гоша пішов до школи, Чебурашка з іншими іграшками чекав його в шафі.

ЗВУК Ж

1 Вимовляй склади

ЖА — ЖУ — ЖО — ЖИ
ЖИ — ЖЕ — ЖО — ЖА
ЖА — ЖУ — ЖИ — ЖО
ЖИ — ЖА — ЖУ — ЖЕ

АЖ — ЕЖ — ИЖ — ІЖ
ОЖ — УЖ — ИЖ — ІЖ
ЕЖ — АЖ — ІЖ — УЖ
УЖ — ІЖ — ИЖ — ОЖ

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Жар, жаба, жало, жарко, жах, Жанна, жатка, жаль, жалоба, жайворонок, їжак, баклажан, кажан, вожатий, піжама, вежа, межа, піджак, держак, урожай, лежати, ведмежа, жакет, жадібний, жабо, жасмин, огорожа, калюжа, лежачи, рожа, баржа, мережа, іржа.
- Жолоб, жолудь, жовтий, жовтень, Жора, жовкнути, жоден, ватажок, ріжок, лужок, дружок, пиріжок, бережок, жовток, жонглер, жоржина, жонглювати, рижок.
- Женя, вже, сюжет, пожежа, Анжела, пожежний, етажерка, жердина, жетон, жебоніти, желе, жених, жебрак, майже.
- Жук, жуйка, лежу, ходжу, дружу, покажу, кожух, абажур, тужурка, ріжу, в'яжуть, лижуть, мажуть, журнал, жупан, журавлина, журавель, журба, жувати.
- Жир, жити, жила, жито, живо, житній, життя, ожина, лежи, режим, покажи, накажи, пожива, пружина, дружити, наживка, жираф, живий, живіт, житло, житлет, ножиці, пижик, рижик, вижим, перехожий.
- Жінка, ножі, моржі, лижі, дюжина.

Слова із зворотними складами

- Багаж, паж, гараж, тираж, монтаж, продаж, пейзаж, вантаж, трикотаж, монтаж, екіпаж.
- Вуж, дужка, дружно, служба, дружба.

- Ложка, сторож, подорож.
- Ніж, між, аніж, поміж, рубіж, платіж, діжка, ліжко, ріжки, ніжки, грабіж.
- Теж, манеж, авжеж, стежка, мережка.
- Чиж, пиж, лижник, книжка.
- Тяжко, пряжка, пляж.

Слова зі збігом приголосних

- Книжка, пожежник, ліжко, ложка, жнива, піжмурки, боржник, іржа, кружляти, жвавий, жменя, ложка, діжка, художник, жниварка, жнець, можна, кожний, поважний, ніжний, уважний, книжка.

3 Вимовляй словосполучення та речення

У Жені жук. Важкий багаж. Сніжна стежка. Жіночий жакет. Близній рубіж. Жовтий жовток. Жаркий жовтень. Рожеві лижі. Живий їжак. Свіже жито. Оранжевий абажур. Жартівливий сержант. Службова книжка. Жадібний вожатий. Важливий вантаж. Поважний екіпаж. Напружений режим. Дорожній тижневик. Стежка між дубів. Порожня діжка. Порожня баржа. Ніжна сніжинка. Жадібна жаба. У Жори жар. Рідке желе. У Жанни жолуді. Залізний жезл. Тваринний жир. Журавель Журко. Чирик у калюжі. Шкірка баклажана. Шкіряний жилет. Напружене очікування. Пожежа в хатині. Пиріжок з агрусом. Продаж пряжі. Намисто на етажерці. Урожай ожини. Важке становище. Буженина на вечерю.

Жанна читала казку про жадібних ведмежат. Ведмежата були жах які жадібні! Жебонить по жолобу дощова вода. Житній хліб печуть із житньої муки. Жовтий жолудь впав у жолоб. Пишно квітнуть жоржини. Прилітайте, журавлі, до рідної землі. Їдемо у подорож. Екіпаж літака вітає пасажирів. Важку поклажу пасажирів здають у багаж. Бабуся пекла пиріжки і коржики. Бережіть кожну хвилину свого життя! На дачі хороший урожай баклажанів. Чирик-пирик, де ти був? Женя купує свіжий сирок. На лужок вийшло ведмежа. У калюжу падає мокрий сніжок. Пожежні — мужні люди. На етажерці лежать журнали. Дуже шкода, що чирик не читає книжок. Жінки збирали женьшень. Лижник стояв на лижні. Ведмежа жваво лізе по дереву. Книжка вчить, як на світі жити. Не читай книжку в ліжку. Художник малює чудовий пейзаж. У діжці з теплою водою повно жабенят. Мама може ніжно приголубити дитину, може й посварити.

4 Вимовляй прислів'я та приказки

- Службу служи, а сам не тужи.
- Добра слава лежить, а худа біжить.
- Незнайко лежить, а знайко далеко біжить.

5 Вимовляй чистомовки

Жа, жа, жа — Жанна бачила жука.
Жа, жа, жа — друг купив мені коржа.
Жа, жа, жа — ми бачили їжака.

Жо, жо, жо — жовтий пежо.
Жу, жу, жу — по журавлину в ліс ходжу.
Жу, жу, жу — на лужок сходжу.

Жу, жу, жу — в коси стрічки зав'язу.
 Жу, жу, жу — я з тобою дружу.
 Жі, жі, жі — у мене ножі.
 Жі, жі, жі — жінка купила ножі.
 Жи, жи, жи — живо біжи.
 Жи, жи, жи — на ліжку полежи.
 Же, же, же — Женья їсть драже.
 Аж, аж, аж — джип заїхав у гараж.
 Аж, аж, аж — ми пофарбували гараж.
 Аж, аж, аж — ми фарбуємо гараж.

Ож, ож, ож — засмажили корж.
 Уж, уж, уж — журавель і вуж.
 Уж, уж, уж — біля води лежить вуж.
 Еж, еж, еж — у ліжку полеж.
 Иж, иж, иж — на ожині сидить чиж.
 Іж, іж, іж — біля ложки лежить ніж.
 Іж, іж, іж — пиріжок на всіх розріж.
 Іж, іж, іж — до каси принесли платіж.
 Їж, їж, їж — на підвіконні лежить ніж.

6 Вимовляй скороговки, вірші

 Ріже ніж коржі смачні —
 Женья торт спекла мені.

 Жук у жмені же-же-же,
 Схожий жук на букву «же».

 Жук з метеликом приятелював,
 З ним над квітками кружляв.

 У джемпера Жоржетти
 Вологі манжети.
Г. Османова

 Дуже тонко ріже Жанна
 Шкірочку у баклажана.
Г. Османова

ГОРОБЧИКИ

Про що співають горобчики
 В останній день зими?
 — Ми вижили!
 — Ми дожили!
 — Живі ми! Ми живі!
В. Берестов

ЖУЧОК

(Народна дитяча пісенька)
 Ходить жучок по дубині,
 А жучиха по ялині.
 На жукові черевички,
 Бо сам жучок невеличкий.

На жукові жупан ясний,
 Бо сам жучок дуже красний.

Жабенята у кружечку
 Повсідалися на лужечку.
 В жмурки грають жабенята.
 Жабка-мати вчить стрибати.
 Хто стрибає недалеко,
 Дожене таких лелека.
В. Кравчук

ЖУК

Прилетів із гаю жук-жучок,
 Прилетів до друзів на лужок.
 Погойдав ромашку, привітав мурашку:
 — Ж-ж-ж-ж-ж.

Політав з метеликом,
 Покружляв зі джеликом:
 — Ж-ж-ж-ж-ж.

З бджілками погомонів і додому полетів:
 — Ж-ж-ж-ж-ж.

 Я зібрав жуків чимало,
 Та вони всі повтікали,
 Я — за ними. Ну й дива!
 Заповзли вони в слова:
 «Жар, кажан, пожежа,
 Жито, жаба, вежа,
 Баклажан, пружина,
 Жало, вуж, крижина...»
 Де жуки ці? Покажіть,
 Позбирати допоможіть.

І. Січовик

БРУДНУЛЯ

Жила одна родина
В калюжі під кущем:
Жабка-дід і Жабка-бабка,
Жабка-тато, Жабка-мама
І веселе маленя —
Жабенятко-жабеня.

ЖУК

Ой летів жук, жук —
Та й уводу — фук.
Прибігла жукова мати
Жука рятувати.
Я жук, жук, жу-жу,
Навколо кружу,
Жу-жу-жу-жу-жу.

П. Воронько

ЧОРНИЙ ЖУК

Чорний жук очима блима —
Чує кроки за плечима.
Дуже хороше йому по землі ходити.
Він не хоче, чуєш, хлопче, у коробці жити!

В. Лучук

ЖУЧОК

(Народна дитяча пісенька)

Ходить жучок по дубині,
а жучиха по ялині.
На жукові черевички,
бо сам жучок невеличкий.
На жукові жупан ясний,
бо сам жучок дуже красний.
Я жука тримаю в жмені,
Показати хочу Жені.
Жук у жмені: «Же-же-же...»
Схожий він на букву Ж.

В. Гринько

Жабці скучно в жабурині,
Жабці б крила журавлині,
Журавлем би скрізь літала,
Жабенят розвеселяла.
Журавель летів до бусла,
Жабка в жабуриння вгрузла.

Г. Храпач

Де струмочок жебонить,
Жаба в затінку сидить.
Ловить мушок не сачком,
А липучим язичком.

В. Гринько

Жабенята у кружечку
Повсідались на лужечку.
В жмурки грають жабенята.
Жабка-мати вчить стрибати.
Хто стрибає недалеко,
Дожене таких лелека.

В. Кравчук

У Жабки Жанни жовта піжама.
А у Жабеняти Жені —
Жабуриння в жмені.

Біжать стежини поміж ожини.
І вже у Жені ожини жменя.

Жоржик — лежень, лежебока.
З лежебокою морока.
Женя каже: — Не лежи,
Жито жати поможи.
— Що ж, як будете ви жати,
Зможу в житі я лежати.

Моржі лежать, моржат сторожать.
Моржі прибережні — сторожі обережні.
Бо в сніжнім безмежжі —
Стежки ведмежі.

Жовте жито жук жував,
Із Женєю жартував.
Жартом, жартом і у Жені
Жвавий жук живе у жмені.

Жито, жолудь, їжачок,
Сажа, вуж і пиріжок.
В кожному слові є цей звук,
Він дзижчить, неначе жук.

Жук дзижчить в залізній банці —
Не хоче жити він в бляшанці.
Гірке життя жука в полоні.
Жука жалієм на долоні.

В. Лунін

Жук-жук, жук-жук,
Точить вуса чорний жук.
І для чого б то жукові
Вуса чорні загадкові?
Жук моргає: жу-жу-жу!
Не скажу вам, не скажу.

Наша Жєня по сніжку
Біжить у білім кожушку.
І не видно, де сніжок,
А де білий кожушок.

— Жук, жук, подзижчи,
Де живеш, покажи.
— Жу-жу-жу, жу-жу-жу,
На ожині я живу.

ЇЖАЧОК І ЇЖАЧИХА

Збирають ожину.
Лежебока лисиця
Теж хоче поживиться.
Замислилась кума:
У їжаків голок тьма.

Є. Сирота

На болоті журавель жував журавлину,
А у лісі їжачок — живильну ожину.

Життерадісні жирафи
Узяли журнал із шафи.
Його жужмили і м'яли —
Все одно не прочитали.

Жук у житі зажурився,
Жвавий джміль десь забарився.
Жук дзижчить: «Хвилююсь я,
Дружба в нас на все життя».

Жвавий дід смалив у ліжку
І читав цікаву книжку.
Раптом діда сон зморив,
Він цигарку упустив.

Дим, пожежа, жар і жах —
Пожежник виліз аж на дах.
Загасив вогонь чимдуж,
Він жаркий, його не руш.

Жалюгідний дід в журбі —
Це урок мені й тобі.

У калюжі вужик жив,
З жабою він не дружив,
Жабка його ображала:
«В тебе, вуже, нема жала!»

Дзижчить у Жєні
Жук у жмені:
— Жу-жу-жу, жу-жу-жу!
Я з тобою не дружу!

БЕГЕМОТИК ЖУЖА

Бегемотик Жужа
Щодня лежить в калюжі.
— Скажи нам, любий друже,
Чому лежиш в калюжі?

Поважні бегемоти
Гуляють по болоті.
— Тому що дуже-дуже
Люблю свою калюжу.

Ведмежа схопило ложку —
З'їло з коржиком окрошку.
З сиріжками смаженю
Й журавлини повну жменю.
І. С. Панасюк

Жуки дзижчать в садочку літом,
По стежці жабка плиг та плиг!
Жоржини квітнуть жовтим цвітом,
Кружляють бджоли біля них.

Н. Забіла

Жук журився: «Жу-жу-жу,
На доріжці посиджу,
Бо болять у мене ніжки:
Відпочити треба трішки».

Н. Становська

Жук пошив піджак хороший.
Був піджак, як жук, в горошок.
І. С. Панасюк

7 Прослухай розповідь і перекажи

ЖИВИЙ КУТОЧОК

У школі живий куточок. Він розміщений на першому поверсі. Там жили два вужі, два їжаки і два чижі. Жора знайшов жука і жабу і теж приніс їх до живого куточка. Щоранку Жень, Жора і Жанна годують тварин.

ЇЖАЧЕНЯТА

У заростях ожини жили їжаки. У їжачихи було четверо їжаченят. Маленькі і незграбні, вони чекали, коли їжачиха і їжачок знайдуть для них на вечерю дюжину жуків. Потім їжаченята підросли і кожен день знаходили їжу самі.

ЗВУК ДЖ

1 Вимовляй склади

ДЖА — ДЖО — ДЖУ — ДЖЕ
ДЖИ — ДЖА — ДЖО — ДЖУ
ДЖО — ДЖЕ — ДЖИ — ДЖА

2 Вимовляй слова

Джас, кинджал, джип, джинси, джин, джигіт, джем, джигун, джентльмен, джеркотати, джемпер, джейран, джерело, Джемма, Джек, Джеря, народження, джунглі, джгутик, Джульбарс, Джулія, ходжу, сиджу, воджу, раджу, їжджу, дріжджі, джміль, джмелиний, бджола, бджолиний.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Джерельце з-під дуба б'є. Джерельна вода холодна та прозора, Джульбарс — службовий собака. І старі, і малі носять джинси і джемperi. Бабуся частує онуків пиріжками з полуничним джемом. Джмелі загули над квітами. Хлопці пішли до джерела. З дупла вилетів рій диких бджіл. Я люблю джаз. Над квіткою літає джміль. У банці смачний джем. Я одягнув новий джемпер. Я пив воду із джерела.

4 Вимовляй прислів'я та приказки

- Мала бджілка, та й та працює.

5 Вимовляй чистомовки

Джу, джу, джу — по галявині ходжу.
Джу, джу, джу — машину воджу.
Джу, джу, джу — на лавці сиджу.

Джу, джу, джу — у машині їджу.
Джу, джу, джу — бути уважним раджу.
Джу, джу, джу — ляльку воджу.

6 Вимовляй скоромовки, вірші

Гарно в нашому садочку:
І дерева, і квітки —
Чорнобривці та барвінок,
Ружа, м'ята, нагідки!

Яснокрилі робітниці —
Бджілки навкруги гудуть,
Мед солодкий та пахучий
Нам у вулики несуть.

Я. Жарко

ДЖМІЛЬ

У козацьких
Шароварах
Ходить
Джміль
По квітнику
Й поглядає,
Чи не варять
Джем
Із вишень
У садку.

М. Луговик

Не дзижчить, коли сиджу,
Не дзижчить, коли ходжу,
Не дзижчить, коли працюю,
А дзижчить, коли кружляю.

В. Фетисов

Джденджик, каро-золотистий
Між робочих бджіл джекоче,
Із джерельця пити хоче —
Льотчик, що квітки лоскоче. (Джміль)

Ранок починається —
Джмелик прокидається.
І гукає: «Бджоли,
Летімо у поле!»
Бджілці ніколи гуляти,
Мусить цінний мед збирати.
В кожен квітку зазирне,
Жодної не омине.

Н. Хребтова

Женя з бджільми не дружив.
Завжди Женя бджіл дражнив.
Женю бджоли не жаліли,
Женю бджоли пожаліли. Знай!

7 Прослухай розповідь і перекажи

МІЙ ДРУГ ДЖЕК

У мене є друг. Він живе в Америці, у Вірджинії. Його звати Джек. У нього є брат Джон і сестра Джина. Вчора я отримав листа з фотокарткою: Джек, Джон і Джина у джинсах біля джипу. Вони подорожували по Джорджині.

ЗВУК Ч

1 Вимовляй склади

АЧ — ОЧ — УЧ — ИЧ
ЕЧ — АЧ — ЮЧ — ІЧ
УЧ — ЯЧ — ОЧ — ЕЧ
АЧ — ИЧ — ОЧ — ІЧ

ЧА — ЧО — ЧУ — ЧИ
ЧИ — ЧО — ЧЕ — ЧА
ЧЕ — ЧИ — ЧА — ЧУ
ЧУ — ЧА — ЧИ — ЧО

2 Вимовляй слова

Слова із зворотними складами

- Плач, багач, калач, трубач, качка, прачка, задачник, бачки, значки, кабачки, новачки, квач.
- Дочка, бочка, квочка, молочний, замочки, вудочка, тачка, наволочка.
- Ніч, річ, піч, нічка, пічка, річка, навічно.
- Везучий, Жучка, ручка, внучка, жучки, пучки, павучки, каблучки, ручний, обрuch, підручник.
- Звичка, дичина, кличка, водичка, коричневий, бички, дички, рукавичка, Іванович, Петрович, Миколайович, Сергійович, пшеничний.
- М'яч, гарячий, ячмінь.
- Ключ, колючий, горючий, линючих, колючки.
- Яєчко, змієчка.
- Меч, гречка, овечка, колечко, вуздечка, блюдечко.

Слова з прямими складами

- Чай, чан, чайник, чайка, чад, чапля, чари, чашка, качан, курчата, качалка, причал, кричав, почав, мочалка, каланча, галча, навчання, чаювати, чарівник, чаклун, частина, часник, чарунка, чабан, чавун, дача, удача, передача, дівча, курча.
- Чоботи, чорний, човен, бачок, бичок, пучок, значок, гачок, кулачок, каблучок, панчохи, бочечка; чоботар, чоловік, чоло, чорногуз, чорнило, чохол, чорний, огірочок.
- Чуб, чучело, хочу, чутка, чудо, кричу, сплачу, каучук, кольчуга, мовчу, плачу, чубити, чуприна, чудовий, кучугура, закінчу.
- Черви, чемний, чесний, червень, черга, плече, мочений, печена, копчений, каченя, зайченя, вовченя, череда, червоний, черепаха, черемшина, черв'як, черевики, чередник, черемха, чечуга, черешня, чечітка, чекати черговий, чепурний, четвер, учень, кучерявий, кочерга, очерет, вечеряти.
- Печінка, ночівля, м'ячі, калачі, гарячі, річі, вечірній.
- Чин, чижик, чий, читанка, учень, кучерявий, кочерга, очерет, вечеряти.
- Вчив, кричи, овчинка, вовчиця, гірчиця, хлопчина, личинка, глечик, печиво, зайчик, хлопчик, пальчик, м'ячики, калачики, горобчик, горючий, пахучий, гримучий, колючий, дрімучий, вивчив, льотчик, кінчик, вчитель, пончик, вовчий, заячий, прочитав, дівчинка, м'ячик.
- Учень, кучерявий, кочерга, очерет, вечеряти.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Затопили піч. Чарівна річ. Червона рукавичка. Чотири м'ячі. Жіночі панчохи. Чорне чорнило. Чекати на чудо. Чотирикутний чохол. Вечірнє харчування. Качати качалку. Черстве печиво. Молочні палички. Втратили ключ. У дівчинки калач. Іванко на річці. У городі бочка. У саду тачка без ручки. Дівчинка впустила м'яч. М'яч пливе по річці. Знесла курочка яечко. Ніночка — охайна дівчинка. У віконечко залетіла бджілка. Їла Таня булочку, запивала молочком. У Зіни в коробочці жучки, павучки і різні комашки. Лісова Суничка росточком невеличка.

Хлопчик-мізинчик. Учні вчили уроки. Ніну лікували лікарі. У дівчаток м'ячі. У хлопчика черепаха. Біля причалу кричали чайки. Хлопчики на печі жують калачі. Їжачок дуже колючий. Черниш гарчав на хлопчика. Учень прочитав розповідь за підручником. В Оленки стрічки в косичках. На полиці баночка з гречкою. Я купив чорне чорнило. Це чучело птаха. Будь чемним, першим вітайся зі старшими. Мати кличе дівчат вечеряти. Чоботар шие чудові чоботи. Хлопчик чимчикував через луг та зарості очерету. Я купив червоні чоботи. Я катався у човні. Я читав читанку. Даночка — чемна дівчинка. Через річку будують міст. Темної ночі кричить пугач. Орач оре землю, сівач сіє ячмінь та жито. Не чіпай вимикача мокрими руками. На тиночку на сонечку сохнуть рушники та глечики. Черепаха Тортіла подарувала Буратіно чарівний золотий ключик. У сучасній родині не ділять роботу на чоловічу та жіночу. Їжачок зібрав у лісочку грибочки. Річка тече, а піч пече. Із крана тече гаряча водичка. Дівчина загубила рукавички. Ячмінь сіяли на початку весни. У річці плавали качки. Чемпіон почав тренуватися. Почепили черв'яка на гачок. Кухар пече у печі смачні калачі. У чайнику тепла водичка. Чорний кіт ганяв курчат. Учень отримав четвірку. Дівчата пили чай з калачами і печивом.

4 Вимовляй чистомовки

Ач, ач, ач — спекли калач.

Ач, ач, ач — господиня виготовила квач.

Ач, ач, ач — їм гарячий калач.

Ач, ач, ач — виступав циркач.

Ач, ач, ач — у моря багато дач.

Ач, ач, ач — Машенько, не плач.

Уч, уч, уч — мені купили обруч.

Ич, ич, ич — купили ми «Москвич».

Еч, еч, еч — подарували меч.

Іч, іч, іч — настала ніч.

Іч, іч, іч — розтопили піч.

Юч, юч, юч — втратили ключ.

Яч, яч, яч — купуємо м'яч.

Яч, яч, яч — я купив обруч.

Ічка, ічка, ічка — горить свічка.

Очка, очка, очка — є у мами дочка.

Ча, ча, ча — п'ємо з ключа.

Ча, ча, ча — дайте калача.

Ча, ча, ча — побачити циркача.

Ча, ча, ча — оповідь про силача.

Чи, чи, чи — трохи помовчи.

Чи, чи, чи — хліб печи.

Чи, чи, чи — не кричи.

Чи, чи, чи — вірші учи.

Чи, чи, чи — і нас залучи.

Чу, чу, чу — яблука мочу.

Чу, чу, чу — м'яча кочу.

Чу, чу, чу — калача печу.

Чу, чу, чу — у літаку лечу.

Чу, чу, чу — ранчо бачу.

Чу, чу, чу — віршика учу.

Чу, чу, чу — я капусту посічу

Чі, чі, чі — хороші ткачі.

Чі, чі, чі — нові ключі.

Чі, чі, чі — це москвичі.

Чі, чі, чі — спечу в печі.

Чі, чі, чі — муха на плечі.
Чі, чі, чі — їдемо ми на «Москвичі».
Чі, чі, чі — пиріжки у печі.
Чі, чі, чі — у малечі є м'ячі.
Чі, чі, чі — на столі речі.

Че, че, че — дуже гаряче.
Че, че, че — болить плече.
Чок, чок, чок — лагоджу сачок.
Чок, чок, чок — мукає бичок.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Вчення — світ, а невчення — тьма.
- Учений водить, а неук слідом ходить.
- У добрий час мовити, у найгіршому — промовчати.
- Читання — найкраще вчення.
- Сорока без причини не стрекоче.
- Учневі удача, а вчителю радість.
- Як мотузочка не в'ється, а кінчику бути.
- Добрий баранчик, та по-вовчому виє.
- Ниточка доведе до клубочка.
- Порожня бочка гучить, а повна мовчить.
- Хороша чутка далеко чутна.
- Під лежачий камінь вода не тече.
- Книга вчить, як на світі жити.

6 Вимовляй скороговки, вірші

Ходить квочка коло кілочка,
Водить діточок коло квіточок.

Летів горобчик, сів на стовпчик.
Прибіг хлопчик — утік горобчик.

У чотирьох черепашок
По четверо черепашенят.

Чиєсь чудне чучело
Очам надокучило.

Чуки-чуки, чукарики!
Смачні їмо сухарики.

В чаплі чорні черевички.
Чапля чапа до водички.

Г. Бойко

Чубата чапля чваньковита
Через болото йде одна.
Чомусь з журавликом дружити
Не хоче чапелька чудна.

Ємеля, лежачи на печі,
Печиво їв і калачі.

Г. Османова

Не йде навчання
У Миті.

КУРЛИЧІ

Курличі курличуть,
Курличаток кличуть,
«Курли, курли, курличеньки,
До річеньки, до річеньки».

Г. Бойко

Приготував Чебурашка
До чаю великі дві чашки,
Бублик, булка, пироги —
Ось чим Гену пригостив.

Г. Османова

Качки край копанки клопочуть,
Качаток кличуть під комиш,
Качат впіймати кішка хоче,
Та Маша каже їй: «Киш-киш!»

Н. Забіла

ЧАПЛЯ

В очереті — черепаха.
З очерету чапля-птаха
Чапу-лапу до води:
— Черепахо! Йди сюди!
Вже тут сонце не пече,
Чиста річенька тече!

В. Гринько

Ввечері дівчинка Мила
В садочку клумбу розбила.
Брат її, хлопчик Іван,
Також розбив... стакан.

О. Григор'єв

Гарно в нашому садочку:
І дерева, і квітки —
Чорнобривці та барвінок,
Ружа, м'ята, нагідки!
Яснокрилі робітниці —
Бджілки навкруги гудуть,
Мед солодкий та пахучий
Нам у вулики несуть.

Струмок серед гаю
Як стрічечка,
На квітці метелик
Як свічечка.
Сонечко світить,
Квітують поля —
Добридень тобі,
Україно моя.

П. Тичина

Чубата чапля чваньковита
Через болото йде одна.
Чомусь з журавликом дружити
Не хоче чапелька чудна.

Н. Забіла

ЧЕРЕПАХА

Черепаха у береті
Заблукала в очереті.
Їй зустрівся Чорногуз,
Гречний птах, не боягуз.
Озирнувся — недалеко
Чапля чистила крилечко.
Запитав: «Чи можеш ти
Черепасі допомогти?»
Чапля каже: «Що ж, як треба,
Я візьму її до себе,
Почастую молочком
І рачками з часничком».
В Черепахи щезла втома:
— Проведіть мене додому,
Бо сумна без мами хата,
Плачуть черепашенята.

Л. Біленька

В лісі яблунька,
В лісі дичка,
Рясно яблучок
Невеличких.
Плаче яблунька,
Плаче дичка:
— Родять яблучка,
Звуть — кислички.

В. Гринько

ТЕЧЕ ВОДА ІЗ-ЗА ГАЮ

Тече вода із-за гаю
Та попід горою.
Хлюпочуться качаточка
Поміж осокою.
А качечка випливає
З качуром за ними,
Ловить ряску, розмовляє
З дітками своїми.

Т. Шевченко

Капав дощик зраночку,
Та й присів на ґаночку.
Притомився трішечки,
Ще й намокли ніжечки.

Заходь у хату, дощику,
Ляжеш спати в кошику.
Хай тим часом сонечко
Нам зігріє полечко.

БІДНА ОВЕЧКА

Біля річки овечка рукавички знайшла,
Швиденько приміряти хотіла їх вона.
Та поряд з овечкою бичок пробасив:
«Віддай рукавички, це я їх загубив!»

Овечка рукавички бичку віддала,
Сумуючи, мовчки від річки пішла.
У бідної овечки немає рукавичок.
Вона тепер не хоче гуляти біля річки.

Т. Перегудова

Для себе і для сестрички
Сплела я рукавички.
Рукавички новенькі,
Пухові, м'якенькі.

В. Лазова

Сів коник на сучок,
Підготував свій смичок.
Чудово грає,
Вранці сонечко зустрічає.

Г. Османова

КАЧЕЧКА

Качечка кряче,
Каченят не бачить.
Кличе качечка курчат:
— Чи не бачили качат?

«Ні, качечко, ми качат
Не бачили і в вічі.
А кочура одного
Бачили аж двічі».

Г. Бойко

Під кущем курча гуляє,
Черв'ячка собі шукає.
Мати-квочка поруч з ним,
З сином крихітним своїм.

Качка чотири яєчка знесла,
В червні вона каченят навела.
Ходить тепер вона з ними на річку
Їсть по дорозі смачненьку суничку.

Вліз у хату їжачок
І побачив бурячок:
«У цієї штучки
Жодної нема колючки».

Якось повз колючий тато,
На спині він ніс багато:
Лист, ожину, два грибочки
Для маленького синочка.
«Любий хлопчику мій, їж!»
Умовляє сина їж.

Своїх друзів пригощаю,
Наливаю в чашки чаю,
Ось варення із порічки,
А ось тістечко з сунички.

ЧАПЕЛЬКА

Чапелька чубата
Навчилася читати.
Книжечок чимало
Чапля прочитала.

І частенько у гніздечку
Для чаплиної малечі
Читає чапелька охоче
З вечора до ночі.

Чаювала черепашка,
Та розлився чай із чашки,
Це тому, що черепашки
Чай не вміють пий із чашки.

І. С. Панасюк

Павучаті павучок
Сплів чудовий гамачок,
А матусі-павучисі —
Комірці для сорочок.

Он повзе мурашка,
Ось хлюпоче річка.
Не зривай ромашку,
Не топчи травинку.
В зелені діброва,
В китицях ліщина.
Глянь, яка чудова
Наша Україна.

А. Камінчук

НЕТЕРПЛЯЧИЙ

Чому цуцик у муці?
Він хотів спекти млинці.
Та собача вдача
Дуже нетерпляча.
Лиш розбовтав тісто —
З'їв його все чисто.

Г. Бойко

ВОДИЧКА

Наберу з криниці чистої водиці,
Буду умивати,
Буду промовляти:
— Водичко, водичко,
Умий Олі личко,
Рожеве та біле, як яблучко спіле!

Г. Демченко

Ішла баба дубнячком,
Зачепилась гапличком:
Сюди смик, туди смик —
Одчепися, мій гаплик.

Чубата чапля чваньковита
Через болото йде одна.
Чомусь з журавликом дружити
Не хоче чапелька чудна.

Н. Забіла

ЗАЙЧИКУ, ЗАЙЧИКУ

(Дитяча пісенька-забавлянка)
— Зайчику, зайчику,
Де ти бував?
— У млині, у млині.
— Що ти чував?
— Там були кравчики,
Перебили пальчики,
Ледве я втік,
Через бабин тік,
Та через колоду,
Та хвостиком
у воду —
Шубовсть.

Вийди, вийди, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко.
На весняні квіточки,
На маленькі діточки.
Там вони граються,
Тебе дожидаються.

Печу, печу хлібчик,
Дітям на обідчик:
Меншому — менший,
Старшому — більший,
Шусть у піч, шусть у піч!

7 Прослухай розповідь і перекажи

ПРИЙШЛА ВЕСНА

Прийшла весна, потекла вода. Діти узяли дощечки, зробили човник, пустили човник по воді. Човник плив, а діти бігли за ним, кричали, і нічого поперед себе не бачили, і в калюжу впали.

Л. Толстой

ЗВУКОСПОЛУКА ШЧ

1 Вимовляй склади

ЩА — ЩЕ — ЩИ — ЩО
ЩУ — ЩІ — ЩО — ЩА
ЩІ — ЩИ — ЩЕ — ЩА

АЩ — ЕЩ — ИЩ — ОЩ
УЩ — ІЩ — АЩ — ЮЩ
ЯЩ — ИЩ — ОЩ — ЕЩ

2 Вимовляй слова

Слова із зворотними складами

- Лящ, хрящ, плащ, кліщ, плющ, прищ, кущ, хрущ, дощ.

Слова з прямими складами

- Щавель, щастя, пищати, пригощати, тріщати, прощати, поміщати, блищати, гуща, площа, теща.
- Щука, щурик, щур, поміщу, плещуть.
- Ще, щєбінь, щедрий, щєпа, щєбет, лущений, мощений, згущений, ущелина, прощення, щєлепа, щєня, щєтина, щєдрувати, щєдрівка, прізвище, котище, ручище.
- Щоки, щойно, щоб, щогла, дещо, ніщо, навіщо, щодня, щодуху, щороку, щоденник.
- Щіпка, щітка, щі, лящі, мерщій, плащі, щілину, кліщі, ласощі, ящірка, лінощі.
- Щит, пищить, тріщить, щипати, щипці, щирий, тріщина, ящик, гонщик, лушити, ліщина.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Щі зі щавлю. Щєня біля щітки. Щєбетання щиглів. Щєтина на щоці. Щурєня у щуки. Мощєна площє. У лощині ящірка. Щілини завалили щєбенєм. Оля зі щавлю варить зелєний борщ. Щєня потрапило лапою в щілину і пищить. Під час дощу плащ — дуже потрібна річ. У лощині ріс хвощ. Плещуться на мілині. Лящ привєрнув увагу щуки. Залізні щипці. Військовий щит. Хижа щука. Шкідливий щур.

На гачок піймався лящ. Над квіткою кружляє хрущ. Учора йшов дощ. Щєдрий дощик площу полоще. У гущавині лісу ростуть кущі ліщини. У борщ поклали щавель. По тину плетється плющ. Під дощем намокло малє щєня. На щєлєпі — щєтина. У воїна міцний щит. Ми щипаємо щавель для борщу. Щєня щодуху помчало по щєбеню. Щиглик весєло щєбєчє у кущі ліщини. Господар лущить кукурудзу. Щука та щупак — вороги лящів. Нєма дощу, хочу борщу. У ясному небі блищать золотом зірки. Горобина — дерево, а калина — кущ. Плющ у горщику гарно прикрашає кімнату.

Травневий хрущ — цє шкідливий жук. Лящ та щука — річкові риби.

4 Вимовляй чистомовки

Ащ, ащ, ащ — у мене гарний плащ.
Ащ, ащ, ащ — у дощ одягну плащ.
Ащ, ащ, ащ — скинь свій плащ.

Іщ, іщ, іщ — на березі кліщ.
Іщ, іщ, іщ — біля дуба кліщ.
Ущ, ущ, ущ — на дереві був хрущ.

Ущ, ущ, ущ — ліщиновий кущ.
 Ущ, ущ, ущ — росте кущ.
 Ущ, ущ, ущ — заховалися під кущ.
 Ищ, ищ, ищ — у Анюти прищ.
 Ищ, ищ, ищ — з'явився свищ.
 Ощ, ощ, ощ — збираю хвощ.
 Ощ, ощ, ощ — смачний борщ.
 Ощ, ощ, ощ — іде дощ.
 Ющ, ющ, ющ — поливаю плющ.
 Ющ, ющ, ющ — плететься плющ.
 Ящ, ящ, ящ — спіймався лящ.
 Ща, ща, ща — ми ловили ляща.
 Ща, ща, ща — зловлю ляща.
 Ща, ща, ща — червона площа.

Ща, ща, ща — гарна теща.
 Щі, щі, щі — загубили кліщі.
 Щі, щі, щі — у лісі хащі.
 Щі, щі, щі — ідуть дощі.
 Ще, ще, ще — запалало вогнище.
 Ще, ще, ще — каші хочу ще.
 Ще, ще, ще — підстрибну вище.
 Щу, щу, щу — дайте мені борщу.
 Щу, щу, щу — пищиком пищу.
 Щу, щу, щу — пташку відпущу.
 Щу, щу, щу — борщем пригощу.
 Щу, щу, щу — хліб маслом намащу.
 Уща, уща, уща — зеленіє пуща.
 Іщі, іщі, іщі — з'явилися кліщі.

1 Вимовляй прислів'я та приказки

- Не вчи щуку плавати.
- Шука лящеві не товариш.
- Щі да каша — їжа наша.
- Овочі неси — будуть щі та борщі.
- Щира правда всюди куток знайде.
- Що знаєш, що вмієш, те за плечима не носити.
- Вночі тріщить, а вдень хлющить.
- Я йому щодня неділя.
- З великої хмари малий дощ.
- Хитрощами недовго проживеш.
- Не кожна хмара приносить дощ.
- Бур'ян знищуємо — урожай підвищуємо.

2 Вимовляй скороговки, вірші

Щиглик, щиглик, щиглятко,
 Щиглик дзьобає зернятко.

Щиглики в кущах пищали,
 Щоранку сповіщали:
 «У кущах вітрище свище,
 Гуляє морозище».

Я продам усі дощі,
 Лопухам куплю плащі,
 А навіщо їм плащі,
 Коли продано дощі?

Худий Коцій
 Не їв каші і щів.

Г. Османова

Про що виспіває струмок?
 Про сонце золоте.
 Про що співає колосок?
 Про те, як він росте.
 Про що виспіває земля?
 Про неба синь і шир.
 Про що співаєм ти і я?
 Про маму і про мир.

Ми — куці.
Золоті у нас плащі.
Золоті у нас плащі
На дощі.

Т. Коломієць

Джигун щітку поважає,
Джигун нею пил зчищає.
Якщо річ не вичищати,
Ні в чім буде хизуватись!

В. Берестов

Не дощ іде — періщить злива,
Щенятко вимокло, як хлющ.
А щиглик, щебетун щасливий,
Щебече пурхнувши на куц.

Н. Забіла

Біжить щеня щодуху —
Вкусило щось за вухо,
Щеня перелякалось,
За кущик заховалось.
Сидить і вуха чуха —
Щеня вкусила муха.

Щітку лящ купив для щуки,
Щука каже: «Що за штука?»
Щука пащу вмить відкрила,
Щітку щука швидко з'їла.

І. С. Панасюк

Бабин біб розцвів у дощ,
Буде бабі добрий борщ.

Щербата щука і щупак
Щербатий чистили п'ятак.

Щавлику кущик ми в лузі знайшли,
І мамі на борщик щавель принесли.
Вкинула мама щавлик у горщик.
Дуже смачним став у горщику борщик.

Борщик у горщику,
Щавель у борщику,
А до борщу ще й по лящу.

ДОЩ

Сині-сині йдуть дощі,
Сірі-сірі вже куці.
З листопадових дібров
Сірий вовк до нас прийшов.

Каже: «Де мені подітись,
Що бояться мене діти?
А я добрий сірий вовк,
Під дощем під синім змок».

Л. Синенько

ДОЩИК

Дощику,
Дощику,
Зварю тобі борщику.
В зеленому горщику.
Горщик повернеться,
Дощик полинеться.

ЖОЛУДЬ

(Лічилка)

Гайда в ліс! Знайдемо жолудь!
А навіщо?
Щоб над ставом посадити.
А навіщо?
Щоб там дуб високий виріс.
А навіщо?
Щоб гніздо звилла синичка.
А навіщо?
Щоб зросли у нім пташата.
А навіщо?
Щоб зраненька щебетали.
А навіщо?
Щоб зі сну тебе будили.
А навіщо?
Щоб майнули ми до лісу.
А навіщо?
Щоб знайти під дубом жолудь...

В. Лучук

Мамині руки
Мамині руки — щедрі, робочі —
Втоми не знають з ранку до ночі.
Вранці, коли ще усі спочивають,
Сонце, напевно, вони підіймають.

В. Грінчак

На болоті журавель
Цілий день збирав щавель.
Назбирав собі на борщ,
Та якраз вперіщив дощ.
І щавель знесла водиця, —
Без борщу лишилась птиця.
З того часу журавель
Сировим жує щавель.

М. Стельмах

ЩИГЛИК

Не вгадати вам нізащо,
Чом сховався щиглик в хащі:
Щиглик плащика не має,
Щиглик в дощик не літає.
А як вщухне щедрa злива,
Защєбече він щасливо.

Йдуть, і йдуть, і йдуть дощі...
Стали чорними кущі.
І дерева чорні стали,
Бо листочки всі опали.
Тільки дуб стоїть у листі
І калинонька в намисті.

М. Познанська

3 Прослухай розповідь і перекажи

НЕСЛУХНЯНЕ ЩЕНЯ

Після ремонту тато поскладав дещо у ящик. То щітки та щипці.
Уранці всі щітки були погризені та розкидані по кімнаті.
— Хто це зробив? — грізно насупив брови тато.

Щеня винувато підібгало хвоста. Щеняті було соромно. Воно просто хотіло погратися щітками.

ЗВУК Л

1 Вимовляй склади

ЛА — ЛЕ — ЛУ — ЛИ
ЛЕ — ЛА — ЛИ — ЛУ
ЛА — ЛУ — ЛИ — ЛА
ЛА — ЛЕ — ЛИ — ЛО

АЛ — ОЛ — УЛ — ИЛ
ЕЛ — ИЛ — ІЛ — АЛ
АЛ — ІЛ — ЕЛ — ОЛ
АЛ — ІЛ — УЛ — ЕЛ

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Лаз, лак, лапа, лазив, ластівка, лава, лампа, лавка, лайка, ласт, лань, лама, шоколад, халат, зола, вела, жила, мала, пила, кулак, калач, салат, балалайка, водолаз, одягла, налагодив, ослаб, латаття, лавина, ланцюг, лахміття, лантух, галас, віхола, акула, писала, читала, кидала, носила, водила, возила, мила, співала, дула, бігала, бачила, образила, школа, акула, їла.

- Лоб, лом, лось, ложка, лопнув, лобзик, локон, солодкий, болото, калоші, колодязь, Володя, голодний, холодний, поломка, Павло, молов, село, волошки, волосся, болото, підлога, соломка, локшина, лобода, лоза, лосось, лото, лопата, лобода, лоша, ловив, лоток, молотив, голос, золото, в'яло, голод, сало, мило, коло, холод, Михайло, соловей, Данило, діло, велосипед, золото, жолоб, голова, молоток, тепловоз, пиросос, молоко.
- Луша, лунка, луг, луска, лутка, тулуб, галушки, полудень, білуга, Лука, лужок, лушпайка, лучина, луна, голубий, насилу, голубці, голуб, жолудь, палуба, цілував, полуниця, яблуко.
- Лико, лижі, лин, лист, лихо, липа, листя, калина, малина, колиска, ялинки, великий, Галина, Пилип, ялина, воли, столи, цибулина, сміливий, щілина, злива, долина, кулик, полиця, налий, лижник, лисиця, лимон, листоноша, листи, білий, вулик, милий, цілий, стиглий, бджоли, келихи, канали, пенали, вулиця, обвали, вокзали, канікули, палиця, равлик, кролик, спали, сиділи, стояли, стукали, ходили, писали, читали, бігали, виїхали, наїхали, тупали, метелик, столик, килим, метелик.
- Лев, леді, лебеді, левкой, лезо, Леся, ледве, рулет, Олег, Олена, балет, желе, жилет, ювілей, Олексій, олень, алея, тюлень, поле, колесо, далекий, оселедець, зелений, лежати, лебідка, легкий, лелека, лепеха, легенький, легені, велетень, поле, Валентина, зеленіє, омлет, хамелеон, фіолетовий.

Слова із зворотними складами:

- Бал, вал, зал, малий, галка, фіалка, канал, пенал, обвал, вокзал, метал, алмаз, алфавіт, халва, маршал, балкон, пенал, сівалка, овал, гойдалка, балка, солдат, палка.
- Віл, стіл, піл, білка, бджілка, Ніл, попіл, гілка, сопілка, сокіл.
- Гол, кол, укол, чохол, футбол, вузол, янгол, хол, голка, гойдалка.
- Мул, гул, аул, булка, гулко, мускул.
- Осел, козел, котел, новосел, мітелка, дятел, факел, виделка.
- Вилка, жилка, пилка, носилки, пил, схил.
- Віялка, ялінка.

Слова зі збігом приголосних

- Планета, план, планувати, пластівці, плавати, плавець, плащ, плед, племінник, плескати, плести, плече, плигати, плисти, плоди, плуг, плутати, дупло, тепло, платівка, пластмаса, пломба, площа, щуплий, поплавок, плащ, платтячко, плита.
- Блакитний, блакить, благати, близько, блиск, блискавка, блискітка, близнюки, бублик, блискучий, блищати, блокнот, блок, блукати, срібло, кубло, зяблик, поблизу.
- Флакон, фламінго, флот, флокси, флейта, фланг.
- Влас, влада, власний, власник, влити, влучити, Павло.
- Клас, класний, класти, клавіші, склад, клен, клей, кленовий, кликати, клопіт, клоун, клубок, клунок, клумба, Клава, клок, блузка, клуб, складний, поклав, баклажан, мотоцикл.
- Гладенький, гладінь, гладив, гладіолус, глек, глечик, глина, глибина, глибокий, углиб, глитати, глобус, глухий.

- Слава, слабкий, слива, слина, слимак, слизький, слух, слухати, служити, слон, словник, весло, слово, вислати, заслуга, послав, слухав, служив, масло.
- Злагода, зламати, злегка, зливати, злий, злива, злетіти, зловити, злак, злазити.
- Мітла, дотла, котли.
- Йшла, вийшла.
- Хлист.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Лай лайки. Лада — ласуня. Лоток у крамниці. Ласкава лань. Ловити лосося. Човен у лагуні. Лампочка в лампі. Лижі під лавкою. Кучері у Лори. Лотос для лорда. У Луші лупа. Холод у палаті. Золота шпилька. Школа молоді. Половинка шоколадки. Бджоли на аличі. Поїхала на канікули. Село біля болота. Мелодія галопу. Зламане крило. Володя — рибалка. Голодна антилопа. Холодний холодець. Солонка із соломки. Позолочений кулон. Ополоник з їдальні. Мишоловка під столом. На підлозі кожух. Блакитний силует. Попелюшка на балу. Голуб у голубника. Золотий кулон. Голий малюк. Голодна акула. Ламке волосся. Блакитна лагуна. Куточок логопеда. Молочна локшина. Молоко в балоні. Мелодійний голос. Веселий молочник. Голосистий соловей. Холодні голубці. Стигла алича. Ловити білугу. Умілий рибалка. Ласкава болонка. Халат з воланами. Еластичні ласти. Половина рулону. Смугастий рушник.

У Лоли халат з воланами. У Володі ламається голос. Луша мила стиглу аличу. Міла купила золотий кулон. Умілий рибалка ловить білугу. Мама зварила молочну локшину. Дівчина наспівувала веселу мелодію. Лада каталася на лижах. Лара шукала свої калощі. На лузі молодь розкинула намет. Поїхав на бал. Прикрашав залу. Намалював овал. Подав сигнал. Шукав квартал. Дістав корал. Порвав журнал. Тримав штурвал. Запізнівся на вокзал. Галка на балці. Пілот сів за штурвал. Володя пішов до школи. Кирило намалював вулкан. Я посадила білі фіалки. У ялинки колючі голки. Мама взяла зі столу журнал. Попелюшка потрапила на бал. Фея махнула чарівною паличкою. На небі блиснула блискавка, і пішов дощ. В олов'яного солдатики була всього одна нога.

Лада слухає платівку. Слава уколосся голкою. Алла купила жовту хустку. Малюки плескають у долоньки. Клава зробила салат. Човен заплив у лагуну. У плавця мокре волосся. Голодний вовк напав на лань. З космосу наша планета здається блакитною. За селом зелене поле. На волошку сів метелик. Лебедів тихо гойдає хвиля. Солдат іде на вокзал. У Володі новий пенал. Солодка халва смакує до чаю. Мала Оленка мила ложки та виделки. Світлана поливає білу фіалку. Галина мила салат і полуниці. Узимку птахам холодно і голодно. Синички ласують зернятками і салом. Олена і Валентина ходять до балетної школи. Лелека для голодних лелеченят ловить у болоті маленьких рибок. Дбай про нашу планету. Плавець швидко пливе. Сніг виблискує на сонці. Лисиця легко заплутує свої сліди. Фламінго живуть цілими колоніями. Дядько поплескав по плечі свого племінника. Хлопчик зрізав калинову гілку. Він обтесав гладеньку гілку. З гілки хлопчик змайстрував сопілку. Хлопці грають у футбол. На клумбі гладіолуси, левкої та калачики. Після зливи слимаки виповзли на вологу клумбу. На плесо ставка летить сухе кленове листя.

4 Вимовляй чистомовки

Ла, ла, ла — наша Лада мала.
Ла, ла, ла — верба в долині розцвіла.
Ла, ла, ла — дівчинка мала.
Ла, ла, ла — Міла молоко пила.
Ла, ла, ла — затупилася пила.
Ла, ла, ла — рушник взяла.
Ла, ла, ла — у нас білочка жила.
Ла, ла, ла — Алла дівчинка мала.
Ла, ла, ла — пирогів вона спекла.
Ла, ла, ла — я санчата віддала.
Ла, ла, ла — прив'язала я вола.
Ли, ли, ли — діти білочку взяли.
Ли, ли, ли — ми в садок прийшли.
Ли, ли, ли — на дорозі сплять воли.
Ли, ли, ли — в грубці немає золи.
Ли, ли, ли — в гості ми до неї йшли.
Ли, ли, ли — ми в садок прийшли.
Ло, ло, ло — снігом землю замело.
Ло, ло, ло — в Алли тісто підійшло.
Ло, ло, ло — ми побачили дупло.
Ло, ло, ло — перев'язано крило.
Ло, ло, ло — стежку снігом замело.
Ло, ло, ло — їдемо ми в село.
Ло, ло, ло — багато снігу намело.
Ло, ло, ло — стало все білим-біло.
Лу, лу, лу — збираю я золу.
Лу, лу, лу — рибку я зловив малу.
Лу, лу, лу — наточити мені пилу.
Лу, лу, лу — ми танцюємо на балу.
Лу, лу, лу — купили ми пилу.
Лу, лу, лу — рибку я зловив малу.
Ле, ле, ле — дайте мені желе.
Ле, ле, ле — це теляточко мале.
Ле, ле, ле — засівають поле.
Ле, ле, ле — йде телятко мале.
Ал, ал, ал — ми поспішаємо на бал.

Ал, ал, ал — на столі пенал.
Ал, ал, ал — їдемо на вокзал.
Ал, ал, ал — подаруй мені пенал.
Ал, ал, ал — прикрашаємо зал.
Ал, ал, ал — запізнаємося на вокзал.
Ал, ал, ал — тато-генерал.
Ал, ал, ал — видаємо журнал.
Ал, ал, ал — всі на карнавал.
Ал, ал, ал — там вокзал.
Ол, ол, ол — забиваю гол.
Ол, ол, ол — Ані роблять укол.
Іл, іл, іл — купуємо новий стіл.
Іл, іл, іл — тягне воза віл.
Іл, іл, іл — стоїть новий стіл.
Іл, іл, іл — загубився віл.
Ел, ел, ел — в небесах ширяє орел.
Ел, ел, ел — пасеться осел.
Ел, ел, ел — налили воду в котел.
Ел, ел, ел — їсть сіно козел.
Ил, ил, ил — на підлозі пил.
Вул, вул, вул — замовкає гул.
Вул, вул, вул — у мами відгул.
Вул, вул, вул — засинає караул.
Дла, дла, дла — кінь без сідла.
Сла, сла, сла — в човні не було весла.
Гла, гла, гла — я мамі допомогла.
Кла, кла, кла — Клава булок напекла.
Зли, зли, зли — зав'язала два вузли.
Пла, плас, плас — довго не було тепла.
Слу, слу, слу — дали булочку ослу.
Клу, клу, клу — постукав я по склу.
Злу, злу, злу — дали травички ми козлу.
Плу, плу, плу — раді ми теплу.
Сли, сли, сли — до нас приїхали посли.
Зли, зли, зли — вчимося в'язати вузли.
Тли, тли, тли — чищу я котли.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Ловить вовк, ловлять і вовка.
- Дзвону багато, та толку мало.
- Лагідне слово солодше за мед.
- Який рибалка, такий і улов.
- Ласкаве слово, що сонечко в негоду.
- Словами туди-сюди, а ділом нікуди.

- Невеликий соловей, та голосок золотий.
- Від слова до справи ціла верста.
- Легко сказати, нелегко довести.
- Хто хвалиться, той з гори звалиться.
- Млин не за вітром, а проти вітру меле.
- Листя як птахи: посидять, посидять, а восени полетять.
- Без діла слабше сила.
- Як словом, так і ділом.
- Усяк кулик до свого болота звик.
- Хвалилась, хвалилась, поки не звалилась.

6 Вимовляй скоромовки, вірші

Летіла лелека — ти бачиш далеко,
Летіла лелека —
Заклекотіла до лелеченят.

Левеня лежить мале.
Хоч мале, та досить зле.

Велика липа коло Пилипа.
Пилип коло липи очима кліпа.

Бабуся Міла у печі
Пекла солодкі калачі.

В лисеняти лапки в милі,
Бо малого милом мили.
Милили його щосили,
Та забули змити мило.
І. С. Панасюк

Лось лосенятку купував
Човен, лижі і пенал.
А лосиці-мамы —
Ласти і панаму.
Т. Перегудова

За селом у нас криничка,
Неглибока, невеличка.
Клен шумить над нею листом,
В ній вода холодна, чиста.

МИЛА

Мила в мами взяла мило,
Мила Таню милом мила.
В. Ладигець

Коло річки, коло броду
два голуби пили воду.
Народна пісня

У ЛИПНІ

Спіють вишні — мов облипло
Ягідьми гілля у липні.
Липа цвіт пахучий сипле.
Найщедріше сонце в липні.
Н. Ткаченко

НА ЗЕЛЕНОМУ ГОРБОЧКУ

На зеленому горбочку,
У вишневому садочку,
Притулилася хатинка,
Мов маленькая дитинка.
Стиха вийшла виглядати,
Чи не вийде її мати...
Леся Українка

ВИШЕНЬКИ

Вийшли ми з лопатами,
Почали копати ми.
В ямки воду лили,
Вишеньки садили.
І. Кульська

МЕТЕЛИК

Я біжу, біжу по гаю,
Я метелика впіймаю.
А метелик не схотів —
Геть від мене полетів.
Полетів він на лужок,
Заховався між квіток.
Я іду, іду, іду
І метелика знайду!

Н. Забіла

ПРО ВЕЛИКІ ВУХА

Запитала в татуса донька-щебетуха:
Чи слон хоботом бере слоненя за вуха?
А навіщо це слону? Так робить негарно.
Жаль: такі великі вуха пропадають марно.

Г. Бойко

ПЛИНЕ БІЛИЙ ЧОВНИК

Плине білий човник,
Хвилечка колише,
Плине білий човник,
Вітер ледве дише,
Хвилечка гойдає,
Ледве повіває.

ЛИЖІ

Дівчинка Мила
Лижі вдягла,
Лижі великі,
А Мила мала.
Мила на лижах
Стоїть несміливо:
Хилиться, хилиться,
Хилиться вліво.
Лижі поїхали,
Милочка: «Ах!»
Якби не палиці,
Було би «бах!»

Г. Бойко

Лиска лащить лисеня,
Лось лоскоче лосеня.
А левиця лапою
Левенятко лапає.

У спекотному полі
Через перекотиполе
Стрибали перепела
З перепелятами.

Ю. Аленков

Котилися колеса,
Колеса, колеса.
Котилися колеса
Не прямо, а навскіс.
Скотилися колеса
У яр під укіс,
І ось що залишилось
Від наших коліс.

А. Шибасєв

ЛЕВ, ЛЕВИЦЯ, ЛЕВЕНЯ

Лев-татусь, левиця-мати
Левеня ведуть гуляти.
Левеня ледь-ледь чалапка:
— Заболіли, — каже, — лапки.
Леву скочило на спину.
Лев промовив:
— Любий сину,
Левом ти не хочеш стати?
Ліньки бігати, стрибати?
Знай: ліниві левенята —
То не леви — кошенята.

Л. Біленька

ДІД ЯКИМ

Слуха внучку дід Яким:
— Ви також були малим?
— Був, авжеж, як ти у мамі.
— Ну й сміялися над вами:
Ще в сорочечці ходили,
А вже бороду носили.

І. Деркач

А ВЖЕ ТЕПЛО

А вже тепло-тепло,
Зникли холода.
Кличуть нас до себе
Сонце і вода.

І. Нехода

ОЛЕНКА МАЛЕНЬКА

Я навчився умиватись,
Одягатись, узуватись,
А Оленка ще мала —
Її мама одягла.
Я з Оленкою гуляю,
Ні за що її не лаю,
Бо вона іще мала —
Лиш ходити почала.

П. Воронько

ПЛИНЕ БІЛИЙ ЧОВНИК

Плине білий човник,
Хвилечка колише,
Хвилечка гойдає;
Плине білий човник,
Вітер ледве дише,
Ледве повіває.
Білії хмаринки,
Лебедині крила
Угорі гуляють,
Довгою сягою,
Що зорю покрила,
Місяця сягають.
Місяченько світло, і рожеве, й срібне,
Кида-розсипає,
І ряхтить, і сяє світло теє дрібне,
Як вогонь палає.

Леся Українка

ВИПАВ СНІГ

Ой у лісі лист зів'яв!
Білий сніг у лісі впав —
На дубочки молоденькі,
На ялинки зелененькі.
Біло-біло в лісі стало —
Так багато снігу впало!

М. Познанська

ЛИСЕНЯТКО

Сніг летить легкий, лапатий,
Килим стелиться до ніг.
Лисеня взяло лопату,
Вийшло відкидати сніг.
От біда, померзли лапки
Ледве втрималось від сліз,
Бо казав синочку татко,
Що не плаче справжній лис.

Кіт Пилип і слон Антон
Вдвох купили телефон.
Цілу ніч і цілий день
Чути в хаті: дзень-дзелень.
Дзвонить білка, лев, куниця,
Олень, ослик і лисиця.
Веселяться кіт і слон,
Що купили телефон.

7 Прослухай розповідь і перекажи

ВОЛОДЯ РИБАЛКА

Володя хотів ловити плітку. Дідусь купив йому вудку. Володя пішов до греблі. Там може бути небувалий улов. Він закинув вудку в глибину. Довго сидів він на греблі. Потім поплавець пішов на дно. Володя потягнув вудку до себе. На сонці заблищала плотва. Він зняв її з вудки і поклав у кошик. Володя сидів з вудкою півгодини, поки кошик не став повним. Він відніс улов додому.

ЛАСТІВКА

Навесні ластівка звилала гніздо під балконом блочного будинку. Вона поклала на дно гнізда сухий мох, пушинки, щоб воно стало теплим. Ластівка відклала в гніздо дрібні яєчка. Вона довго висиджувала їх. Потім у гнізді почувся писк. Це пташенята. Ластівка ловила мух і давала пташеняткам.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗВУКА Л'

1 Вимовляй склади

АЛЬ — ОЛЬ — УЛЬ — ІЛЬ
ЯЛЬ — ЕЛЬ — ЮЛЬ — ИЛЬ
ЯЛЬ — ЄЛЬ — ЮЛЬ — ЕЛЬ
ОЛЬ — ЕЛЬ — ЮЛЬ — ІЛЬ

ЛЕ — ЛІ — ЛЯ — ЛЬО
ЛЮ — ЛЯ — ЛЬО — ЛЄ
ЛЕ — ЛІ — ЛЮ — ЛЯ
ЛЮ — ЛІ — ЛЯ — ЛЄ

2 Вимовляй слова

Слова із зворотними складами

- Даль, шаль, сталь, емаль, деталь, медаль, педаль, фестиваль, пальма, пальчик, пальто, батальйон, коваль, мигдаль, альбом.
- Біль, міль, сіль, тільки, вільний, гільза, кілька, хміль, заметіль, умільці, павільйон, автомобіль, вільха, мільйон, вільшанка, сільниця, фільм.
- Ольга.
- Куль, пульс, булькати, кульки, бульйон, бульдог, кульбаба, пульт.
- Мильце, мильний, сильний, будильник, шпилька.
- Паяльник.
- Тюль, тюльпан.
- Вестибюль.
- Панель, шинель, щавель, учитель, вихователь, кітель, табель, нікель, шніцель, дельфін, кашель, апельсин, Бельгія.

Слова з прямими складами

- Ляля, лямка, лящ, лялька, ляда, Ліна, лілія, ліжко, ліфт, олія, залізо поля, гуляти, галявина, воля, доля, гуля, Уляна, земля, тополя солянка, гуляш, коляска, Оля, Юля, Уля, Валя, Коля, Поля, Толя, теля, чапля, цибуля, куля, хвиля, гілля паляниця, валянки, Галя, пиляють, квасоля, стеля, зозуля
- Ліза, ліфт, ліс, лізь, лівий, лійка, ліжко, Ліда, лід, наліво, коліно, поліно, жаліти, залізо, бакалія, політ, болільник, літак, лісник, лікувати, лінійка, літати, Поліна, пелікан, конвалія, бібліотека, олівці, меблі, сулія, магнолія.
- Льодяник, льон, Льова, Льоня, Льоша, льотчик, льодовик, льодохід, льоля.
- Вугіллячко.
- Люстра, люк, Люба, Люда, люди, велю, пилю, мелю, солю, колючий, калюжа, салют, малюнок, капелюх, люпин, любисток, людина, Колюня, мелють, цілюсь, полюс, улюбленець, пелюстки, масляки.

Слова зі збігом приголосних:

- Бліц, блідий, бліднути, бліндаж, блюдо, люблю, бляха, бляшанка.
- Клімат, кліщі, клішня, клітина, уклін, клювання, ключ, ключка, клякса, клямка, склянка.
- Хліб, хлів, хлібниця, хлястик.
- Гліб, глід, глянець, глянути, огляд, глюкоза.
- Слід, сліпучий, слізки, слюда, слюсар, масляк, віслук, сльоза.

- Зліт, злюся.
- Плід, плівка, пліт, плюс, плюш, плюшка, плюскати, пляж, пляшка, пляма, плямкати.
- Шльопати, шлюпка, шлях
- Вліво, влітку, ловлю.

4 Вимовляй словосполучення та речення

Ліпити коржик. Леопард у лісі. Лісничий у лісопарку. Лекція про лікування. Легка лямка. Льова — льотчик. Лід у Льоші. Люсіна стрічка. Улюблені лютики. Улюбленець Люби. Люстра в люксі. Милуватися люцерною. Лінивий людоджер. Олімпійські медалі. Алініни сандалі. Міліція на вулиці. Прізвище ювеліра. Міліціонер-регулювальник. Галети на столі. Валянки до коліна. У візку лялька. Валя в телятнику. Галя — чистюля. Козуля на галявині. У Валі біляш. Політ літака. Оленка на пелюшці. Переліт на вертольоті. В Альоші теля. Наліт на колесах. Маленькі сандалі. Розпечене залізо. Залізні жалюзі. Лісова поляна. Валини валянки. Лінивий тюлень. Липкий льодяник. Пелюстка лілії. Літня коляска. Ювілей колективу. Політ на літаку. Польові лютики. Залізти на ходулі. Пиляти поліно. Ліве коліно. Кількість солі. Лінивий телепень. Звивиста лінія.

Коля ліпить тюленя. Ліда любить лимонне желе. Над полями літає вертоліт. Дівчата на галявині збирали лютики. Ліза й Олексій гуляють липовою алеєю. Люба поливає люпин з лійки. У Льови квіток на літак. Дачники відпочивали на лісовій галявині. Настає лютий. Дорогий автомобіль. Накинути шаль. Натиснути на педаль. Сталеві кільця. Маленький ельф. Гольфи Мальвіни. Хворе коліно. Пилот тюльпана. Стрілянина біля ганку. Альбом на стільчику. Скульптура дельфіна. Часточка апельсина. Пальма біля павільйона. Будівельний дріль. Пельмені в бульйоні. Телевізійний пульт. Модель літака. Документальний фільм. Пульс хворого. Щупальця кальмара. Стильне пальто. Постільна білизна. Сталева шпилька. Мозолі на пальцях. Завели будильник. Пиляти напилником. Улюблена тільняшка. Залізний обеліск. Пелюстки лілії. Пляма на пальті. Блюдне на столі. Плівка у шухляді. У склянці кисіль. Блюда з квасолі. Більша галявина.

Навесні танули бурульки. В Алісі стильне пальто. У кальмара гнучкі щупальця. У павільйон викликали склярів. Діти пили кисіль. В Олі мозоль на пальці. На гулянні велика кількість людей. У понеділок поміняють постільну білизну. Люда любить малювати олівцями. Ліна дала Лізі свою ляльку Уляну. На галявину вийшли незнайомі люди. Мама дає Льоні льодяники від кашлю. У Бельгії живуть бельгійці. Клімат на нашій планеті дуже різний. На початку літа люди бліді, незасмаглі. Гліб оглянув яблуні, сливи, зарості обліпихи. Голуби не бояться людей і клюють зерно прямо з долоні. Коли Ліна загубила ключ, слюсар швидко змайстрував новий. Люба впустила шпильку. Уляна знайшла у шухляді альбом. Люда в альбомі намалювала лілії. Мисливець полював на соболя. У клітці була зозуля. Льотчик оглянув свій літак. Діти залюбки їли льодяники. Віталій провів літо у лісі. Льодохід ламав лід. Наталія приготувала солянку. Емілія лягла у ліжко. Лідія доглядала плющ. На галявині лісу бігала косуля. Джміль літав навколо лілії. Щиголь клював насіння. На ділянці була велика калюжа. Гліб одягнув пальто.

5 Вимовляй чистомовки

Ля, ля, ля — ось зелені поля.
Ля, ля, ля — бігає теля.
Ля, ля, ля — буду пасти я теля.
Ля, ля, ля — біла земля.
Лі, лі, лі — все можуть королі.
Лі, лі, лі — де літали журавлі.
Лі, лі, лі — туфлі вже малі.
Лі, лі, лі — летять журавлі.
Лі, лі, лі — білка у дуплі.
Лі, лі, лі — жовті квіточки малі.
Лі, лі, лі — відпочиваю я в селі.

Лю, лю, лю — я дрова колю.
Лю, лю, лю — лободу полю.
Лю, лю, лю — супчик посолою.
Лю, лю, лю — я тварин люблю.
Лю, лю, лю — дуже маму я люблю.
Аль, аль, аль — мені купили шаль.
Аль, аль, аль — відкриваємо емаль.
Аль, аль, аль — придивись у даль.
Іль, іль, іль — попадемо в ціль.
Іль, іль, іль — подай мені сіль.
Ель, ель, ель — кидай у борщ щавель.

6 Вимовляй прислів'я та приказки

- Ліс рубають — тріски летять.
- Який палець не вкуси, все боляче.
- Де пісня ллється, там легше живеться.
- Готуй сани влітку, а віз узимку.
- Де не можна перескочити, там можна перелізти.
- Не вчи неробства, а вчи рукоділля.

7 Вимовляй скоромовки, вірші

Веселіше, Савелію, сіно воруши.

Летіли лебеді, летіли,
На воду сіли.
Сіли, посиділи,
Знову полетіли.
У нашій залі
На роялі...

А. Кузнецова

Ми літаємо високо,
Ми літаємо низько,
Ми літаємо далеко,
Ми літаємо близько.

КУЛЬБАБИ

На леваду я пішла б,
Ціла купа там кульбаб.
Ніби сонечка малі
Посідали на землі.

Н. Забіла

ЛІТАК

Лелека ластівку питає:
— Хто вище всіх птахів літає?
— Літають люди вище всіх
На літаках своїх легких!

Н. Забіла

ДЕ РОСТЕ ХЛІБ?

...Шумлять, хвилюються жита.
Поглянь лише навколо —
Пшениця стигла, золота
Додолу хилить колос...

Н. Забіла

ІЗ ЛЯЛЬКАМИ

Біла хати квітне сонях,
В хаті — лялька, в ляльки — доня.
Мама-лялька бавить лялю...
— А ти хто для них, Наталю?
І Наталя меншу взяла...
— Я — бабуся їй, — сказала.

А. М'ястківський

ЛЬОН

Зелен, зелен льон у полі.
Буде лялі з льону льоля.
Білим, білим білована,
Мов лілея мальована.

В. Ладижець

Три мільйони лимонів
Для мільйона хамелеонів.

Діти мамі помагали,
У лійку воду наливали.
Разом пальму поливали.

Т. Перегудова

Поливає тюльпани
В палісаднику Оля.
І на пальцях від лійки
З'явилися мозолі.

Г. Османова

ЗОЗУЛИНІ ЧОБІТКИ

Пошила зозуля
Чобітки на гулі.
Лівий, правий чобіток
Шиті з білих пелюсток.
Пелюстки тоненькі —
Чобітки легенькі.

П. Мовчан

Літом ластівка літає,
Ластів'ят малих навчає:
— Не лінуйтеся, ластів'ята,
Вчіться літечком літати.

Люблю я маму й тата,
Люблю все малювати.
Я вишню намалюю,
Красолю у саду,
Любисток і тюльпани,
І маки, й резеду.

Люлі-люлі, Василечку,
Розмалюю тобі колисочку
Та й повішу у садочку,
Колихатиму синочка.

З братом ми були у лісі,
Гриби збирали на узліссі,
Дві корзини чималі
Ми додому притягли!

Біленька, як лебідь,
привабна, як ляля,
на чистому небі
хмаринка гуляла.

О. Лупій

8 Прослухай розповідь і перекажи

КАРТИНА

Літо. У небі літають ластівки. Біля липи гойдалка. На гойдалці гойдаються дівчатка Алла та Олена. Біля гойдалки стоїть Світлана зі скакалкою. Квітник. Біля квітника Олег. Він поливає з лійки квіти — лілії, конвалії, волошки. Біля квітника лежать лопатка, граблі. Наталка і Лев бігають за барвистими метеликами. Ліза впала і забила ногу. Її заспокоює Гліб.

ЗВУК Р

1 Вимовляй склади

РА — РО — РУ — РИ
РИ — РЕ — РА — РУ

ДРА — ДРО — ДРИ — ДРЕ
ТРО — ТРУ — ТРИ — ТРА

АР — ОР — УР — ИР
ІР — ЕР — ЮР — ЯР

АДР — УДР — ІДР — ЕДР
ІТР — ЮТР — ЕТР — ЯТР

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Рама, рана, радіо, ранець, гора, дітвора, кора, баран, мурашки, буран, тура, жирафа, ракета, піраміда, гітара, барабан, парашут, карась, хмара.
- Рот, Рома, робот, ромб, мороз, ворона, народ, дорога, нора, корова, сорока, горох, смородина, сорочка, огірок, російська, робота, робітник, розетка, ромашка, рожевий, горобець, борода, город, поросля, жайворонок, морозиво, короп.
- Риба, ринок, рись, рити, ринва, рижики, рисак, рис, корито, перина, старий, Марина, коричневий; рибалка, рихлити, бурий, похмурий, фабрика, чотирикутник, кури.
- Русь, руки, кукурудза, кенгуру, м'ясорубка, рукав, рубанок, рука, рукавиця, рукомийник, рушник, перукар, парубок.
- Редька, рейка, ревінь, черемха, терези, черешня, вареники, сережки, береза, редиска, ремінь, резеда, черевики, дерево, черепаха, перець, перечниця, перехід,

Слова із зворотними складами

- Бар, тарган, дар, пар, удар, буквар, санітар, самовар, кухар, комар, омар, паркан, загар, шахтар, картина, карта, марка, парта, фартух, картон, каркати, гармонь, барс, старт, Марс, бард, парк, шарф, шкарпетки, картуз, карниз, артист, чарка, сарна, гарбуз.
- Сквер, піонер, бобер, пенсіонер, шофер, катер, боксер, вітер, суфлер, катер, монтер, кермо, зерна, майстер, тостер фантазер, персик, Герда, перші, серце, термос, черговий, терка, третій, верба, ферма, герб, серп, конверт, серветка, перстень, сервіз, сервант, нерпа.
- Актор, хор, помідор, цукор, дозор, мотор, мухомор, орден, норка, норма, форма, гордий, згорток, порт, горн, торт, горб, спорт, ворс, борт, акорд, морс, корм, корт, шторм, черногуз, морква, чорниця, чорний, морж.
- Тур, шнур, снігур, сумбур, абажур, шампур, каламбур, тамбур, трубадур, Мурка, бурка, турки, тужурка, бурхливий, ажурний, сумбурний, культурний, бурда, шнурки, штурмувати, курчата, турнік, курка, куртка, сурма.
- Тир, касир, сир, кумир, мундир, командир, фirkати, бирка, мирний, кирка, скирта.
- Інтер'єр.
- Двір, зефір, кефір, факір, дірка, гірка, кірка, вірний, гірський, спірний, вірно, зірке, п'ятірка, мірка, пірс, бір, цвіркун.
- Яр, ярмо, доярка.
- Юрко, юрта, дзюркіт, дзюркотливий, дзюркотіти.

Слова зі збігом приголосних

- Трава, трос, театр, трап, трійка, трамвай, труба, метр, страх, трубка, гострий, фетр, страус, строгий, троянда, Петро, вітри, струна, метри, літр, метро, струміль,

центр, матрос, стружка, театри, міністр, астра, патрон, ватрушка, монстр, завтра, петрушка, центри, фільтр, трактор, трава, труба, трикутник.

- Дракон, драбина, дроги, droхва, пудра, космодром, здрастуй, дранка, аеродром, друзі, здрастуйте, дрова, кадри, дружити, здоровіє, дроворуб, мудрий, дружба, за-здравний, видра, відро, дружний, квадрат, щедрий, подруга, ескадра, кедри.
- Край, кров, кран, криниця, кружок, кропива, крейда, крона, Крим, крах, кролик, крупа, краб, крона, крос, кромка, крутий, кришка, крихти, відкривати, кропи-ва, крокус, кросівки, крутити, закривати, красуня, мікроб, красивий, викрійка, акробат, мокрий.
- Град, граната, грам, граматика, груша, грамота, гра, граф, грати, грози, грубий, гризти, градус, графин, грива, гриб, гребінець, груша, грак, фотограф, загрожувати, грудної, гризуни, градусник, група, гри, грузді, тигри, фотографувати.
- Броня, брус, брат, бродити, бруси, хоробрий, брати, бродяга, брусниця, браво, бризки, бравий, бризкати, брас, брови, брись, бринза, зебра, брикатися, кобра, добро, бобри, швабра, обрив, бритва, брошка, брама, бруньки.
- Храм, махровий, хропіння, хропіти, хрускіт, хроніка, хризантема.
- Фрак, фрамуга, франт, фронт, фрукти, цифра, фрикадельки.
- Право, пробка, прохід, правда, провід, прохання, прут, направо, простираadlo, про-біг, правильно, продукти, прокат, просо, пружина, прапор, прутик, праска, прапо-рець, приборкувач, прикраси, прожектор, пробірка, програвач.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Новий рояль. Раїн гребінець. Ранній світанок. Розбита раковина. Привітна рідня. Працьовитий робітник. Поранений розвідник. Розлитий розсіл. Радісні батьки. Риб-ний ринок. Розповідь рибалки. Останній ривок. Рожеві троянди. Рум'яний рулет. Ру-кав сорочки. Рубець на руці. Російський кордон. Русява русалка. Рукавиці на руках. Румунські руїни. Рум'яний коровай. Старий сарай. Критий ринок. Ранній урожай. Поранена ворона. Помаранчеві кулі. Широка дорога. Вітрильний корабель. Розбите корито. Короткий олівець. Рівний рум'янець. Ароматна карамель. Рожевий сарафан. Розсипчасте тістечко. Старий бір. Кавунова кірка. Гордий шуліка. Яскрава гірлянда. Розбитий телевізор. Гордий хлопчина. Ювелірна робота. Оксамитний ворс. Картонна картка. Візерунчастий футляр. Четвертий курс. Здоровий організм. Дзеркальна по-верхня. Каркання ворони. Персональний комп'ютер. Царський двір. Чорний картон. Жарке багаття. Морський вітер. Ажурна арка. Марка куртка. Пожежний катер. Ра-зючий удар. Здоровий боксер. Марки на конверті. Чорничний морс. Завзятий гумор. Помаранчевий абажур. Обережний сапер. Кедрова стружка. Сирна ватрушка. Хитрий пристрій. Дружні матроси. Ароматна петрушка. Короткий уривок. Перший міністр. Драматичний театр. Стрункий кедр. Спортивний центр. Прудкий страус. Старша се-стра. Побудувати метро. Театральний оркестр. Незаймана трава. Струнний інстру-мент. Старий барометр. Дивна конструкція. Накреслити квадрат.

Рома ловить рибу. Робітники копали рів. Роза читає розповідь. У саду рожеві троянди. Робочий закінчив роботу. У лося розкішні роги. На кущах райдужна роса. У Раї нові рукавиці. У сорочки довгі рукава. Ми йдемо на рибний ринок. У віконній рамі розбили скло. Рома поїхав до рідних у Ростов. З ракетниці випускають ракети.

Дорога веде в місто. Корова в сараї. Юра не боїться морозу. У городі росте горох. Ворона клює кукурудзу. Розбита фара. У Раї короткий сарафан. Маруся збирає помідори. Мураха і сарана — комахи. Жора купив гітару. Тарас ловить карасів. На балконі росте герань. Журавель знайшов горошину. Горобець злякався ворони. Тамара спекла рум'яний коровай. З коров'ячого молока роблять морозиво. Рома дав Марусі коробку олівців. Іра нюхає ромашку. У бору ростуть боровики. У Раїси на руці подряпина. Вороніж — гарне місто. У сорочки короткі рукави. Роман надів новий кашкет. У барана є роги. Юра любить пиріжки і бублики. Єгор п'є кефір. Федір лагодить паркан. Шофер їде на Північ. Горобці дзьобають зерно. Віктор скуп'ятив самовар. Наприкінці березня розпустилася верба. Шофер заїхав у гараж. Шахтар працює в шахті. Віктор та Артем — ровесники. Захар зіпсував старий телевізор. Макар навчається на четвертому курсі. Вірний друг. Черговий педіатр. Співробітник театру. Матрос зійшов із трапа. Від зупинки рушив трамвай. Друзі подорожують у тропіках. Контролер продає проїзні квитки. Шофер виїхав на трасу. Дроворуб отримав травму. У зошиті квадратні клітини. У Трохима є старша сестра. У тропіках швидко ростуть цитруси. У нашому районі будують спортивний центр. У моєї подруги багато іноземних друзів. Сажотрус чистить труби. Страуси швидко бігають. Петро розсипав мамину пудру. Матроси підпливли до острова. Трійка швидко мчить по тракту. Будівельники розмішують алебастр. Вранці на сніданок подали чай і торт. Сестри спекли пиріжки із сиром. У морозні дні Петро одягає куртку з драпу. Метро, трамвай — міський транспорт. Жирафа має довгу шию. Кенгуру носять своїх дитинчат у сумках на животі. Редиска і редька — це овочі.

Баран веде за собою отару овець. За огорожею ростуть явори і горобина. Порожній віз голосно торохтить по дорозі. Біля рукомийника висить чистий рушник. Рома любить казку про сірого вовка. Верба зацвітає ранньою весною. Гордій і Віктор — вірні товариші. Захар переїхав з Херсона до Чернігова. Сир, йогурт і кефір корисні і для малят, і для дорослих. Юрко купив у магазині червону фарбу. Сергій турбується про свою сестру Марину. На горобині сидить зграйка горобців. Харківське метро — гордість харків'ян. У Криму ростуть персики, абрикоси, виноград. Берег круто спускається до озера. Медсестра тримає в руці шприц з ліками. Курочка повела своїх курчаток на травцю.

Страшний ураган зруйнував хатину рибалки. Дмитро збирає груші під старою грушею.

4 Вимовляй чистомовки

Ра, ра, ра — дуже рада дітвора.
Ра, ра, ра — закінчилася в нас гра.
Ра, ра, ра — святам радіє дітвора.
Ра, ра, ра — стоїть тура.
Ра, ра, ра — висока гора.
Ра, ра, ра — пливе хмара.
Ра, ра, ра — у ліску нора.
Ро, ро, ро — подзвонили ми в бюро.
Ро, ро, ро — розмальоване відро.

Ро, ро, ро — доберемось на метро.
Рок, рок, рок — купую я сирок.
Рок, рок, рок — потягніть за шнурок.
Ру, ру, ру — котлети на пару.
Ру, ру, ру — погуляємо ми в бору.
Ру, ру, ру — ручку в школу я беру.
Ру, ру, ру — їжачок забіг у нору.
Ру, ру, ру — закотився м'яч в діру.
Ру, ру, ру — наточили ми сокиру.

Ру, ру, ру — в зоопарку кенгуру.
Ру, ру, ру — риє кріт собі нору.
Ру, ру, ру — рушники перу.
Ру, ру, ру — ручку в руки беру.
Ру, ру, ру — прудкий кенгуру.
Ру, ру, ру — заєць обдира кору.
Ре, ре, ре — Кіра хліб бере.
Ре, ре, ре — мама одяг бере.
Ре, ре, ре — пальто старе.
Ри, ри, ри — з риби юшку навари.
Ар, ар, ар — виходить білий пар.
Ар, ар, ар — це пекучий пар.
Ар, ар, ар — загудів комар.
Ар, ар, ар — дай мені янтар.
Ар, ар, ар — відвідайте наш базар.
Ар, ар, ар — на носі сидить комар.
Ар, ар, ар — купимо новий самовар.
Ир, ир, ир — я люблю інжир.
Ир, ир, ир — казка «Мийдодір».
Ир, ир, ир — миші з'їли сир.
Ир, ир, ир — мама топить жир.
Ир, ир, ир — ротний командир.
Ер, ер, ер — у нас новий мер.

Ер, ер, ер — сміливий офіцер.
Ер, ер, ер — багато бачили печер.
Ер, ер, ер — юний піонер.
Ер, ер, ер — у мене батько шофер.
Ір, ір, ір — на півдні багато гір.
Ір, ір, ір — темний бір.
Ір, ір, ір — Іра п'є кефір.
Ір, ір, ір — тітка принесла пломбір.
Ір, ір, ір — сосновий бір.
Ор, ор, ор — не заводиться мотор.
Ор, ор, ор — росте мухомор.
Ор, ор, ор — столовий прибор.
Ур, ур, ур — замініть цей шнур.
Ур, ур, ур — у нас новий абажур.
Ур, ур, ур — починаємо перший тур.
Бра, бра, бра — побажаємо всім добра.
Гра, гра, гра — у нас нова гра.
Кра, кра, кра — дуже смачна ікра.
Бри, бри, бри — дружні бобри.
Тро, тро, тро — ми поїдемо на метро.
Дро, дро, дро — у нас гарне відро.
Бро, бро, бро — охороняє пес добро.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Дружно — не важко, а нарізно — хоч кинь.
- Той герой, хто за Батьківщину стоїть горою.
- Чужими руками кропиву не смикати.
- Не сокира годує, а робота.
- Умілі руки роботи не бояться.
- До пирогів ідуть, а від роботи біжать.
- Рання пташка носок прочищає, а пізня — очі продирає.
- Праця годує, а лінь марнує.
- Від добра добра не шукають.
- У гору бігом, а з гори пішком.
- Січень — року початок, а зими середина.
- Як сам добрий, то добротою і тобі відповідають.
- Восени і курчата курми будують.
- Восени і горобець багатий.

6 Вимовляй скороговки, вірші

Барану баран
 Порвав каптан.

В. Степанов

Коли та якби, в роті б вирости боби,
 І був би не рот, а цілий город.

До міста дорога в гору,
Від міста з гори.

Гарні в доріжку пиріжки з горішком.

Тимошка трошки
Кришить крихти в окрошку.

Сорок сорок для своїх сорочат
Сорок сорочок, не сварячись, строчать.
Сорок сорочок прострочені в строк.
Відразу посварилися сорок сорок.

Ю. Кушак

Рубали дроворуби
Сирі дуби на зруби.

Ішов через бір Єгор,
Бачить:
Виріс мухомор.
— Хоч гарний, а не беру, —
Вголос сказав Єгор у бору.
— Правильно сказав, Єгоре! —
Гриби відповіли у Борі.

За віконцем паркан,
За парканом
Старий бір.
Я паркан приберу,
Щоб будинок стояв у бору!
А. Ключев

РАДІОПРИЙМАЧ

Дивну скриньку-говориньку
Тато мій приніс мені,
Дивна скринька-говоринька
Не змовкає цілі дні.

Л. Первомайський

Рома робить раму,
Рома просить маму:
— Роздивися, мамо,
Яка гарна рама!

Стрекоче сорока,
Строката, кароока.
У ворони прохає оборони:
— Хто йде — не мене:
Сполохне мене!

Наробили двері скрипу:
Заскрипіли — рипу-рипу.

Подивіться на Іринку,
Їсть Іринка мандаринку.
З'їсть Іринка мандаринку,
Кине лушпайки у корзинку.

Ворон-кухар для ворони
Вранці варить макарони.
Смачно снідає ворона:
З тертим сиром макарони!
І. С. Панасюк

Кріт прорив нову нору
Другу, доброму щуру.
Щур кроту приніс дари:
Бутерброд, рулет, сири.
І. С. Панасюк

Рве Маринка у торбинку
Звіробій і материнку.
Кіра, Рома і Сергій
Рвуть ромашку й деревій.
А Тарасик на дубочку
Розірвав собі сорочку.

Юра рибку упіймав,
Гриць картоплі накопав.
Петрик із кринички
Принесе водички.
А сестричка Юля
Вирвала цибулі,
Кропу і петрушки —
Зварить мама юшку.

У трамваї переповненім
Сашко з м'ячем сидить,
А коло нього згорблений
Старий дідусь стоїть.
Хтось до Сашка звертається:
— Чи вас у школі вчать,
Як місце дати старшому,
Як старших поважать?
— Та вчать, — Сашко відказує, —
Але у дану мить
Розпочались канікули,
І нас ніхто не вчить!

Г. Бойко

ДРОВА

Рубає дрова тато —
Петрусь їх носить в дім,
Щоб тепло було спати
В холодну ніч усім:
Бабусі, і матусі,
І братику, й сестрі,
І вітру, й завірюсі,
Що мерзнуть в димарі.

Д. Мегелик

РАНОК

Ранній ранок росами
Трави посріблив.
Ніженьками босими
Я росинки збив.
Де не збив — промінчики
У росі горять,
І ромашок вінчики
Радісно бринять.

Л. Біленька

Ішов лісом старичок,
І спирався на дрючок.

Хитру сороку спіймати морока,
а на сорок сорок — сорок морок.

Три синички, три сестрички
Прали в річці рукавички.

Кричав Архип, Архип охрип.
Не треба Архипу кричати до хрипу.

Схожі троє братів:
Панкрат на Романа,
Роман на Кіндрата,
Кіндрат на Панкрата.

Хто про Прокопа,
Хто про Прокопиху,
А хто про Прокопенят.

Прийшов Прокіп — кипів окріп.
Пішов Прокіп — кипить окріп.

ПРО ДРОВА

Дубові дрова дід рубає
В дворі під деревом старим.
А дітвора допомагає
Носити дрова з двору в дім.
Н. Забіла

КІТ ЗБИРАВСЯ ДО РОБОТИ

Кіт збирався до роботи,
Та завадили турботи.
Треба висушить хвоста,
Накрутити вусик.
І зчесати з живота
Позапічний трусок.
День у день такі турботи,
Що не встигнеш до роботи.
П. Воронько

На руку рукавицю
Одягаю брату Грицю.
Він незграбний, ще маленький,
Хай не мерзне мій рідненький.

Моркву, перець і гарбуз
Посадив старий дідусь.
Пестив їх та поливав —
Гарний урожай зібрав.

Трамвай, тролейбус і метро —
Це наш громадський транспорт.
Його потрібно берегти,
Бо пішки доведеться йти.

Я по воду на криничку
Поведу малу сестричку.
Хай відеречко бере,
Водички трохи набере.

Я зараз літерою «Р» один
Перерахую всіх тварин:
Риба, тигр, верблюд, борсук,
Рак з клешнями замість рук,
Рись, рисак і кенгуру,
Кріт до себе ліз в нору,
Нерпа і жирафа гарна,
Зебра, морж, корова, сарна,
Черпаха й носоріг,
Пригадати більш не зміг!

Рута-м'ята розпустилась —
Ароматна і міцна.
Бджоли та джмелі над нею
Наче вткнули гопака!

Важить оранжеву моркву
На терезах продавець.
Фарбами пише портрети
І натюрморти митець.

Рома та Рита співають у хорі,
Ввечері разом гуляють надворі,
Разом додому ідуть, як пора.
Рома та Рита — це брат і сестра!

Варить борщ Борис-моряк:
Морква, помідор, буряк.
«Вийде борщ смачний у нас,
Пригощу я, друзі, вас!»

КОЛИ З КРИНИЦІ ВОДУ П'ЄШ

Коли з криниці воду п'єш —
Ти дужим робишся, ростеш.
Коли ж ти крикнеш на криницю —
Вона на тебе крикне теж.

М. Сом

Зо три дні їжак сопів,
Зо три дні не спав, не їв,
День копав на зиму нору,
Другий день робив комору,
А на третій на собі
Їжі наносив туди.

А. Костецький

РОБОТЯЩЕ СЕЛО

А у нас усе село
Гарбузами поросло,
Баштани, що за тинами,
Поросли всі кавунами,
А городи над ставком —
Кропом, перцем, часником...
Це, щоб видно всім було:
Роботяще в нас село!

П. Селюцький

Хмарка дружить з дощиком.
Квітка дружить з горщиком.
Вітерець — з листочком.
Бережок — з місточком.
Жабенятко — з річкою.
А я дружу з сестричкою.

О. Богемський

7 Прослухай розповідь і перекажи

ПОГОДУЙТЕ ПТАХІВ

Взимку пташкам важко — немає корму. Рома й Артем побудували годівниці, а Рая і Варвара поклали туди корм. Синицям подобається сало, а горобцях — крихти хліба, каша і сира крупа.

ВИДРА

Видра живе на суші. Але добре почувається у воді. Навіть вихід зі своєї нори видра влаштовує так, щоб відразу опинитися у воді.

Видра їсть рибу, добре плаває. І від ворогів вона рятується у воді: на суші видра незграбна, а у воді — спробуй її дожени!

АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗВУКА Р´

1 Вимовляй склади

РЯ — РЄ — РІ — РЬО

РЮ — РІ — РЄ — РЮ

РІ — РЯ — РЮ — РЄ

2 Вимовляй слова

Слова з прямими складами

- Ряд, рябчик, зоря, моря, заряд, наряд, зарядка, порядок, Боря, Варя, буря, ваять, парять.
- Рід, рів, рій, ріг, рік, різка, рідко, ріпка, ріпа, річка, різати, рідкісний, корівник, берізка, горіх, Марія, поріг, Андрійко, Марічка, період, куріпка, порічки, горіх, сухарі, носоріг, піскарі, пекарі, ліхтарі, пиріг, двері, вирій, звірі, теперішній, зорі, Григорій, акваріум, корінь, нутрія, пиріжки.
- Рюш, рюкзак, рюмсати, рюма, рюмса, вірю, бірюза, трюк, Варю, порю, горюю, урюк.
- Ряска, рядок, рясно, ряжанка, рябчик, рядно, прямо, пряжа, грядка, моряк, прядка, хрящик, вітряк, буряк, порядок, зарядка, крякає, рясний, рясніти, буря, поряд, Боря, Рябко.

Слова зі збігом приголосних

- Кріп, крізь, кріт, крякати, крючок, крюк.
- Грім, грядка, грюкати, хрін, хрюкати.
- Прірва, прямо, брід, брязкати, в річці, врізати.
- Тріск, тріска, тріски, тріщить, трійка, трясогузка, тріщина, трясти, трюм, трюмо.
- Дрімати, дрімота, дрізд, дріжджі, дрімучий, дріт, Андрій, дряпати, дрючок.
- Стріха, стрімко, настрій.
- Хрін.

3 Вимовляй словосполучення та речення

Варена ріпа. Різьблені двері. Ряба курка. Середина ріки. Корячкувате дерево. Цікава історія. Корінь валеріани. Рідкісний звір. Горілі сухарі. Різана редиска. Різкий рельєф. Гарячі ліхтарі. Цікава реакція. Смажені горіхи. Заміряти двері.

Парена ріпа дуже м'яка. Рита смажить корюшку. Марина малює гілку горобини. Римма купує рис і ряжанку. Ірина ріже резеду для букета. У дворі цвіте бузок. На малюнку рябчик. В Ігоря новий ремінь і рюкзак. На горизонті зійшла зоря. Хлопці вирішили зробити зарядку. Варі дали гарячий суп з рисом. На морі лютувала буря, і моряки зійшли на берег. Сергій навів порядок на клумбі.

Тхір — хижий звір. Шпак на дереві чистить пір'я. Тиха річка заростає ряскою. За парканом ростуть горіх і груша. У твоєму рюкзаку завжди повинен бути порядок. Надворі гроза, рясний дощ ле як з відра. Я варю буряк і моркву для моєї канарки Дусі. Моряк і в бурю, і в шторм сміливо веде корабель. На грядці ростуть кріп і петрушка. На озері крякають качки. У дворі кричать горобці та ворони. Андрій сам прасує сорочку. Тепер рідко бувають узимку тріскучі морози. У сильні морози тріщить лід на річці. Прямо серед двору Катруся грюкає порожніми відрами. Коні брязкають вуздечками у широкому степу.

4 Вимовляй чистомовки

Рі, рі, рі — ми купили сухарі.
Рі, рі, рі — запалюють ліхтарі.
Рі, рі, рі — купуйте букварі.
Рі, рі, рі — уклали ми парі.
Рі, рі, рі — що ти бачиш угорі?
Рі, рі, рі — літери у букварі.
Рі, рі, рі — стоять берези на горі.
Рі, рі, рі — багато снігу на дворі.
Рі, рі, рі — їжачок спить у своїй норі.
Рю, рю, рю — дуже багато говорю.
Рю, рю, рю — полюбуйся на зорю.
Рю, рю, рю — бачу ясну зорю.
Рю, рю, рю — я сама обід зварю.

Ря, ря, ря — небо синє, як моря.
Ря, ря, ря — світить яскрава зоря.
Ря, ря, ря — їдуть два богатиря.
Ря, ря, ря — піднімаємо якоря.
Ря, ря, ря — мені пошиють костюм царя.
Ря, ря, ря — червоний день календаря.
Ері, ері, ері — полагодили двері.
Ріх, ріх, ріх — смачний горіх.
Ріг, ріг, ріг — походжає носоріг.
Ряк, ряк, ряк — військовий моряк.
Ряк, ряк, ряк — на горі вітряк.
Ряк, ряк, ряк — столовий буряк.
Рюк, рюк, рюк — смачний урюк.

5 Вимовляй прислів'я та приказки

- Від гніву старієш, від сміху — молодієш.
- Все можна купити, крім здоров'я.
- Гарний настрій — запорука здоров'я.
- Заздрість і ревності вкорочують життя.
- Краще дихати свіжим повітрям, ніж пити ліки.
- Чисте повітря — ворог хвороб.

6 Прослухай розповідь і перекажи

БЕРІЗКА

Біля дороги росла берізка. Стовбур у неї рівненький. Гілки у неї тоненькі. Листячко на дереві дрібненьке. Берізка завжди чудова.

ПЕРШИЙ СНІГ

Насунули важкі сірі хмари. Ось пролетіла перша сніжинка. Згодом сніжинок стало більше. Прийшла зима.

7 Вимовляй скоромовки, вірші

* * *

Рік у рік біля воріт
Ріє нору чорний кріт.

* * *

На городі у Марічки
Агрус, огірки, порічки.

* * *

Наш цирульник Тришко
Зрізав кучері Гришку.

Т. Перегудова

СНІГУРІ

Подивіться: у дворі
В чорних шапках снігурі.
Ще й червоні фартушки
Одягли собі пташки.
Значить, сніг і холоди
Наближаються сюди.
Снігурами через те
Їх тепер і ви звете.

Г. Демченко

КІТ НЕ ЗНАВ

Падав сніг на поріг,
Кіт зробив собі пиріг.
Поки смажив, поки пік,
То пиріг водою стік.
Кіт не знав, що на пиріг
Треба тісто, а не сніг.

П. Воронько

КРІП В ОКРІП

Я несу
На кухню
Кріп.
Кине мама кріп
В окріп.
А до кропу
Ще й петрушку.
Смачно варить
Мама юшку.

В. Лучук

ЗМІСТ

ВСТУП	3	Тема. Квіти	40
Анкета для батьків, які мають дітей з мовленнєвими розладами (ознайомлювальна)	4	Тема. Світ комах	41
Методичні рекомендації вчителя-логопеда батькам, які мають дітей з мовленнєвими розладами	5	Тема. Світ казок	42
Тема. Дитячий садок	5	Тема. Продукти харчування	44
Тема. Іграшки	6	Тема. Незабаром літо	45
Тема. Осінь	7	КОМПЛЕКСИ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ГІМНАСТИКИ	46
Тема. Фрукти та ягоди	9	Комплекс для свистячих звуків (з, з', з, з', ц, ц', дз, дз')	46
Тема. Овочі	10	Комплекс для шиплячих звуків (ш, ж, ч, шч, дж)	49
Тема. Осінь у лісі	11	Комплекс для звуків Л, Л'	52
Тема. Перелітні птахи	12	Комплекс для звуків Р, Р'	55
Тема. Дружна родина	14	Комплекс для звуків К, К', Г, Г', Х, Х'	59
Тема. Наш дім	15	Комплекс для звука Й	61
Тема. Меблі	16	МОВНИЙ МАТЕРІАЛ ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ВИМОВИ	64
Тема. Посуд	18	Звук С	64
Тема. Підготовка тварин до зими	19	Звук С'	69
Тема. Зима	20	Звук З	72
Тема. Зимові забавки	21	Автоматизація звука З'	76
Тема. Птахи, що зимують у нас	22	Звук Ц	78
Тема. Новий рік	23	Звук Ц'	81
Тема. Одяг і взуття	23	Звуки ДЗ, ДЗ'	85
Тема. Професії дорослих	25	Звук Ш	86
Тема. Транспорт	26	Звук Ж	91
Тема. Дикі тварини	27	Звук ДЖ	96
Тема. Свійські тварини	28	Звук Ч	98
Тема. Домашні птахи	30	Звукосполука ШЧ	104
Тема. Захисники Батьківщини	30	Звук Л	107
Тема. Мамине свято	32	Автоматизація звука Л'	114
Тема. Весна	33	Звук Р	117
Тема. Як тварини та птахи весну зустрічають?	34	Автоматизація звука Р'	125
Тема. У здоровому тілі — здоровий дух	35		
Тема. Моя країна, моє місто	37		
Тема. Кімнатні рослини	38		
Тема. Дерева	39		